

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 810

26. LISTOPADA 2018. CIJENA 50 DINARA

Dan kravate

Izvorni hrvatski proizvod

SADRŽAJ

6

Izbori za HNV bit će održani
4. studenoga u Beogradu

**Solidan broj elektora
usprkos brojnim
izazovima**

8

Roditeljski sastanak – Prijevoz
učenika hrvatskih odjela

**Od kuće do škole,
od škole do kuće...**

12

Julijana Adamović, književnica
i kolumnistica

**Dužni smo istinu
našoj djeci i unucima**

22

Dva stoljeća današnje crkve
u Lemešu

Svjedožba vjere

31

Literarno-glazbena manifestacija
Preprekova jesen u Novom Sadu

**Nova zbirka priča
i u njoj novi pisci**

34

Ekumenski susreti zborova
crkvenog pjevanja

**Gradimo zajedništvo
u različitosti**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Južina, košava i balun

Bablje lje to s natprosječno visokim temperaturama je prošlo. Tako dolazi i period javljanja južine, kada vjetar jugo puše na Jadranskom moru i priobalju. Razdražljivost, nervoza, iscrpljenost i melankolija su samo neki od simptoma koji se povezuju s južnim vjetrom. Neki su uvjereni da su meteoropati izmišljena kategorija, ali za zdravstvene simptome i reakcije koje se manifestiraju kada dođe do promjena meteoroloških faktora ljudi su znali već u prošlosti. Primjerice, u Dubrovačkoj republici je postojao propis prema kojemu se zakoni nisu smjeli donositi za vrijeme južine. Zašto? Jer se smatralo da vjetar jugo utječe na raspoloženje i koncentraciju, te da odluke koje se donose u takvom stanju nisu dobre.

U Srbiji je drugačija situacija s nezgodnim vjetrovima. Ovdje je nezgodno kad vas košava udari posred glave, mnoge iritira i utječe na raspoloženje, izaziva depresiju i nesanicu, psihofizičke tegobe. Možda parlament ne bi trebao raditi u danima kada puše košava. Za svaki slučaj, što je sigurno – sigurno. I bez košave ima »bisera«, ispada i nedoličnog ponašanja na pregršt. E sad, utjecaj vremenskih okolnosti je znanstveno dokazan, ali što reći kako razne vijesti koje dolaze svaki dan kao spojena južina i košava utječu na nas?

Prosvjedni skup protiv najavljene mirovinske reforme održan je u Zagrebu prošle subote, pod nazivom *Doživi mirovinu i tebe se tiče* u organizaciji triju sindikalnih središnjica. Prosvjedovalo se protiv predložene mirovinske reforme kojom se predviđa produljenje životne dobi za punu starosnu mirovinu na 67 godina i dodatne penalizacije prijevremenog umirovljenja od čak 20,4 posto za pet godina ranijeg odlaska u mirovinu.

U svezi mirovina, radi se točno prema jednom dijelu Specifičnih preporuka za Hrvatsku koje je uputila Europska komisija u svibnju ove godine. »Obeshrabriti rani odlazak u mirovinu, ubrzati tranziciju prema povećanju zakonske dobi za odlazak u mirovinu te uskladiti propise za posebne kategorije umirovljenika s pravilima koja vrijede za opće mirovine«, glasi sažetak tih preporuka prema pisanju *Jutarnjeg lista*. Podsjeća li vas ovo na neke varijante aranžmana Srbije s MMF-om?

Sindikati traže povratak dobne granice za odlazak u punu starosnu mirovinu na 65 godina, nepodizanje dobne granice za dugogodišnje osiguranike i ublažavanje penalizacije za prijevremeno umirovljenje. Sindikalni vođa **Mladen Novosel** argumentirao je to ovako: »Dajte nam primanja i radne uvjete kao u razvijenim zemljama EU, pa ćemo moći razgovarati o produljenju radnog vijeka« i podsjetio kako je od ulaska Hrvatske u EU zemlju napustilo 200.000 ljudi, jer ne mogu živjeti od niskih plaća. Na prosvjedu su se vidjeli transparenti na kojima je, među ostalim, pisalo: »Uzimate siromašnima, dajemo bogatima«, »S faksom na burzu, s posla na groblje«, »Mirovinska reforma – radi dulje, primaj manje«, »Dok nam živo srce bije, radit ćemo do penzije«.

Na prošlotjednoj konferenciji Zagrebačke burze, guverner HNB-a **Boris Vujčić** je iznio podosta dramatičnu tvrdnju kako će Hrvatskoj dugoročno nedostajati pola milijuna radnika i naglasio: »Izmjenama u mirovinskom sustavu pokušavaju se ublažiti dva ozbiljna problema. Prvi je izrazito nepovoljan omjer broja umirovljenika i zaposlenih, što je povezano i s relativno niskom razinom zaposlenosti, koju još dodatno potenciraju loša demografska kretanja i emigracija. Iz takvog omjera proizlaze iznimno niske mirovine, što je drugi ozbiljan problem mirovinskog sustava«. Guverner je upozorio na velik odljev hrvatskih građana, poglavito mlađih zbog besperspektivnosti. Podsjeća li vas ovo na situaciju u Srbiji?

S jedne strane vijesti o prosvjedu, nezaposlenosti, niskim mirovinama i plaćama, a s druge stiže vijest kako će trener *Manchester Uniteda* **Jose Mourinho** u slučaju otkaza dobiti na ime kompenzacije odštetu od 34 milijuna eura, prenosi *Daily Mirror*. Jeste, »dobro« ste pročitali. I upitam se »ko malo dite« – *di je oči ovaj svijet?* Jesmo li zagazili u doba bez stida? U kontekstu te vijesti, kako samo ironično zvuče izjave političara, bilo s koje strane Dunava, o nužnom povećanju mirovina kako bi se vratilo elementarno ljudsko dostojanstvo onima koji žive s najmanjim mirovinama.

Puhala južina i košava ili ne, poslije ovakvih vijesti osjećam da mi je glava u balunu. Sve po frazi da mi je glava kao lopta.

Zvonko Sarić

Značajna pomoć iz Osječko-baranjske županije

Pomoći i ojačati zajednicu

Osječko-baranjski župan **Ivan Anušić** i njegov zamjenik **Goran Ivanović Lac** u srijedu, 17. listopada, susreli su se u Osijeku s predstavnicima Hrvata iz Vojvodine. Susretu su prisustvovali predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. sc. **Slaven Bačić**, predsjednik Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin**, predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata *Družijanca* **Marinko Piuković** i zamjenica predsjednika Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavan-kuta **Mira Tumbas**.

Predstavnici Osječko-baranjske županije već više puta gostovali su u Vojvodini, posjećujući udruge i manifestacije hrvatske manjine, te je na sastanku bilo riječi o budućoj suradnji, a župan Anušić je istaknuo kako je razgovarano o konkretnim projektima, financijskoj pomoći i aktivnostima oko kojih se okupljaju Hrvati u Vojvodini. Također, napomenuo je kako je bitno podr-

žati hrvatsku zajednicu i ojačati kulturni identitet Hrvata u Vojvodini.

Dobru suradnju potvrdio je i predsjednik HNV-a Slaven Bačić rekavši kako je suradnja i ranije postojala i s drugim županijama, no ovo je značajni iskorak Osječko-baranjske županije. Ne samo u smislu iznosa sredstava, nego i zbog buduće suradnje.

Predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* Lazar Cvijin je izrazio radost zbog ovoga susreta, rekavši kako je ovaj posjet Osijeku bio plod dosadašnjih susreta, na kojima je župan upoznat s radom hrvatskih udruga u Vojvodini. Upravo temeljem toga su ova značajna sredstva dodijeljena hrvatskim udrugama, koje gravitiraju ovoj županiji.

»Valja se podsjetiti da je prvi širi susret naših udruga s predstavnicima Osječko-baranjske županije na čelu sa županom bio održan u Subotici 16. travnja ove godine na inicijativu HKC-a *Bunjevačko kolo*, koji je bio inicijator i susreta u Osijeku. Prilikom tog susreta iz razgovora s predstavnicima kulturnih udruga župan i njegovi suradnici su se uvjerali u rad udruga, ali i da su iste suočene s mnogobrojnim problemima, od kojih su najčešći oni financijske prirode. To je rezultiralo ovom odlukom županije koja će se u narednim danima i realizirati. Kao i svim udrugama, tako i nama ova pomoć puno znači, kako financijski tako i da znamo da imamo pomoć matične države. Želim se zahvaliti i HNV-u i Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata koji su ovu inicijativu zdušno podržali«, kaže Cvijin.

Financijsku pomoć od 200.000 kuna (26.909 eura) podijelit će 14 hrvatskih udruga, a kako je Cvijin rekao, s dijelom koji će dobiti HKC *Bunjevačko kolo* pomoći će se rad odjela, manifestacija, a dio toga je namijenjen i za infrastrukturu koja iziskuje velika ulaganja.

Ž. V.

Kaznena prijava zbog ubojstva hrvatske obitelji u Kukujevcima

Fond za humanitarno pravo iz Beograda podnio je 16. listopada Tužiteljstvu za ratne zločine Republike Srbije kaznenu prijavu protiv nekoliko nepoznatih osoba, a zbog ubojstva tri člana obitelji **Matijević** u travnju 1992. godine u Kukujevcima. Kako se navodi u priopćenju Fonda za humanitarno pravo, u kasnim večernjim satima 20. travnja 1992. godine nekoliko nepoznatih osoba ušlo je u kuću obitelji Matijević u Kukujevcima. Iz kuće su izveli **Anu**, **Jozu** i njihovog maloljetnog sina **Franju Matijevića** i odvezli ih u nepoznatom pravcu. Nekoliko godina poslije njihovi posmrtni ostaci su ekshumirani s groblja u Mohovu. Za taj zločin pred sudovima u Srbiji nitko nije odgovarao, a kako ističe FHP, ubojstvo obitelji Matijević nije jedino ubojstvo počinjeno

nad Hrvatima u Kukujevcima, navodeći slučaj koji se u tom selu zbilo u noći između 29. i 30. srpnja 1993. godine kada su u svojoj kući ubijeni **Nikola** i **Agica Oskomić** i 87-ogodišnja **Marija Tomić**. Za taj zločin je Okružni sud u Srijemskoj Mitrovici u travnju 1996. godine pripadnike dobrovoljačke jedinice iz Srbije osudio na ukupno 28 i pol godina zatvora.

Također se u priopćenju navodi da su ubojstva članova obitelji Oskomić i Matijević »dio serije motiviranih zločina, usmjerenih prema stanovnicima Vojvodine hrvatske nacionalnosti, u razdoblju od 1991. do 1993. godine«.

S. D.

EP usvojio amandmane Marijane Petir

Srbija ne može u EU dok ne zaštititi prava hrvatske manjine

Odbor za vanjske poslove Europskog parlamenta usvojio je »Izvješće o izvješću Komisije o Srbiji za 2018. godinu«. U izvješće su u vidu kompromisnih amandmana uvrštena i četiri amandmana koje je, s kolegama, podnijela hrvatska zastupnica u Europskom parlamentu **Marijana Petir**.

U njima se ističe nedostatak napretka u pogledu zaštite prava nacionalnih manjina, te se, sukladno tome, naglašava da je promocija i zaštita ljudskih prava, uključujući prava nacionalnih manjina preduvjet pridruživanja Srbije Europskoj uniji.

Petir smatra da Srbiji ne treba otvoriti pregovore dok se ne riješe sporna pitanja koja zadiru u pravnu stečevinu EU, no kako od Vlade **Zorana Milanovića** nije bilo volje da se takvi uvjeti postave, Srbija je pregovore otvorila. Stoga se u dijelu teksta posvećenom rješavanju ratnih zločina, temeljem amandmana zastupnice Petir poziva Europsku komisiju i države članice da ulože značajnije napore da se otvorena pitanja ratnih zločina riješe tijekom pregovaračkog procesa.

Petir je tražila i da Srbija ukine članke 2. i 3. Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine Republike Srbije (ZORZ) za čije je tumačenje i naručila pravnu analizu koja je pokazala da je Srbija tim Zakonom uzela ovlasti »malog Haaga« i da je taj Zakon prijetnja hrvatskim braniteljima.

Također, u izvješću se, tragom amandmana zastupnice Petir, izražava zabrinutost oko javnog diskursa pojedinih političa-

ra kojim se potiče porast radikalizma. U izvješću se temeljem amandmana zastupnice Petir traži od Srbije da izmijeni Zakon o doprinosima za obvezno socijalno osiguranje, kao i Zakon o zdravstvenom osiguranju, kako bi se spriječila diskriminacija malih poljoprivrednih proizvođača. Naime, trenutnom zakonskom regulativom mali poljoprivredni proizvođači su diskriminirani jer ona određuje da svi poljoprivredni proizvođači (mali i veliki) plaćaju isti iznos doprinosa, što nije pravedno niti realno budući da su iznosi tih doprinosa veći od prihoda malih proizvođača.

Od početka svoga mandata Petir redovito postavlja zastupnička pitanja Europskoj komisiji vezana za status Hrvata u Srbiji. Od Europske je komisije zahtijevala da se zaštititi pravo Hrvata u Vojvodini na jezik, kulturu i obrazovanje na materinjem jeziku. Upozorila je EK i na gašenje Radio Subotice, kao i na fizičko nasilje nad pripadnicima hrvatske nacionalnosti. Također se osvrnula i na govor mržnje u srbijanskim medijima. Ove je godine u travnju uputila zastupničko pitanje Europskoj komisiji reagirajući na prijetnje i uvrede ratnog zločinca i zastupnika Srpske radikalne stranke **Vojislava Šešelja** upućene predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Petir smatra kako je Šešelj mjesto u zatvoru, a ne u srbijanskoj skupštini.

(narod.hr)

Izbori za nacionalna vijeća

Više od pola milijuna manjinskih birača

Ministar državne uprave i lokalne samouprave **Branko Ružić** je 19. listopada u ponoć donio Rješenje o zaključenju Posebnog biračkog popisa nacionalnih manjina, navodi se u priopćenju Ministarstva. Ovim rješenjem utvrđeno je da je u Poseban birački popis na dan 19. listopada 2018. godine upisano ukupno 507.183 birača.

Kako se navodi u priopćenju, od tog broja ukupno 462.759 birača ostvaruje biračko pravo na neposrednim izborima za članove 18 nacionalnih vijeća, koji će glasovati na 926 biračkih mjesta koje je utvrdila Republička izborna komisija, a za četiri manjine koje članove nacionalnog vijeća biraju putem elektorske skupštine upisano je 44.424 birača.

Svi građani s biračkim pravom, pripadnici nacionalnih manjina, nastavljaju se nesmetano upisivati u Poseban birački popis do 31. listopada 2018. godine u ponoć.

»Pozivam još jednom sve naše građane, pripadnike nacionalnih manjina da izađu na izbore i biraju članove svog nacionalnog vijeća, jer veće sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina na ovim izborima daje veći legitimitet tijelima koja brinu o jeziku, kulturi, upotrebi jezika i pisma i obrazovanju manjina«, rekao je Ružić.

Izbori za članove nacionalnih vijeća nacionalnih manjina bit će održani 4. studenoga. Na njima će 18 nacionalnih manjina birati članove svojih nacionalnih vijeća na neposrednim izborima i to: albanska, aškalijska, bošnjačka, bugarska, bunjevačka, češka, grčka, egipatska, mađarska, njemačka, poljska, romska, rumunjska, rusinska, slovačka, slovenska, ukrajinska i vlaška, dok će četiri nacionalne manjine birati svoje članove za nacionalna vijeća putem elektorske skupštine, i to: crnogorska, hrvatska, makedonska i ruska.

Izbori za HNV bit će održani 4. studenoga u Beogradu

Solidan broj elektora usprkos brojnim izazovima

Sudeći po odnosu snaga, odnosno dominaciji elektora okupljenih oko platforme HRvati ZAJedno (95 posto od ukupnog broja), čini se da će ovo biti uvjerljivo najmanje uzbudljivi izbori za HNV

U iduću nedjelju, 4. studenoga, točnije za devet dana, u Narodnoj skupštini u Beogradu bit će održana elektorska skupština na kojoj bi trebao biti izabran novi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća. Ovo su četvrti izbori za krovno tijelo hrvatske manjinske samouprave u Srbiji, prvi su održani prije 16 godina, odnosno 2002. godine.

Novih 29-ero vijećnika će u naredne četiri godine odlučivati o najvažnijim pitanjima vezanim za tzv. manjinski život ovdašnjih Hrvata. I ovi izbori za Vijeće, kao i svi prijašnji, bit će posredni, odnosno organizirani po elektorskom sustavu. Neposredni bi bili da je 24 sata prije raspisivanja izbora u poseban birački popis Hrvata u Srbiji bilo upisano više od 40 posto pripadnika te zajednice prema posljednjem popisu stanovništva. No, to nije bio slučaj. Hrvata je prema posljednjem popisu bilo 57.900, a broj upisanih u poseban popis iznosio je 20.708 osoba (36 posto). Vijećnike će, dakle, birati elektori kojih je, prema podacima resornog Ministarstva za državnu upravu i lokalnu samoupravu, za ove izbore spremno ukupno osamdeset i dvoje.

Strah za cenzus

A kako je teklo prikupljanje potpisa za elektore? Kada su 17. kolovoza raspisani izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina, pa tako i za HNV, i kada se krenulo u kampanju, javila se (realna) bojazan hoće li do kraja roka (4. listopada) biti sakupljen dovoljan broj potpisa za najmanje 60 elektora potrebnih kako bi elektorska skupština (izbori) uopće bila održana. Značilo je to ukupno 3.600 potpisa. U protivnom je prijetio scenarij po kojem bi došlo do brisanja HNV-a iz Registra nacionalnih vijeća, a pravo na biranje novog nacionalnog vijeća bilo bi tek za četiri godine. To bi, po ocjenama mnogih, praktički značilo prestanak ostvarivanja prava na autonomiju u četiri područja za koje je Vijeće ovlašteno, a samim time i do gašenja ustanova čiji je HNV osnivač.

Broj od 82 službeno potvrđena elektora znači da je »cenzus« od »magičnih 60« dostignut i da se sada čeka 4. studeni kako bismo saznali tko će u iduću četiri godine raditi poslove i donositi odluke koje su u nadležnosti Vijeća.

Dominacija liste HRvati ZAJedno

Sudeći po odnosu snaga (odnosno broju elektora), čini se da će ovo biti uvjerljivo najmanje uzbudljivi izbori za HNV. Naime,

u akciji prikupljanja potpisa uvjerljivo najaktivnija i najučinkovitija bila je skupina aktivista okupljenih oko platforme (uvjetno rečeno liste) *HRvati ZAJedno*. Okosnicu te platforme čini politička stranka Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, uz više hrvatskih udruga (koje su platformu javno podržale) i pojedince. Oni

su praktički bili jedini »takmaci« koji su u ovim izborima organizirano i ozbiljnije nastupili. O tomu svjedoče i rezultati: od ukupno spomenutih 82 oni imaju čak 78 elektora, što je 95 posto ukupnoga učinka. Samim time, pretpostavlja se da će oni imati svih 29-ero vijećnika u novom HNV-u. Shodno tomu, novi HNV će najvjerojatnije biti jedino, ili jedno od rijetkih manjinskih vijeća, koje će funkcionirati bez, uvjetno rečeno, oporbe.

Preostala četiri od ukupnih 82 elektora su troje članova Hrvatskog građanskog saveza (HGS), udruge sa sjedištem u Novom Sadu (dvoje iz Novog Sada i jedna članica iz Bezdana) i jedan predstavnik udruge Hrvatska nezavisna lista iz Subotice.

Elektori iz 24 mjesta

Teritorijalno promatrano, čak 79 od ukupnih 82 elektora je iz Vojvodine, a samo troje je »administrativno« iz uže Srbije, odnosno iz Beograda (radi se o općinama Surčin i Novi Beograd). Elektori dolaze iz 24 naseljena mjesta – gradova i sela. Najviše elektora, njih 28 je iz Subotice (računajući okolna sela taj je broj čak 49). Slijedi Tavankut (Donji i Gornji) s 9 elektora; zatim Srijemska Mitrovica sa 7 elektora; Monoštor ima 5; Sonta, Novi Sad, Žednik i Mala Bosna po troje; Petrovaradin, Vajska, Surčin, Đurđin i Bikovo po dvoje; a po jednoga Novi Beograd, Novi Slankamen, Mirgeš, Bajmak, Sombor, Stanišić, Bereg, Bezdani, Plavna, Golubinci i Zrenjanin. Zanimljivo je da Sombor (bez okolice) ima samo jednog elektora, a da Ruma, »uži« Beograd, Šid i Bač (bez okolice) nemaju niti jednog elektora.

Oko 5.500 potpisa

Platforma *HRvati ZAJedno* je na kraju kampanje navela kako je ukupno sakupila 5.189 potpis. »Ministarstvu za državnu upra-

vu i lokalnu samoupravu, uz 78 elektorskih prijava izborne liste *HRvati ZAJedno*, predano je ukupno 4.979 ovjerenih potpisa podrške građana iz popisa birača hrvatske nacionalnosti u Srbiji, to jest 21 manje od 5.000. Upravo toliko je (21) još građana ovjerilo svoje potpise za naše kandidate, no oni nisu predani, jer do 4. listopada postupak njihova upisa u posebni popis birača hrvatske zajednice u Republici Srbiji nije bio okončan. Doda li se tomu i broj potpisa podrške građana za 6 elektora koji nisu uspjeli prikupiti dovoljan broj potpisa za svoju kandidaturu – još je 189 ovjerenih potpisa građana ostalo nepredano Ministarstvu, što znači da ukupni broj građana koji su pružili podršku elektorima s izborne liste *HRvati ZAJedno* iznosi 5.189«, navodi se u jednom od izvješća na facebook stranici *HRvati ZAJedno* koje potpisuje predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

Prema informacijama iz HGS-a i HNL-a, pretpostavlja se da je u cijeloj kampanji prikupljeno još oko 300 potpisa, što znači da ukupno oko 5.500 Hrvata, preko svojeg potpisa potpore, sudjeluje na ovim izborima, što je 26 posto od broja osoba koje su prije održavanja izbora bile upisane u posebni birački popis Hrvata u Srbiji.

Zahtjevne procedure

Sudionici izbora navode kako su procedure što ih je država propisala, odnosno način ovjere potpisa podrške elektorima, bile izuzetno složene i zahtjevne. Za razliku od izbornih ciklusa iz 2010. i 2014., kadu su potpise ovjeravali općinski i sudski ovlašteni činovnici, ove godine taj je posao bio povjeren javnim bilježnicima. Kako navode na facebook profilu *HRvati ZAJedno*, prvi problem s ovim rješenjem jest taj što je njihov broj daleko manji od broja osoba koje su taj posao ranije radile, što je za posljedicu imalo radikalnu smanjenost dostupnosti izbornog prava.

»Na primjeru Đurđina vidjeli smo kako je broj sati koji su građani imali na raspolaganju za ovjeru potpisa podrške bio čak 45 puta manji – u odnosu na 320 sati iz 2014. sada su u svojem mjestu imali priliku dati podršku samo 7 sati! Naravno, krivnja nije na javnim bilježnicima, koji su posvećeno i odgovorno, ne štedeći svoje vrijeme, odradili ovaj veliki posao, napose kada je riječ o

javnim bilježnicima u Subotici, koji su i ovjerali najveći broj izjava.« Drugi problem jest i sam model i procedura ovjere prikupljenih potpisa.

»Naime, u izborima 2010. i 2014. godine klauzula ovjere je bila unaprijed tiskana na obrascu koji se ovjeravao, tako da su potencijalni birači ove obrasce mogli prethodno popuniti i kod kuće, odnosno umnožiti u potrebnom broju primjeraka te ručno popuniti. Birači su, dakako, morali doći s važećim identifikacijskim dokumentom, ali se on davao ovjervitelju na uvid i nije se pravila kopija istog«, navode *HRvati ZAJedno*.

Svi obrasci na ćirilici!

No, ni tu nije kraj izazovima vezanim za izborne radnje. Za razliku od 2010. i 2014., kada su za izbore bili osigurani dvojezični obrasci (na srpskom i na jeziku nacionalne manjine), ovoga puta to nije bio slučaj: svi obrasci koji su bili u uporabi bili su jedino na srpskom jeziku i ćirilicom pismu, ukazuje na to lista *HRvati ZAJedno*. Također, popunjavanje obrazaca je ranije bilo dopušteno i latinicom, a ovoga puta ni to nije bio slučaj. Zbog oprečnih naputaka dobivenih iz Ministarstva, aktivisti liste *HRvati ZAJedno* odlučili su popunjavati obrasce ćirilicom da bi, kako navode, rizik i moguće odbijanje prijava iz formalnih razloga sveli na minimum.

»Dakle, Hrvati u Srbiji nisu mogli na vlastitom jeziku i pismu održati izbore za svoje nacionalno vijeće, što je ozbiljno kršenje Ustavom zagarantiranog prava na 'korištenje svog jezika i pisma' (čl. 79)!«, navode *HRvati ZAJedno*.

Apatija dijela birača

Iako ima tendenciju pada, broj elektora, a samim time i birača, koji su u posljedna tri izborna ciklusa podupirali listu čija je okosnica

DSHV je približno isti. S druge strane, primjetan je drastičan pad elektora na drugim listama. Na elektorskoj skupštini iz 2014. bilo je 132 elektora, a lista koju je predvodio dr. **Tomislav Stantić** dobila je 37 glasova te potom imala osmero vijećnika u HNV-u. Sada bi ta »lista« uvjetno rečeno imala troje ili četvero elektora, što je desetostruko manje.

Uzroke tako slabijeg odziva birača/elektora kod jednog dijela Hrvata u Srbiji Tomislav Stantić vidi u već spomenutoj kompleksnosti sakupljanja potpisa, ali i u općoj društvenoj apatiji, pa tako i odsustvu želje kod građana, a samim time i Hrvata, da se bave javnim poslovima. Po njegovom mišljenju, kako bi se animirao što veći broj glasača, država bi trebala osigurati neposredne izbore za HNV bez cenzusa od 40 posto.

»Koliko glasača ima toliko neka glasa, mislim da nema potrebe za cenzusom. Tada bi, po mojem sudu, više ljudi odlučivalo o tome tko će ih u HNV-u zastupati«, smatra Stantić.

D. B. P.

Roditeljski sastanak – Prijevoz učenika hrvatskih odjela

Od kuće do škole, od škole do kuće...

*Djecu koja pohađaju nastavu na mađarskom i hrvatskom jeziku zajedničkim organiziranim prijevozom odvoze, odnosno dovoze do škole * Kako bi se otklonile sve nedoumice, Hrvatsko nacionalno vijeće je sazvalo roditeljski sastanak na kom su prisustvovali i prijevoznik, pratiteljice i roditelji*

Organizirani prijevoz učenika hrvatskih odjela je od početka nastave na hrvatskom jeziku bio u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća i tada je išao prijevoz po principu da je prijevoznik kupio dijete kod kuće i ostavljao ga kod škole i obrnuto, što je po ocjeni roditelja bilo iznimno dobro.

Sada je prijevoz nešto drugačije organiziran i na sebe je tu obvezu, bar kada su financije u pitanju, preuzeo Grad Subotica. Roditelji su i dalje zahvalni i ova pomoć im puno znači, no znao se dogoditi poneki problemi. Upravo radi toga, kako bi se otklonile sve nedoumice, Hrvatsko nacionalno vijeće je sazvalo roditeljski sastanak na kom su prisustvovali i prijevoznik, pratiteljice i roditelji.

Financije obveza Grada

U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća roditelje je u srijedu, 17. listopada, primila i s njima razgovarala savjetnica predsjednika HNV-a zadužena za razvojne projekte **Jasna Vojnić**, koja je rekla:

»Uvijek je u zakonu postojalo da Grad plaća prijevoz svim učenicima do najbliže škole na svom nastavnom jeziku. U dogovoru s Mađarskim nacionalnim vijećem Grad Subotica je tu obvezu i preuzeo na sebe.«

Posljednje četiri godine prijevoz učenika financira i organizira Grad Subotica, uz pomoć oba nacionalna vijeća. Djecu koja pohađaju nastavu na mađarskom i hrvatskom jeziku zajedničkim prijevozom odvoze, odnosno dovoze do škole. Po riječima Vojnićeve prvi prijevoznik bio je *Suboticatrans*, no prije dvije godine oni su odustali od ove vožnje, te je posao preuzeo *Su travel*.

Učenici se voze u tri pravca, i to na relacijama od Palića do OŠ *Matko Vuković*, od Malog Bajmoka do škole *Matko Vuković* i od OŠ *Sveti Sava* do OŠ *Matko Vuković*. Na tim relacijama putuju i učenici osnovnih škola *Ivan Milutinović*, *Ivan Goran Kovačić* i 10. oktobar.

Djeca koja dolaze s Klise presjedaju kod škole *Sveti Sava* i onda putuju organiziranim prijevozom. Upravo na ovoj relaciji se znalo dogoditi da organizirani prijevoz kasni, te da autobus koji kreće od škole *Sveti Sava* za Klisu ne može ili neće čekati učenike koji kasne. U suprotnoj smjeni, u jutarnjim satima, zna kasniti autobus s Klise i onda kasne sva djeca na toj relaciji. Po ovome pitanju, s obzirom na to da su različiti problemi, u različitim smjenama (škole svakih mjesec dana mijenjaju smjenu) je riješeno tako što je HNV uputio zamolbu *Suboticatransu* koji prevozi putnike na ustaljenoj lini Subotica – Klisa da pomakne večernji polazak za 15 minuta, kako bi sva djeca stigla na autobus. Zamolba je prihvaćena i po riječima roditelja od prije neki dan je *Suboticatrans* i počeo voziti po ovome rasporedu. Aktu-

alni prijevoznik se na ovome sastanku obvezao da će ukoliko se dogodi da prijevoz kasni i autobus za Klisu ode, djecu odvesti do svojih domova.

Uskladiti početak nastave na nivou grada

Još jedan od problema na koji su roditelji skrenuli pažnju jest neriješeno pitanje početka nastave u školama. Naime, u Subotici neke škole počinju s nastavom u 7.30, dok neke u 8 sati i onda je problem jasan: neki učenici ili dođu prerano u školu ili kasne. O ovome problemu nadležne je obavijestila Jasna Vojnić, ali do konkretnih promjena nije došlo. Upravo radi toga Vojnićeva je zamolila ravnatelje da se produljeni boravak u školama u kojima ima djece koja su putnici, otvori i za njih, iako zakonski pravo na ovaj boravak imaju samo učenici prvog i drugog razreda. Ovo je urodilo plodom, te djeca koja čekaju prijevoz jedan ili više sati mogu, iako su starija, boraviti unutar škole, na toplom i sigurnom mjestu, što su roditelji pozdravili.

U svakom autobusu, kombiju ili minibusu postoje pratitelji djece, koji imaju popis sve djece putnika na svojoj relaciji i oni su dužni voditi brigu o njima i biti u svakodnevnoj komunikaciji s roditeljima. Dakle, njihova zadaća je djecu sačekati na dogovorenim mjestu, biti s njima u vozilu, paziti na njih i odvesti ih do škole. Isto važi i za povratak domovima. Pratitelje u prijevozu su osigurala ova dva nacionalna vijeća, koja ih i financiraju.

Prijevoznik **Zoran Peić**, koji je također nazočio sastanku je istaknuo kako je svima najvažnija sigurnost djece, te je skrenuo pažnju roditeljima da popričaju s djecom o pravilima izlaska iz vozila, i naglasio kako često imaju problema s drugim sudionicima u prometu, koji ne poštuju oznaku da je to školski prijevoz, koji se ne smije preticati.

Problemi koji su postojali su uglavnom i riješeni; ono što su svi zaključili jest da nedostaje komunikacije i da je važno imati ovakve sastanke da se eventualni problemi riješe što prije.

»Kada sve sagledamo, organizirani prijevoz je dobar, a to mogu i kao roditelj potvrditi, jer i moja djeca putuju njime. Pratitelji u autobusima su odgovorni i savjesni, što je roditeljima

izuzetno bitno. Na onim linijama gdje ima više djece ima dvije pratiteljice, a na linijama gdje ima manje putnika ima po jedna osoba. Organizirani prijevoz, koji obuhvaća nastavu na hrvatskom jeziku, u ovoj školskoj godini koristi 23 djece, na sve tri relacije«, kaže Jasna Vojnić.

Odgovornost i obveza

Jedna od pratiteljica je i **Zorica Svirčev**, koja je s djecom na relaciji *Sveti Sava – Matko Vuković*. »Ovo je odgovoran i zahtjevan posao, jer je sigurnost djece svima na prvome mjestu. Oni su uglavnom mali i često nepažljivi, te je time naša odgovornost još veća. Pozvana sam od Hrvatskog nacionalnog vijeća i s djecom sam na spomenutoj relaciji. Usput ostavljamo, odnosno kupimo djecu na nekoliko stanica i kod tri škole. Problem koji se također javio jest prilaz pojedinim školama, gdje su uzane ulice, parkirani auti i neporezano granje na drvima. Neki dan smo dobili obećanje od *Čistoće i zelenila* da će naš problem riješiti, te se nadamo da će tako i biti«, kaže Zorica Svirčev.

Ivana Kiš, majka je četvero djece, a organizirani prijevoz trenutno koristi njeno najmlađe dijete, koje pohađa drugi razred.

»Već duži niz godina imamo iskustvo s prijevozom, jer su ga i starija djeca koristila, mada pamtimo i kada je prijevoz bio od vrata do vrata, što je za manju djecu bolje i sigurnije. Sada je ovako i u principu smo zadovoljni. Svi problemi na koje smo nailazili su rješivi i nadam se da smo ih upravo i riješili. Nama kao roditeljima prijevoz djece puno znači i vremenski i financijski. Naše dijete dolazi s Klise i ako svi prijevoznici budu poštovali dogovoreno mislim da će to biti jako dobro«, kazala je Ivana Kiš.

Ona je također napomenula kako je roditeljima važno i to da djeca u autobusu imaju pratnju i da su u sigurnim rukama.

Po pitanju prijevoza puno je toga urađeno i na ovome sastanku su se još neka djeca priključila, dok su neki roditelji zamolili za manje izmjene kupljenja djece na već postojećim rutama. Dogovori su postignuti, a roditelji se kao i Hrvatsko nacionalno vijeće nadaju da će ovakav prijevoz i nadalje funkcionirati.

Ž. V.

Sredstva za razvoj turizma u APV

Bespovratna sredstva namijenjena razvoju turizma na teritoriju AP Vojvodine, poticanjem modernizacije turističkih potencijala i unaprjeđenja pokrajinske turističke ponude na lokalnu, u ukupnom iznosu od 28 milijuna dinara, dodijeljena su natječajem Pokrajinskog tajništva za privredu za tekuću godinu. Potpredsjednik Pokrajinske vlade i pokrajinski tajnik za privredu i turizam **Ivan Đoković** uručio je 22. listopada ugovore predstavnicima četrnaest lokalnih samouprava s teritorija Vojvodine, dobitnika sredstava.

Ovim natječajem Tajništvo je sufinanciralo strateške turističke projekte, izradu planske i projektne dokumentacije od značaja za unaprjeđenje turističke ponude lokalne samouprave, kao i izradu i postavljanje turističke signalizacije. Osim toga, sufinancirano je i uređenje građevinskog zemljišta i izgradnja, odnosno unaprjeđenje postojeće komunalne infrastrukture, kao i rekon-

strukcija, izgradnja i opremanje turističke infrastrukture i objekata od posebnog značaja za funkcioniranje i razvoj turizma. Sredstva po natječaju su bila namijenjena i uređenju zemljišta za opću rekreaciju, ali i razvoju banjsko-zdravstvenog turizma.

»Prošlogodišnje subvencije za razvoj turističkih potencijala na razini lokalna su pokazale rezultat nakon analize, te težimo da kroz naše natječaje vodimo računa ne samo o turističkom potencijalu, već i da uvažimo potrebu za ujednačavanjem lokalnog razvoja. Svaka investicija u turizam, naročito u manifestacije, kongresni i konferencijski turizam, multiplicira se sedam do trinaest puta, prelijevajući se u sve druge domene društva lokalne zajednice«, rekao je Đoković i naglasio da je predmetni natječaj od izuzetnog značaja, s obzirom na to da je jedan od tri strateška stupa razvoja politike Pokrajinske vlade upravo turizam.

H. R.

Suradnja Grada Đakova i škole u Monoštoru

Mladi – zajednički interes

Interes zajednice Hrvata ovdje je poticati svoj nacionalni identitet. To je i interes nas u Đakovu. Prvi konkretan oblik suradnje bit će domaćinstvo Grada Đakova djeci iz Monoštora, kazao je dogradonačelnik Đakova Robert Francem

Osnovna škola 22. oktobar iz Monoštora obilježila je u ponedjeljak, 22. listopada, dan škole. Učenici nižih razreda pripremili su prigodan program sa zanimljivim skečevima, recitalom i glazbenim programom. Proslava dana škole bila je prigoda i za razgovore o suradnji škole u Monoštoru i Grada Đakova, jer su obilježavanju dana škole nazočili i dogradonačelnik Đakova **Robert Francem** i savjetnica predsjednika HNV-a **Jasna Vojnić**.

»Ove godine Grad Đakovo je ostvario suradnju sa Somborom i pokrenuli smo jedan prekogranični projekt na razini kulture. Već u početnim razgovorima i pregovorima sa Somborom i s predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tom**

slavom Žigmanovim pažnja nam je bila usmjerena na hrvatsku zajednicu u Monoštoru. Grad Đakovo ima interesa i volje kroz suradnju i kulturnu razmjenu ostvariti suradnju i s našim Hrvatima u Monoštoru, a temelj za suradnju je zajednička tradicija koju iznimno cijenimo i mi u Đakovu i Hrvati u Monoštoru. Suradnja udruga već postoji, ali želja nam je da u tu suradnju uključimo i mlade, jer ono što zajednički dijelimo je ugroza kulture i tradicije kod mladih koji su pod utjecajem globalnih promjena. Interes zajednice Hrvata ovdje je poticati svoj nacionalni identitet. To je i interes nas u Đakovu. Prvi konkretan oblik suradnje bit će domaćinstvo Grada Đakova djeci iz Monoštora«, kazao je Francem, koji smatra da u projekte prekogranične suradnje treba više uključiti kako hrvatske udruge, tako i mjesta u kojima Hrvati čine većinu ili su značajan dio stanovništva.

»HNV želi za svaku školu u kojoj se nastava organizira na hrvatskom ili učenici pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture pronaći školu ili grad partner u Hrvatskoj. Naša je zadaća povezati ih, a dogovore oko konkretne suradnje prepuštamo njima. Meni je drago što konačno malo poticaja donosimo i u Monoštor i nadam se da će ovo pomoći da u ovom mjestu ponovno upišemo odjel prvašića. Prioritet HNV-a sada je poticanje i ojačavanje manjih sredina. Djecu iz Monoštora prošle godine doveli smo na jednu kratku ekskurziju u Suboticu, sada će posjetiti Đakovo, a potruditi ćemo se da narednog ljeta djecu iz Monoštora odvedemo na ljetovanje u Makarsku«, kazala je Jasna Vojnić.

Z. V.

Seminar FUEN-ove slavenske skupine u Mađarskoj

Važnost očuvanja materinskog jezika

Seminar, odnosno godišnji skup Radne skupine slavenskih manjina u okviru Federalne unije europskih manjina (FUEN) održan je protekloga tjedna u Mađarskoj. Domaćin ovogodišnjeg Seminara, koji je trajao četiri dana, bila je slovačka manjina u Mađarskoj, a sudionici su imali prilike upoznati se s modelom zaštite prava nacionalnih manjina u toj državi, u okviru čega je organiziran i studijski posjet mađarskom Parlamentu u Budimpešti.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je član te Radne skupine FUEN-a te su iz ove političke stranke u radu seminara sudjelovali **Darko Baštovanović** i **Ivan Budinčević**. Glavna tema ovogodišnjeg seminara bila je očuvanje materinskoga jezika manjina i njegova službena uporaba u državama u kojima žive.

»Jezik je jedno od važnijih identitetskih odrednica svake nacionalne zajednice. Hrvatska nacionalna zajednica se kao nova nacionalna manjina još uvijek nalazi u procesu izgradnje vlastitih institucija, te glede službene uporabe jezika i korištenja ovog prava postoje problemi, ali se o njima malo govori. U smislu očuvanja jezika i govora, kultura i obrazovanje igraju i igrat će i u budućnosti veliku ulogu«, kaže Baštovanović.

U radu Seminara sudjelovalo je više od 30 sudionika iz deset zemalja. Inače, s više od 90 organizacija članica u 33 europske zemlje, FUEN je najveća krovna organizacija autohtonih nacionalno-manjinskih skupina u Europi. DSHV je član FUEN-a od 90-ih godina.

D. B. P.

Poduzetne žene su budućnost vojvođanskih sela

Izazovi umrežavanja

Tavankutsko udruženje je još jednom imalo priliku ugostiti udruženja žena iz ruralnih sredina Vojvodine. Glavne teme su bile presjek do sada učinjenog i vizija budućih kretanja

Osnovana prije točno dvije godine, *Ženska ruralna mreža Vojvodine*, koja okuplja ukupno 17 udruženja žena s teritorija svih regionalnih jedinica Vojvodine, a među kojima su i članice slamarske sekcije Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta, proslavila je svoju obljetnicu radnim sastankom. Imajući u vidu kako su pripremljene teme najavljivale sastanak opterećen naizgled nepremostivim izazovima i preprekama, aktivnosti su započete prikazivanjem kratkog filma pod nazivom *Vojvođanske žene i ruralni turizam*, a koji upravo govori o nastanku ideje udruživanja žena pod pokroviteljstvom *Zelene mreže Vojvodine* kao krovne organizacije.

Ideja o udruživanju svakako nije nova, ali ideja o udruživanju žena iz ruralnih sredina Vojvodine s ciljem ekonomskog osnaživanja kako samih žena tako i njihovih sela jest veliki izazov u vremenu intenzivnog iseljavanja na relaciji selo-grad, kao i migracija stanovnika Vojvodine koji pripadaju određenim etničkim zajednicama u matične domovine ili države gospodarski razvijenijeg dijela Europe.

Etno salaš *Balažević*, kao mjesto ovog susreta, nije izabran slučajno. Naime, razrađujući ovu ideju o umrežavanju, **Olivera Radovanović**, jedna od osnivačica *Zelene mreže Vojvodine*, je tražila inspiraciju u gospodarski podređenom položaju žena sa sela koje su tražile načine kako se osamostaliti i aktivnije doprinositi gospodarskom boljitku u okvirima obitelji i zajednica.

»Gospodarske podloge ovom procesu osamostaljivanja žena na selu jesu organska proizvodnja, autentične rukotvorine i ruralni turizam, što i jesu jedne od najvažnijih okosnica opstanaka članica slamarske sekcije tavankutskih udruženja, a njihovo višedesetljetno opstajanje to i potvrđuje. Ova mreža osigurava njezinim članicama edukacije kako bi mogle pratiti nove pristupe na tržištu pružanja turističkih usluga i održive proizvodnje, svojevrstu strukturu zajedništva i solidarnosti ukazujući na dobre prakse pojedinih udruženja, ali i na greške na koje smo pojedinačno nailazili i rješenja koja smo u tim okvirima pronalazili«, kaže Olivera Radovanović.

Kao jedna od značajnijih prepreka koja je istaknuta od većeg broja sudionica ovog sastanka jest slab interes lokalnih samouprava u pomaganju ženskih udruženja na teritoriju Vojvodine. Lokalne samouprave zbog nedostatka odgovarajuće obrazovanog upravljačkog kadra, kao i zbog još uvijek vidljivog zanemarivanja ruralnih sredina, nisu dovoljno prepoznale potencijal poduzetnosti žena na selima i mogućnosti koje ta udruženja pružaju u okvirima ruralnog turizma koji doživljava vidljivi procvat na regionalnom nivou. Zaključeno je da je nužan združen i kontinuiran pritisak na lokalne samouprave kako bi se formirali proračuni koji bi podrazumijevali ravnopravnu raspodjelu finansijskih sredstava, vodeći računa o rodnoj ravnopravnosti.

»Iskorak u odnosu na većinu mreža koje okupljaju ovakav profil udruženja je internet prodavaonica u okviru sajta *Zelena mreža Vojvodine* pod nazivom *Dućan*, gdje je moguće poručiti autentične proizvode poput kolača, pekmeza, kulena, zimnice i suvenira. Internet prodaja je tek u začetku i sasvim je razumljivo da postoje problemi koji se mogu sumirati zaključkom da nedostaje promidžbenih aktivnosti. Povoljna je okolnost što društvene mreže pružaju širok i gotovo nesmetan prostor promoviranja koji iziskuje malo vremena s potencijalno značajnim učinkom. Prednost *Ženske ruralne mreže* jest što promocijom jednog brenda promoviramo i sve ostale čime je ovoj inicijativi dan jedan autentični vojvođanski okvir«, kaže Olivera Radovanović.

Dubravko Bilinović

Julijana Adamović, književnica i kolumnistica

Dužni smo istinu našoj djeci i unucima

*Kroz moje se knjige provlači tema međuljudskih odnosa, krivih izbora ili situacija u kojima osoba nije ta koja može činiti izbore * Izuzetno sam zadovoljna prijemom svojega romana *Divlje guske*, možda i prilično zatečena * Hrvat u Srbiji je dobar samo ako se ne bavi politikom i ne ističe svoju nacionalnost. Folklor, time neka se bavi i sve će biti u redu * O Hrvatima u Srbiji se u Hrvatskoj malo zna i govori*

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Sve uspješnija hrvatska književnica **Julijana Adamović**, osim po svojem radu, čitateljima našega tjednika može biti zanimljiva i po još jednom podatku; naime, rođena je i odrasla u Vojvodini, odnosno u Baču/Plavni, gdje je živjela do 1991. godine kada se seli u Hrvatsku.

Književnu karijeru započela je prije jednog desetljeća, kada objavljuje svoj prvi roman, zbirku priča *Kako su nas ukrali Cigani*, za vinkovačku *Privlačicu*. Ta je knjiga nagrađena *Kiklopom* za najbolju debitantsku knjigu 2008., te nagradom *Ivana i Josipa Kozarca* kao najbolji prvi roman Slavonije 2008., a ušla je i u finale Književnog festivala *Galovićeve jeseni*, na temu *Dvojni identiteti*. Sljedeće, 2009. godine, u izdanju V.B.Z.-a izlazi joj zbirka kratkih priča *Konzerviranje*. Godine 2013. u nakladi Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade objavljuje roman *Da ti pamet stane*, te zbirku kratkih priča za djecu *Dnevnik sivog mačka i druge priče*,

u koautorstvu sa svojim tada 12-ogodišnjim sinom koji se potpisao pseudonimom **Sergei Chatgris**. U nakladi *Semafora* 2015. godine izlazi joj zbirka poezije *Sunce na šalteru*, a u 2016. treća zbirka kratke proze *Glineni anđeli*, proglašena uspješnicom na književnim susretima *Josipa i Ivana Kozarca* u Vinkovcima 2017., te nagrađena stimulacijom hrvatskog Ministarstva kulture za najbolja ostvarenja u 2016. godini. Ove je godine objavila i svoj prvi roman naslovljen *Divlje guske* u nakladi zagrebačkog *Hena coma*.

Proznim djelima zastupljena je u brojnim skupnim zbirkama i na portalima. Među ostalim, dvije njezine priče uvrštene su u antologiju suvremene proze za djecu i mlade Hrvata u Vojvodini *Zapisane avanture za male i velike*.

Objavila je i nekoliko stručnih radova, te ilustriranu brošuru za djecu žrtve/svjedoke u sudskom postupku *Luka na sudu*.

Vanjska je suradnica *T-portala*, gdje objavljuje osvrte (kolumne) na društveno-političke prilike u Hrvatskoj. Po profesiji je socijalna pedagoginja; magistrirala je dječju i adolescentnu psihijatriju na Medicinskom fakultetu u Zagrebu.

HR Za početak, kratko nam predstavite Vaš književni rad, koje Vas teme najviše okupiraju, koji su Vaši motivi za bavljenje pisanom riječju, odnosno na koncu što želite poručiti čitateljima?

Da ne nabrajam djela, ali uglavnom se provlači tema međuljudskih odnosa, krivih izbora ili situacija u kojima osoba nije ta koja može činiti izbore. Neke ciljane poruke za čitatelje nema. Nadam se samo tome da empatiziraju s likovima ili se prepoznaju u situacijama i emocijama. Kako se predstaviti? Donekad sam govorila za sebe da sam kratkopričaš. Odgađala sam pisanje romana za odrasle, držeći da je za takav pothvat

potrebno vrijeme u kontinuitetu, što ja nemam, s obzirom na brojne druge obveze, roditeljske, poslovne i sl. Onda sam pronašla »čarobnu formulu«: bjegove u izolaciju na dva-tri dana. Shvatila sam da u takav jedan samotni vikend, bez ljudi i interneta, napišem više kartica teksta, nego u mjesec dana rada u uobičajenim uvjetima, gdje vas čak i poštude svih poslova, ali taj neki osjećaj krivnje što ste se isključili iz života obitelji – zvuk telefona, perilice koja je završila program, užasno vas dekoncentrira. Eto, kratko, to je to o mom pisanju. A motivi su višestruki, na koncu i manje bitni.

HR Ukratko nam predstavite Vašu najnoviju knjigu, roman prvijenac *Divlje guske*. Kako doživljavate njegov odličan prijam u hrvatskoj književnoj javnosti?

Roman *Divlje guske* je priča o odrastanju, o potrazi za pripadanjem i ljubavlju, smještena u neimenovano ravničarsko mjesto,

70-ih godina prošlog stoljeća. Pažljiviji čitatelj će moći i točnije locirati gdje se odvija radnja romana. Riječ je, dakako, o Bačkoj. No, s obzirom da je to moglo biti bilo koje selo ili manje mjesto s obje strane Dunava, točni toponimi su namjerno izostavljeni. Izuzetno sam zadovoljna prijemom romana, kako od kritike, tako i čitatelja. Možda i prilično zatečena. S obzirom na to da sam se afirmirala kao »kratkopričaš«, postojale su određene sumnje. Na primjer, hoću li uspjeti priču držati podjednako kvalitetno, od početka do kraja. Izgleda da jesam. Veseli me što je roman došao i do **Branka Ištvančića**, filmskog redatelja rodom iz Tavankuta. Tko zna, možda se u budućnosti realizira i nešto u tom smjeru.

Planirate li doći u Srbiju, u nekom od mjesta održati svoju književnu večer, predstaviti se ovdašnjoj publici? Jeste li imali takvih poziva?

Da, voljela bih doći u Srbiju. Hoću li, ovisi o interesu čitatelja. Ako me netko pozove, rado ću se odazvati. Za sada sam tim povodom bila samo u Srijemskoj Mitrovici, i to po pozivu ravno iz gradskog Ureda za kulturu. Tako sam davne 2009. godine održala promociju zbirke priča *Konzerviranje*, a dojmovi su bili više nego pozitivni. Nadam se da su posjetitelji uživali.

U Hrvatskoj živi i stvara još nekoliko relevantnih književnih autora koji su podrijetlom iz Vojvodine, od recimo Ljubice Kolarić-Dumić, čije su pjesme uvrštene u školske udžbenike, preko Nevena Ušumovića, koji je trenutačno ključna figura književnoga života u Istri, do mladog Ivana Vidaka čija se debitantska zbirka priča *Ugljik na suncu* 2016. našla u finalu nagrade *Edo Budiša*. Jeste li povezani s njima na neki način?

Nikoga od navedenih autora ne poznajem osobno, ali mi je poznat njihov rad. S Ivanom Vidakom sam komunicirala vezano za jedan tekst. Valjda će biti prilike i za susrete. Možda čak i u rodnom kraju.

Kao književnica, jeste li povezani s kolegama i nakladnicima u rodnoj Vojvodini, odnosno Srbiji? Jeste li povezani s hrvatskim autorima iz Vojvodine; uvršteni ste u panoramu suvremene proze za djecu Hrvata u Vojvodini *Zapisane avanture za male i velike*?

Moram priznati da baš i ne poznajem kulturnu scenu Hrvata u Vojvodini. Za sada jedino kontaktiram s **Tomislavom Žigmanovim**. Pratila sam i rad prerano otišle **Tonke Pelajić Šimić**.

Radite kao socijalna pedagoginja za djecu i mlade. Koliko se iskustva s Vašega »primarnoga« posla odražavaju u Vašem književnom radu?

Možda samo posredno. Samo je jedan moj štićenik postao predložak za književni lik, ali nakon što je nesretnim slučajem izgubio život. Bila je to mala posveta. Inače, strogo odvajam posao od književnosti. Ne bavim se u tom smislu životima mojih klijenata. Ako me pitate je li mi pomogla struka, osobito u profiliranju likova i načinu na koji čitateljima prezentiram njihova unutarnja stanja – vjerojatno jest.

Rođeni ste u Vojvodini, točnije u Baču, a djetinjstvo ste proveli u podunavskom selu Plavna. Kakva Vas sjećanja vezuju za Plavnu?

Kad se zbroji i oduzme, sjećanje je uglavnom pozitivno. Živjeli smo ne baš u blagostanju, otac mi je bio često bolestan, selo je bilo prilično dislocirano, pa sam za neke stvari ostala uskraćena, ali pamtim druženja s prijateljima i susjedima, prirodu koja mi je

kao djetetu bila veličanstvena – šume, kanale, Dunav – pse kojih nam je uvijek bilo puno dvorište, izlete i kupanja na rječnom rukavcu zvanom *Salaš*. To je Plavna mojih sjećanja.

U Hrvatsku ste otišli živjeti 1991. godine, dakle s 22 godine. Jesu li politička događanja iz toga razdoblja pridonijela tomu?

Da. Moguće da se ne bih nakon studija vratila u Plavnu, ali najvjerojatnije bih ostala u Beogradu ili Novom Sadu. No, događanja 90-ih su me definitivno usmjerila prema Hrvatskoj. U to vrijeme nije bilo ugodno biti hrvatska manjina u Srbiji. I obrnuto.

Održavate li veze sa svojim bačkim zavičajem? Dolazite li ponekad u ove krajeve?

U vrijeme dok su Plavna i Vukovar bili povezani »skelom«, svračala sam češće. Sad idem rijetko, i to uglavnom u Bačku Palanku i Novi Sad. Ponekad i na obiteljski izlet u Suboticu, recimo, meni najljepši grad u Vojvodini, a i šire.

Pratite li i na koji način život Hrvata u Vojvodini, odnosno Srbiji? Kako iz »vukovarske perspektive« vidite stanje u toj manjinskoj zajednici i položaj njezinih pripadnika?

Moja percepcija stanja manjinske zajednice Hrvata u Vojvodini uopće ne mora biti točna, jer nisam ja ta koja proživljava vašu svakodnevicu i sudbinu. Također, ponešto bi bilo i licemjerno da ovako s daljine i posredno, informirajući se u medijima, procjenjujem situaciju. Vi ste ostali u Vojvodini, ja sam išla linijom manjeg otpora. Ipak, ono što vidim nije previše optimistično. Osim što se broj Hrvata drastično smanjio, mislim da su ljudi konstantno pod nekim povećalom, a svako inzistiranje na vlastitom identitetu se doživljava neprijateljskim aktom. Hrvat u Srbiji je dobar samo ako se ne bavi politikom i ne ističe svoju nacionalnost. Folklor, time neka se bavi i sve će biti u redu. Eto, tako nekako vidim položaj Hrvata u Vojvodini. Voljela bih da sam u krivu.

Prema Vašim iskustvima, koliko se u Hrvatskoj zna i govori o Hrvatima u Srbiji?

Sramotno malo. Ne samo da se ne govori o Hrvatima danas, nego se nije govorilo ni o Hrvatima 90-ih. Recimo, u Srbiji je to gotovo tabu tema, većina stanovnika je uvjerena da Hrvati u Vojvodini nisu šikanirani i da ih nitko nije krivo pogledao (na što su onda ponosni), što donekle razumijem kao određeni mehanizam obrane (poricanje, racionalizacija i sl.). Ali za nezainteresiranost vlasti u Hrvatskoj nemam objašnjenja. U nekoliko navrata sam pokretala tu temu. Mogu reći da sam doživjela jako neugodne reakcije iz Srbije (uglavnom optužbe kako lažem), a u Hrvatskoj je bilo glasova kako je to prošlost i treba je ostaviti na miru. Većina ljudi s obje strane nema pojma da su neki ljudi i izgubili život samo zato što su bili Hrvati. Naravno da je to prošlost i naravno da ne treba utjecati na budućnost, ali mislim da je jako važna istina. S njom se valja suočiti. I dužni smo je našoj djeci i unucima.

Kao kolumnistica koja se bavi raznim društveno-političkim pitanjima, kako ocjenjujete trenutačnu društvenu situaciju u Hrvatskoj?

Bolje da ste preskočili to pitanje. Razočarana sam odgađanjem da se s problemima uhvatimo u koštac. Ponešto smo podigli kolektivnu svijest kad je u pitanju problem korupcije, ali još uvijek smo administrativno neučinkoviti, ekonomski na koljenima, pritisnuti brojnim porezima i nametima. Daleko od društva kakvo svi tvrdimo da želimo. Rezovi su bolni, ali nužni.

»Huliganizam STOP, mi volimo sport!«

Edukacijom protiv nasilja u sportu

Projekt pod nazivom »Huliganizam STOP, mi volimo sport!« okupio je veliki broj učenika i nastavnog osoblja koji dolaze iz osnovnih škola u Subotici. Cilj projekta je bio ukazati na problem huliganizma i nasilničkog ponašanja u sportu, te je tako u prostorijama OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu početkom listopada održan dvodnevni seminar za nastavnike, kao i radionice te sportska događanja za učenike.

U projekt je bilo uključeno pet osnovnih škola iz Subotice: *István Széchenyi*, *Matko Vuković*, *Ivan Milutinović* ogranak u Ma-
loj Bosni, *Vladimir Nazor* iz Đurđina i *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Seminar, radionice i sportska događanja

Pojava huliganizma i nasilničkog ponašanja u sportu u osnovnim i srednjim školama rezultat je neusmjerenosti velike energije koju ispoljavaju učenici u stanovitoj dobi. Stoga je važno organizirati odgovarajuće aktivnosti i njihovu edukaciju, istaknuto je na seminaru koji je održan u Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu.

Koordinator projekta **Luka Budinčević** ističe značaj problema nasilničkog ponašanja prije svega u sportu i među navijačima.

»Smatramo da je to veliki problem u današnjem društvu i da se njegovo rješenje krije u edukaciji. Projekt doživljam kao svojevrsni pokušaj sublimacije, pretvaranja nekakve negativne energije i nagona u nešto pozitivno poput bavljenja sportom.«

Projekt je realiziran iz dva dijela. U prvome je održan akreditirani seminar pod nazivom »Odrastanje bez droge, alkohola, cigareta, sekta i nasilja« u kojem je sudjelovalo tridesetak nastavnika i učitelja, dok su u drugom dijelu održane radionice i sportska događanja za učenike. Pokrajinsko tajništvo za sport i omladinu prepoznalo je vrijednost ovoga projekta, te je dodijelilo sredstva za njegovu realizaciju, kažu organizatori.

Larisa Gvozdenović, psihologinja koja je začetnica ideje o temi ovoga projekta, kaže kako je prilikom razgovora u okviru školskog tima za pisanje projekata uočena potreba za stručnim usavršavanjem na temu prevencije nasilja u školama. To podrazumijeva i održavanje radionica za učenike, koje su nazvane »Prevencija nasilja s posebnim osvrtom na nasilje u sportu«.

»Projekt se bavi i općenito pojavom nasilja, ali s fokusom na sport i njegov utjecaj na navijačke skupine i obrnuto, što dovodi

do pojave huliganizma. Prepoznali smo da mi kao djelatnici u prosvjeti možemo pridonijeti da se huliganizam kao socijalno devijantna pojava koja nagriza i naše društvo, pojavljuje u što manjoj mjeri ili gotovo potpuno spriječi.«

Larisa Gvozdenović ukazuje da su u zemljama gdje je sustav vrijednosti poljuljan, mladi u opasnosti da im se ponude neke krive vrijednosti, s obzirom na to da živimo u vrijeme društvene nesigurnosti, kada se te vrijednosti mijenjaju sukladno potrebama neoliberalne ekonomije i globalizacije, koja teži zatamiti lokalne vrijednosti, a u što je uključen i proces tranzicije našega društva. U društvu, na ulici pa i u školi moguće je osim obrazovanja steći i iskustva koja pripadaju, slobodno se može reći, tamnoj strani edukacije.

Važnost prevencije

»Događa se i da su roditelji preokupirani poslom, puno rade i nemaju vremena baviti se vlastitom djecom i više utjecati na njihov odgoj i obrazovanje, kao što je to bilo nekada. Mladi su zato prepušteni ulici i nekakvim negativnim utjecajima, a postoji i veoma jak utjecaj nasilnih i agresivnih navijačkih skupina čega niti naše društvo nije pošteđeno. U drugim europskim i okolnim zemljama problem je rekla bih čak i veći, ali važno je prevenirati loše ponašanje tu gdje možemo djelovati. Kao psiholog, u svom višegodišnjem radu u području školske psihologije imala sam priliku raditi s puno mladih, uglavnom dječaka, mada sam radila i s jednom djevojčicom, koji postaju članovima takvih nasilnih i destruktivnih navijačkih skupina i ne prepoznaju pravi smisao sporta nego

nekakvo nezadovoljstvo sobom i vlastitim životom, onime što im društvo u ovom trenutku može ponuditi, ne pronalaze nešto što ih ispunjava. Onda se odaju utjecaju ovakvih skupina, postaju njihovi članovi, uključuju se u destruktivno djelovanje«, kaže psihologinja Larisa Gvozdenović i navodi kako slijedi počinjenje nekog kaznenog djela na navijačkim tribinama, »što dovodi do nastanka kaznenog dosjea, i već na početku svojega mladoga života postanu obilježeni zbog takvih prijestupa«.

Smisao ovoga projekta jest dati doprinos vraćanju sporta praviim vrijednostima koliko je to moguće, kažu njegovi organizatori. U prave vrijednosti svakako ne spada nasilje, huliganizam i agresivnost, već fair-play, zdrav razvitak tijela i duha i sve drugo što to prati.

S. Jurić

Priča o bolnici u Kertvarošu

Na zgradi koja se nalazi na kutu ulica Marije Vojnić Tošinice i Adolfa Singera u Kertvarošu danas ništa ne odaje zanimljiv detalj iz povijesti ove građevine. Prije skoro stotinu godina tu se izvjesno vrijeme nalazila židovska bolnica, ubilježena pod ovim nazivom i na karti Subotice iz 1928. godine, što je važna dokumentirana potvrda i povijesni podatak.

Prema istraživanju dr. **Emila Libmana** (Časopis za književnost, umjetnost i kulturu *Rukovet*, broj 4–5/1994., str. 81–82) poslije Prvog svjetskog rata osnovano je u Subotici 1920. godine Židovsko dobrotvorno društvo, koje je prikupljalo priloge u Fond Udruge za židovsku bolnicu *Dr. Singer Bernat*, po imenu poznatog nadrabina. Udruga je kupila kuću u Kertvarošu i nakon adaptacije otvorila je 15. kolovoza 1923. godine za prijem i liječenje siromašnih židovskih bolesnika. U bolnici su radili poznati liječnici tog vremena. Kuća adaptirana u bolnicu kroz nekoliko godina više nije odgovarala potrebama, te je planirana izgradnja nove bolnice. No, kako je u međuvremenu, 1930. godine u Ulici Đure Đakovića izgrađen suvremeni sanatorij *Park* (danas Ekonomska srednja škola), Židovska općina otkupljuje ga 1935. godine i ubrzo predaje na korištenje Udruzi židovske bolnice. Ova bolnica u to vrijeme postaje jedna od najmodernijih u zemlji.

U nazivu ulice na čijem kutu se nalazila stara židovska bolnica ostalo je ime poznatog liječnika **Adolfa Singera**, rođenog u Subotici 1897. godine, nastradalog u vrijeme masovnih hapšenja i progona 1941. godine.

Kada je čovjek ćelav?

Poznati starogrčki paradoks glasi: »Je li čovjek ćelav ako izgubi jednu vlas kose?« Odgovor je: »Ćelav je onda kada izgubi posljednju vlas, jer dok ima jednu vlas, on ima kosu«. O ovome smo raspravljali s jednim mojim starim drugom, prilikom pijenja krigle tečnog kruha. Pošto smo obojica »stari Subotičani« i po godinama ali i po podrijetlu naših porodica, naravno tema je bila propada li Subotica i tko je kriv za to? On je zastupao mišljenje da za propast grada nisu krivi »dodoši« nego sami Subotičani koji su se po njegovim riječima »poselja-

se, razvijaju, postižu svoj vrhunac i onda polako propadaju i na koncu umiru. Znači, razvoj nije pravolinijski nego cikličan, postoje razdoblja stagnacije i propadanja. Kada sam mu iznio ovu teoriju, složio se sa mnom rekavši: »pa da, mi smo sada u silaznoj fazi«.

Grad sportova?

Moj drugar je istinski nogometni navijač, u odnosu na tzv. navijače, koje često uopće ne interesira tijek tekme jer imaju druge, često i političke »ciljeve« (Hrvatska 1990.). No, da se vratimo nogometu. Rekao sam mu da su svojevremeno subotički nogometaši u Beogradu tadašnjem kralju demonstrirali nogometnu igru. Gdje se nalazi trenutačno subotički predstavnik u nogometnoj Super ligi? Među posljednjima. U takvoj je situaciji da danas nema ni svoj stadion, jer se rekonstruirati pa utakmice mora igrati na stranim terenima. Ove godine prvi put su napravili značajnije rezultate u kvalifikacijama za Europsku ligu, a i onda su svoje utakmice morali igrati u Novom Sadu. Dok se rekonstrukcija stadiona završi, opet će ispasti iz Super lige, pa će stadion zvriliti prazan. O propadanju stadiona Malih sportova, i o nezavršenom plivačkom kompleksu u Dudovoj šumi da i ne govorimo. Čini mi se, simbolično, subotičkom sportu je ispalo nekoliko pramenova kose, ali još nije ćelav.

Ulaz u stadion

čili«, naravno misleći uglavnom o ponašanju u javnosti. Pošto često putuje gradskim busom, naveo je primjer da nijedna mlada osoba neće prepustiti svoje mjesto starijima. Tvrdio je da su se građanski obrasci ponašanja izgubili. Govorio je da u gradu nema više građana nego svi su postali članovi nekih »nacionalističkih partija«, te da cvjeta »nacionalni biznis«. Tvrdio je i da su »nacionalni biznismeni« članovi raznih nacionalnih vijeća i da od toga lijepo žive. Evo, ukratko sam pokušavao skicirati stavove koji se mogu čuti i od drugih kada je tema »propast grada«, naravno uz obavezno nostalgiranje: »kako je nekad bilo ljepše«. U našem razgovoru uglavnom je on govorio, ja sam samo slušao, jer sam osjećao da mu je potrebno nekom se izjadati zbog problema: na poslu (neredovna i mala plaća), nesigurne mirovine, egzistencije na ivici bijede, zdravstvene tegobe itd. Parafrazirajući jedan stari vic, postavio sam mu tezu da su za propast grada krivi biciklisti i dodoši! Začudo me pogledao, zašto biciklisti, oni su zaštitnici okoliša? Ja sam postavio kontrapitanje: »a zašto dodoši?« Naravno, iz povijesti gradova znamo da su oni uvijek imali privlačnost za »negradsko stanovništvo«, oni su predstavljali stalnu pokretačku snagu razvoja i napretka gradova. Tu se postavlja pitanje: »da li gradovi uvijek samo rastu i napreduju?« Danas u svjetskoj urbanističkoj literaturi postoji teza da će u konačnici cijeli planet biti jedan grad, naravno podijeljen na manje gradske jedinice. Mnogi SF filmovi i romani bave se budućim problemima jedne planetarne vlade. Nasuprot ovom stajalištu stoji (biologistička) teza da su gradovi poput živih bića: rađaju

Grad multikulture?

»Građanisti«, svojevrsni unifkatori, govorili su da je bogatstvo ovog grada njegova multikulturalnost. Što pokriva pojam multikulturalnosti? Svojevremeno jedan »proslavljeni redatelj« u svojim igrokazima demonstrirao nam je svoje »multi-kulti« viđenje. Mađarski glumci su govorili srpski a srpski mađarski, čak se čula i poneka hrvatska riječ. S druge strane, svaka značajna nacija u gradu dobila je svoj kulturni centar. Nagluplje mi je kada od nekog političara čujem izjavu tipa: »u ovom gradu živi dvadeset nacija u skladnoj zajednici«. Naravno, primjera radi, i u srednjovjekovnim gradovima živjele su razne etničke skupine, ali u svojim četvrtima. Dan-danas nije drugačije, u Subotici se točno zna koja nacija, nacionalna manjima u kom dijelu grada živi. Zgrada kazališta trebala je biti pravi »multi-kulti centar« s tri drame: srpskom, hrvatskom i mađarskom; pride i s koncertnom dvoranom u kojoj se mogu održavati i muzičke predstave: opere, operete, mjuzikli. O građevinskoj završnosti zgrade neću govoriti, drama na hrvatskom jeziku još ne postoji, pitanje je kada će biti formirana. Zašto sam uzeo za primjer ova dva segmenta društva? Sport i kultura su »nadgradnja«, dokazuju bogatstvo jednog grada. U svakodnevnoj propagandi čujemo otvara se tvornica s ovoliko ili onoliko radnih mjesta. Ovaj podatak nema nikakvu vrijednost, jer stanje nadgradnje sigurnije pokazuje razvijenost privrede. Znači, nismo još ćelavi, ali kosa nam uveliko opada.

Call centar

Drugo lice SUBOTICE

Ovih dana u bliskom susretu s liječnicima imala sam pozitivno iskustvo. Zapravo, riječ je o školskom Dispanzeru u Subotici. Za nepovjerovati, ali čak i sestre na šalterima nisu bile ljute, niti bezobrazne, a vjerovali ili ne – nismo niti čekali satima. Mislila sam da o ovakvom slučaju nikada neću imati prilike pisati, ali eto čuda, a pohvala ide i za osoblje u Zavodu za javno zdravlje u Subotici ili kako ga mi zovemo *Higijenski*. Vađenje krvi bez nekog dugog čekanja, brzo i efikasno. Čak i organizacija posla riješena. Pravo iznenađenje... I onda tras!

U *Higijenskom* kažu, sistem im je u kvaru i hitne nalaze ne mogu praviti odmah, nego samo za sutradan. Sve one koji su hitni slučajevi šalju odmah u bolnicu na vađenje krvi. Taman sam mislila kako se kod nas u zdravstvu nešto popravilo, ali... Činjenica da za ovo nisu krivi medicinski radnici, nego kao i sve u našem gradu, pa i državi... sve nešto pogrešno, staro ili u lošem stanju ili izdanju, jer Bože moj, odakle nam novaca za to. Ima naš Grad, pa i država, prećih stvari od zdravlja svojih građana, naše djece i omladine. Ne samo da su ambulate stare, počev od enterijera, nego su nam i aparati iz prapovijesti. Koliko se novca ulaže u zdravstvo? Očigledno ne dovoljno!

No, nije tu kraj priče. Treba zakazati pregled ponovno kod liječnika. Kaže sestra u Dispanzeru morate pozvati preko *call centra* – ni manje ni više nego Beograd. Eto sreće, baš rijetko zovem Beograd, pa adje...

Na trenutke sam pomislila da bih prije otišla do Beograda nego dobila vezu u *call centru*. Prvo vam se lijepo javi govorni aparat koji vas obavijesti da ste dobili kontakt centar Ministarstva zdravlja i da se tarifa naplaćuje po službenom cjeniku operatera (što god to značilo i koliko god koštalo – moram). Zvo-

ni... onda malo svira glazbica da se pripremite valjda.... pa opet govorni aparat, »Očekivano vrijeme za koje će vam se operater javiti je duže od dvije minute« i tako u nedogled, svakih minutu do minutu i pol podsjeti vas da vam se još nitko neće javiti. Baš »zanimljiv« trening živaca. Prekinem, za tri minute ponovno zovem, pa opet... Sve isto... I tako devet puta zaredom. Odlučim pozvati još jednom i čekat ću do jutra, ali neću odustajati... Ponovno ista priča, uporni oni, uporna ja... »Očekivano vrijeme za koje će vam se operater javiti je duže od dvije minute«, nakon nekoliko ponavljanja (odustala sam od brojanja) kaže govorni aparat »Očekivano vrijeme za koje će vam se operater javiti je manje od dvije minute« – opa, bit će nešto. »Očekivano vrijeme za koje će vam se operater javiti je duže od jedne minute«. Iako su prošli već deseci minuta – napredak, možda i dobijem operatera... Prošla i minuta i evo sreće: ljudski glas s druge strane žice... Napokon uspjela dobiti termin kod liječnika.

Sretna, jer sam riješila svoj problem, razmišljam tko je tu normalan. Zar mi iz Subotice trebamo zvati *call centar* u Beograd da bi nam oni zakazali pregled u Subotici? Zar su Subotičani nesposobni podići slušalicu i upisati pregled kod liječnika? Zar vama to ne vrijeda inteligenciju? Eto prijedloga: jedno novo radno mjesto, zapravo dva (u smjenama). Zaposlite nekoga tko će se samo javljati na telefon i zakazivati preglede. Ili još bolje: dajte redovnu plaću medicinskom osoblju, pa će ih možda biti više i onda će i dežurne sestre moći zakazivati pregled, baš kao nekad. Sami u svom gradu, a time ćete i rasteretiti *call centar* Ministarstva zdravlja. Još kad bi me netko poslušao...

Ž. V.

HLU Croart kod gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj

Likovna suradnja sa sunarodnjacima

HLU Croart iz Subotice bila je nedavno gost triju hrvatskih samouprava u Željeznoj županiji u zapadnoj Mađarskoj – Plajgora, Hrvatskog Židana i Prisike. Članovi udruge – **Nela Horvat, Cecilija Miler i Larisa Đurić** i gostujući slikari – **Jelena Badnjevac Ristić i Vladimir Doroghazi**, bili su sudionici likovne kolonije koja je održana u Plajgoru u čast i spomen na tamošnjeg učitelja i slikara **Lajoša Brigovića**.

Boravak na trodnevnoj koloniji bio je obogaćen posjetom Muzeju u Hrvatskom Židanu gdje se nalazi stalni postav djela Lajoša Brigovića, te Muzeju sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj u Prisiki.

Izložba nastalih djela priređena je u Domu starih u Hrvatskom Židanu. Djela su poklonjena domaćinima kolonije iz triju hrvatskih samouprava. Pročelnica triju hrvatskih samouprava **Fucinné Dörner Anikó**, koja je bila glavna organizatorica i koordinatorica kolonije, pozvala je Croart na nastavak suradnje.

D. B. P.

Subotičke tramvajske predigre – Anatomija jedne novinske parnice (4)

Rat putem tiska se nastavlja

Bobula priznaje da je dobio koncesiju na željeznicu u županiji Szepes, ali da je ona dobijena poslije izbora te da željeznica nije ni izgrađena jer je to bez pomoći vlade neizvodljivo, a na optužbu da je na temelju koncesije dobio mandat kaže da je – gnjusna laž

Naravno, **Bobula** reagira na pisanje lista *Bácskai Ellenőr* i u istim novinama u broju od 7. ožujka 1895. u članku pod naslovom »Stečaj Jánosa Bobule« (Bobula János csődje), potpisavši se pseudonimom *Veritas*, negira sve navedeno (osim da je i nadalje zastupnik u parlamentu), optužuje **Vermesa** da je pronevjerio 32.000 forinti i da je taj novac upotrijebio u vlastite ciljeve.

Stečaj bogatog čovjeka

Ukratko, u tekstu on iznosi sljedeće: »Stečaj Jánosa Bobule izazvao je veliku pozornost u javnosti, tim više jer su Bobulu svuda znali kao bogatog čovjeka. Njegov stečaj prouzrokovao je tzv. zaglibljavanjem stvarne ukupne vrijednosti imovine. Naime, aktive su znatno veće od pasiva i samo su teškoće oko mobilnosti (stavljanja u promet) uvjetovale probleme vezane za namirenje pasiva. Ukupna inventarska vrijednost Bobulinih kuća je 524.800 forinti, a kada se odbiju te-

János Bobula

rećenja, kreditne rate, kamate, porezi i drugi izdaci, dobija se čista slika o visini vrijednosti imovine koja iznosi 239.800 forinti, te oduzevši još i porodična dugovanja u iznosu od 25.401 forinte od kojih je 8.000 forinti dug samog Bobule, aktive premašuju pasive za 213.000 forinti«.

Napominje da stečaj nije posljedica velikih potraživanja nego samo za 15.000 uknjiženog iznosa, a koji je bio posebno osiguran izvan uknjiženog iznosa putem imovine jednog Bobulinog rođaka do visine od 30.000 forinti. Ukupni troškovi za izbore bili su 3.900 forinti – »evo, to je ta ogromna suma« – kako stoji u tekstu.

Također osporava način za koji ga terete kako je svoju kuću u budimpeštanskoj aveniji Andrassy mijenjao za druge nekretnine. Priznaje da je dobio koncesiju na željeznicu u županiji Szepes, ali da je ona dobijena poslije izbora te da željeznica nije ni izgrađena jer je bez pomoći vlade to neizvodljivo, a na optužbu

da je na temelju koncesije dobio mandat kaže da je – gnjusna laž.

Tko je koga tužio i zašto?

U nastavku *Veritas* kaže kako nije Vermes tužio Bobulu zbog 32.000 forinti nego upravo suprotno. Taj iznos Vermes je pronevjerio. Vermesova izjava istražnom sucu pred Kraljevskim sudom u Subotici – unesena je u zapisnik, svatko je može pogledati – glasi da je on (Vermes) mjenice u vrijednosti od 20.000 forinti od domaće štedionice, a od Bobule u vrijednosti od 12.000 forinti usmjerio za svoje ciljeve, što zakon kvalificira kao pronevjeru.

Osporava i navode da je tražena suma vjerovnika »prilično visoka« ponovo navodeći da je ukupan dug cijele porodice 25.401 forinta, a od toga Bobulin 8.000 forinti, te da vjerovnici »ne mogu računati na tako malu kvotu«, ako uopće na to i računaju, jer je žalba kraljevskom *tableuu* već predana. Prijestolnica nije Bobuli povjerila nijednu građevinsku aktivnost, te na ovaj način nije mogao steći ogromnu imovinu, a nije imao ni poslovnih interesa ni s jednim poduzećem koje je radilo na izgradnji avenije Andrassy.

Završne riječi njegovog demantija glase: »János Bobula nikad nikome nije ostao dužan, niti će. Nikad nije učinio nikakvo zlo-djelo. Činio je dobro mnogim ljudima i bez pretjerivanja može se reći da nije prošao dan da nekome nije pomogao – a sada ga zbog toga nagrađuju klevetama«.

Ovako je to vidio *Veritas*, odnosno János Bobula. Na ovaj članak Vermes u rubrici *Nyílt tér* (Otvoreni prostor) lista *Szabadkai Közlöny* u broju 21 od 14. ožujka 1895. oštro reagira, jer ga je Bobula nazvao pronevjeriteljem. Bobula, smatrajući da je Vermesova reakcija klevetanje i povreda poštenja i ugleda njegove (Bobuline) ličnosti, odmah je tužio Vermesa. Vijest o ovoj tužbi *Szabadkai Közlöny* objavio je 21. ožujka 1895. godine. Ovaj sudski spor vodit će se u Segedinu.

Atila Dunderski

Kada usporedimo analizu novinskih članaka iz ovog teksta i neka sadašnja događanja, naročito ona sa »sposobnim« pojedincima, nameće se nekako samo od sebe da za Suboticu izgleda i danas važi latinska izreka – *nihil novi sub sole* – ništa novo pod suncem.

Jasna Vasić, aktivistica u radu s umirovljenicima

Dovoljna je jedna lijepa riječ, jedan osmijeh

*Želja mi je svojim angažiranjem pridonijeti širenju pozitivne energije * Smatram izuzetno važnim razvijanje i njegovanje kreativnosti u svakom životnom dobu, te sam u klubu angažirana u radu Šarene radionice gdje izražavamo svoju kreativnost kroz mnoge naše radove * Planiramo do kraja ove godine otvoriti i izložbu naših rukotvorina*

Veselice

S obzirom na to da je glazbeno obrazovana, jer je pohađala Muzičku školu i svira tamburicu, naša sugovornica je već godinama aktivno uključena u rad ženske pjevačke skupine *Veselice* s kojom često ima prigodne javne nastupe.

»Već nekoliko godina prije svog umirovljenja sam kao simpatizerka bila uključena u rad Gerontološkog kluba *Centar 2* u Subotici, gdje sam svirala, vježbala i nastupala sa ženskom pjevačkom skupinom *Veselice*. Često nastupamo pa smo tako sudjelovali u proslavi Dana starijih, koja je upriličena 1. listopada u manifestaciji koju je organizirao Gerontološki centar. Tom prilikom sam, kao članica sirtaki grupe koju čine članovi i članice više klubova zaigrala i sirtaki na glavnom gradskom trgu u Subotici. Inače, ženska pjevačka skupina *Veselice* pri gerontološkom klubu postoji devet godina i ponosni smo na svaki naš nastup. Nedavno, 9. listopada, smo imali samostalni nastup u našem klubu, a specijalni gost koncerta nam je bio **Aleksandar Toković**. Također, zapjevali smo i za dan proslave Dana oslobođenja Subotice na spomeniku crvenoarmejcima.«

Kreativne aktivnosti

Glazbena aktivnost nije jedina kojom se Jasna u svom svakodnevnom angažmanu neumorno bavi, jer svoju životnu energiju nastoji implementirati u brojne druge kreativne akcije.

»Moja interesiranja nisu vezana samo uz glazbu. Smatram izuzetno važnim razvijanje i njegovanje kreativnosti u svakom životnom dobu, te sam u klubu angažirana u radu *Šarene radionice* gdje izražavamo svoju kreativnost kroz mnoge naše radove. Planiramo do kraja ove godine otvoriti i izložbu naših rukotvorina. Zahvaljujući Gerontološkom centru u sklopu kluba, potpuno besplatno, umirovljenici imaju dva puta tjedno satove rekreacije jer je isto tako važno održavanje tjelesnih sposobnosti, a vjež-

Listopad je vrijeme kada se na početku jesenskog doba nekako najviše govori o starijoj životnoj populaciji i problematici svakodnevice umirovljenika. Priča o **Jasni Vasić**, aktivistici u radu s umirovljenicima je najljepši primjer kako svaki dan nosi nešto lijepo i korisno u nastojanju da život u starijoj dobi bude smisleniji, kreativniji i što je najvažnije, aktivan.

»Po zanimanju sam socijalna radnica i u aktivnom razdoblju svog života bila sam uposlena u Centru za socijalni rad Grada Subotica. Odlučila sam se za odlazak u prijevremenu mirovinu, te sam tako koncem 2016. godine stekla status umirovljenice. Odlaskom u mirovinu postala sam redovita članica Kluba koji je inače samo jedan od deset postojećih gerontoloških klubova koji funkcioniraju u okviru Gerontološkog centra u Subotici«, započela je razgovor Jasna Vasić.

be su prilagođene našem životnom dobu. Osim toga, kapetani- ca sam bridž ekipe te često organiziramo druženja s članovima drugih klubova. Svaki mjesec organiziraju se raznovrsni izleti što je izuzetna prilika za sklapanje prijateljstava, odmor i opuštanje. Redoviti su odlasci u Mórahalom, prošlog mjeseca smo posjetili Temerin, a ovoga se planira odlazak u Apatin. Također, svi klubovi organiziraju jednom mjesečno čajanke gdje uz živu glazbu igramo, pjevamo i provodimo zajedničko vrijeme. Spomenula bih i suradnju Gerontološkog centra s ljekarnom *Goodwill* iz koje je proisteklo sudjelovanje članova klubova u snimanju jed- ne njihove reklame», istaknula je naša sugovornica.

»Stari ljudi nisu skrajnuti«

Listopad teče i polagano se tekuća godina približava kraju, a sukladno tome slijedi i prostor za planiranje novih aktivnosti među subotičkim umirovljenicima. Na koncu, zapitali smo Ja- snu Vasić u čemu vidi svoju snagu za zbilja široki spektar angaži- ranosti u svom svakodnevnom aktivizmu.

»Planova ima izuzetno mnogo, uskoro trebamo razmisliti o natjecanju za najljepši bor, a on bi trebao biti ukrašen isključi- vo ručno rađenim ukrasima. Također, bliži se i vrijeme masken- bala koji se svake godine održava u Gerontološkom centru, a koncem godine će i 27. rođendan kluba u kome sam ja članica. Prepuni smo ideja i planova, a moje su želje da svojim angaži- ranjem pridonesem širenju pozitivne energije, jačanju starih prija- teljstava i sklapanju novih, te da svatko od nas umirovljenika zna da nikada nije sam i da se uvijek može obratiti za pomoć i po-
.....

Usluge

Članovi gerontoloških klubova po izuzetno povoljnim cijenama mogu koristiti usluge pedikira, manikira, fri- zera, masera, a također i prijaviti se za ručak u klubu.

dršku. Mnogima od nas, bili mi stariji ili mlađi, često je dovoljna samo jedna lijepa riječ, jedan osmijeh, pružena ruka da se i sami osmijehnemo i tako nastavimo kroz taj dan. Nažalost, Subotica je grad s velikim brojem starih osoba, ali zahvaljujući svim ak- tivnostima i uslugama koje nam pruža Gerontološki centar, stari ljudi nisu skrajnuti na margine života već se o njima vodi računa s mnogo ljubavi i pažnje.»

D. P.

Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* iz Stanišića raspisalo je

Natječaj za Najlipšu pismu na ikavici hrvatskih pjesnika koji žive ili su rođeni u Srbiji

Svaki pjesnik može sudjelovati s jednom pjesmom po vlasti- tom izboru pisanom na hercegovačkoj, dalmatinskoj, ličkoj, bosanskoj, šokačkoj ili bunjevačkoj ikavici.

Pjesmu dostaviti na e-mail adresu hkdvnazor@gmail.com ili na adresu Društva.

Uz pjesmu svaki autor treba poslati svoj kratki životopis (da- tum i mjesto rođenja, stručna sprema, posao koji sada radi, gdje i kada su mu objavljeni radovi, te adresa stanovanja).

Autori tri najbolje pjesme bit će novčano nagrađeni:

1. mjesto – 50 eura
2. mjesto – 40 eura
3. mjesto – 30 eura

Autori nagrađenih pjesama dobit će i umjetničke slike nasta- le na likovnim kolonijama koje organizira stanišićko Društvo. Rezultati natječaja bit će objavljeni i prvonagrađene pjesme pročitane na manifestaciji *IKAVICA – govor hercegovačkih, dal- matinskih, ličkih, bosanskih, šokačkih i bunjevačkih Hrvata* u Stanišiću 24. 11. 2018. godine.

Adresa: Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* Stanišić, ul. M. Parađine 139, 25284 Stanišić, Republika Srbija.

Rok za slanje: 1. 11. 2018.

Slanjem pjesme na Natječaj autor je suglasan da se ista može objaviti u Zborniku.

Dva stoljeća današnje crkve u Lemešu

Svjedožba vjere

Prva crkva u Lemešu izgrađena je još u tursko vrijeme, bila je izgrađena od cigle i ukopana u brijeg ispod današnje Kalvarije. Službu su vršili franjevci koji su imali samostan u Somboru. Već 1752. godine Lemeš postaje samostalna župa i počinju se voditi matične knjige. Te 1752. godine postavljen je i temelj sadašnje crkve, koja je blagoslovljena naredne godine na Blagdan Male Gospe, koja je i patron crkve. Gradnju crkve pomogli su Kaločka nadbiskupija i sami vjernici. Crkva je proširena 1818. godine. Prvobitna crkva bila je niska, a da bi joj osigurali skladan izgled sami Lemešani su produbili crkvu skinuvši sloj od preko pol metra zemlje iz same crkve i oko nje. Začelje i toranj crkve nadograđeni su 1842. a limeno krovništvo postavljeno 1888. godine. Temeljita obnova urađena je početkom XX. stoljeća, točnije 1911. godine. Crkva je duga skoro 48 metara, široka 16, strop je visok 10 metara, a toranj 40 metara.

Poruka predaka

U povodu obilježavanja 200. obljetnice današnjeg izgleda crkve u Lemešu u subotu, 20. listopada, održana je svečana koncertirana sveta misa, koju je predvodio biskup mons. dr. **Ivan Pénzes**.

»Došli smo na ovu svetu misu da se zahvalimo i da slavimo. Da ne gledamo samo u prošlost već da razmotrimo što je ono što nam daje današnji dan, što je poruka ovog dana i što je ono što je budućnost za nas. Naši preci su uspjeli sagraditi jednu lijepu crkvu. Slavimo i spominjemo se da je 200 godina od toga kako je ova crkva dobila današnji izgled. Crkva je postojala i prije 1818. godine, jer se katolička zajednica u Lemešu razvija od 1752. godine. Naravno da je zajednica rasla, postajala brojnija i zbog toga se javila i potreba za većom crkvom. Ali da ne govorimo samo o prošlosti već o poruci ovoga dana. Poruci predaka, koji su ostavili iza sebe poruku da samo uz Božju pomoć vaša zajednica, vaše mjesto može opstati i rasti. Kada danas odete i kada prođe ova proslava, važno je da u svojim srcima upamtite i da treba očuvati crkvu kao građevinu, ali trebate očuvati i vjeru. Da vratite Božju pomoć i zaštitu Blažene Djevice Marije, kojoj je posvećena ova crkva«, kazao je u propovijedi velečasni **Gábor Dobina**, kapelan crkve Svetog Trojstva u Somboru.

Župna zajednica u Lemešu i danas je živa i aktivna zajednica, ali problem Lemeša kao i drugih vojvođanskih mjesta jest odlazak ljudi.

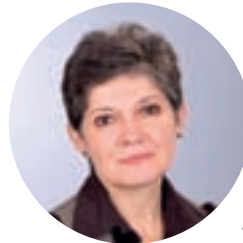
»U školi je 180 učenika, dakle, usprkos odlascima, djece još ima u selu, a ima i vjernika u crkvi. Krštenja nema mnogo, manje

U Lemešu je obilježena 200. obljetnica sadašnjeg izgleda crkve Rođenja Blažene Djevice Marije. Temelji crkve postavljeni su 1752. godine, a 1818. godine crkva je proširena i dograđena

Tjedan u Somboru

Ni Dunav nije što je bio

Kažu ovih dana u šali oni koji na Dunav, što zbog posla što iz drugih razloga izlaze svakodnevno, da Dunava jedva da ima i za čaj. A to da ga jedva ima za čaj u prijevodu znači da je već mjesecima vodostaj dobro-

no u minusu. Početkom ovog tjedna

taj minus je bio čak 90 centimetara. Nije to

neuobičajeno, jer znaju se zaredati takve godine, ali neuobičajeno je da tako nizak vodostaj potraje mjesecima. Koliko je to problem, najbolje znaju oni kojima je Dunav važna trasa za prijevoz tereta. A taj problem zapravo je gubitak koji brodari knjiže sa svakom turom koja od ljetos plovi Dunavom. I to ne mali gubitak, jer umjesto 1.200 tona brodovi tovare i Dunavom nose tek četvrtinu punog tereta ili tek 300 tona. Oni hrabriji, ili luđi, usprkos niskom vodostaju i dalje pretovaraju svoje brodove, a to znači da će do svog cilja stići s višednevnim čekanjima na kritičnim dionicama. Čekaju i ovih dana natovareni brodovi, što kod Bačke Palanke, što kod mađarske granice. I što je najgore, ne znaju koliko će još čekati, jer najava znatnijeg rasta vodostaja još nema. Oni koji na put kreću obaviješteni ne riskiraju i tovar prilagođavaju stanju na rijeci. Pa makar plovidba bila na rubu isplativosti.

A koliko je nizak vodostaj problem najbolje znaju somborski poljoprivrednici, koji s Dunavom i vodostajem nemaju ama baš nikakve veze. One direktne. Indirektne svakako, jer ove jeseni dinamiku žetve kukuruza diktirao je vodostaj Dunava. Ili preciznije: praznjenje silosa pretovarenih kukuruzom koji su se sporo praznili zbog ograničenog izvoza Dunavom. Što je opet, udruženo s rekordnim prinosima, pridonijelo niskoj cijeni kukuruza.

I da se vratim na Dunav. Brodari kažu da bi bilo potrebno da kiša pada desetak dana u kontinuitetu kako bi se vodostaj samo doveo na minimalno ekonomičan nivo za plovidbu, a da bi se plovidba normalizirala potrebno je mjesec dana kontinuiranih padalina u Bavarskoj, Alpima, Slovačkoj i Mađarskoj. U protivnom, brodari će biti primorani obustaviti plovidbu, što znači gubitak za sve koji su na bilo koji način vezani s Dunavom – posade brodova, poljoprivrednici, luke...

Z. V.

Crkva u Lemešu 1916. godine

od 30 godišnje. Sprovoda je pedesetak, a godišnje je tek pet do sedam vjenčanja. I godinama je već tako«, kaže velečasni **Antal Egedi**, župnik u Lemešu.

Briga o crkvi

U ljetopisima crkve ostalo je zabilježeno da je o crkvi i župi brinuo patronski odbor koga su činili članovi općinskog vijeća, ali sam župnik nije bio član ovoga vijeća.

»Isti odbor je raspisivao prirez koji su plaćali zamljoposjednici čime se održavala crkva. Župniku se plaćalo u novcu, kantor je imao stan, nešto oranice i štalu, a kasnije i plaću dok je zvonara plaćao narod žitom, i to 12 kilograma po bračnom paru. U Lemešu je do sada službovalo ukupno 87 duhovnih pastira od kojih 14 župnika dok su ostalo bili kapelani«, kazao je tijekom svečanog programa koji je upriličen nakon mise kantor **Željko Zelić**.

Crkvene orgulje postavljene su 1912. godine, u crkvi su četiri zvona. Uz župu osnovana je i vjerska škola, 1802. godine. Škola je prvi puta nacionalizirana 1921., a zatim i 1961. godine.

»Crkva je prvi puta elektificirana 1924. dovođenjem struje u selo. Do 1952. bila je pokrivena šindrom koja je propuštala pa se krenulo s nabavkom crvenog crijepa. Okrugli dio krovništva popravljan je 1956. Ali strahovito nevrijeme koje je zahvatilo Lemeš 1961. godine oštetilo je krovništvo, pa je u ljeto 1962. krov detaljno prepravljen. I 1964. je bila radna po pitanju vanjskog izgleda i tornja. Te godine je osobito dobro rodio kukuruz i imao dobru cijenu odmah s jeseni, pa je po obitelji skupljano metar kukuruza, što je bilo 5.000 ondašnjih dinara«, naveo je podatke iz crkvenih ljetopisa Zelić.

U sklopu četverodnevne proslave u nedjelju, 21. listopada, na lemeškoj Kalvariji održana je svečana sveta misa u povodu obilježavanja 90. obljetnice posvećenja Kalvarije. Gradnja današnje Kalvarije počela je 1924. godine, a četiri godine kasnije posvetio ju je mons. **Lajčo Budanović**.

U obilježavanje 200. obljetnice lemeške crkve uključile su se i kulturne udruge u selu. BKC *Lemeški Bunjevci* priredio je izložbu slika od slame, HBKUD *Lemeš* je organiziralo predstavljanje knjige vlč. **Dragana Muharema** *Ispovijest crkvenog pauka*, a MKUD *Németh László* je priredilo nastup dječje folklorne skupine.

Z. Vasiljević

Foto: I. Horvat

Dojmovi s putovanja u Tanzaniju Magdalene Pavlović iz Šida

Učinimo svijet bar malo boljim

*»Stalno smo u žurbi za bogatstvom ovoga svijeta koje ne donosi istinsku sreću i zadovoljstvo, niti ono određuje našu pravu vrijednost * Ja se uvijek vodim onom misli u glavi: »učiniti svijet bar malo boljim...znati da je netko lakše disao, jer si ti živio«, kaže Magdalena Pavlović*

Prije tri godine **Magdalena Pavlović** iz Šida zajedno sa svojom drugaricom prvi put je bila u Africi, u Tanzaniji. Na to putovanje odlučila se kako bi tijekom svog boravka pomogla ljudima i djeci koji tamo žive. Po povratku s puta, u reportaži koju smo tada objavili u našem tjedniku, kazala je kako ima želju ponovno se vratiti prašnjavim putom koji vodi do Ujewe, kako bi se ponovo susrela s djecom i gledala njihove široke osmjehe. Ove godine ponovno se ukazala prilika. Magdalena je u rujnu ove godine s radošću otputovala u Tanzaniju, a po povratku kući zamolili smo je da s nama podijeli dojmove s putovanja. Rado je prihvatila...

Podrška ljudima u potrebi

Magdalena ima 31 godinu. Završila je Fakultet sporta i tjelesnog odgoja u Novom Sadu i više od dvije godine je zaposlena u *Caritasu* kao koordinatorica na projektu vezanom za migrante u Šidu. Na svom poslu, kao i u privatnom životu, nesebično pruža podršku i ljubav onim ljudima kojima je ona prijeko potrebna.

»Iako finansijski uvjeti možda i nisu najbolji, nešto je kliknulo u meni da je sada opet sazrelo vrijeme za ponovni odlazak u Tanzaniju, jer želja da pomognem tim ljudima je bila jača. I tako sam krenula na put. Opet isto mjesto i nada da ću ponovo vidjeti neka poznata lica i poznate osmjehe. Nisam iskreno znala što da očekujem od ovoga putovanja. Svoju želju sam izložila mom župniku **Nikici Bošnjakoviću** i počeli smo sakupljati novčane priloge po župama. Župljani su s radošću prihvatili ideju da se sakupi što više novca kako bi olakšali afričku svakodnevnicu siromašnih ljudi u vidu hrane i ostalih potrepština. Dogovor je bio

da ću ja snositi troškove puta, smještaja i sve ostale osobne troškove. Sakupljeno je blizu 2.000 eura«, kaže Magdalena.

Unatoč siromaštvu, bogatstvo duha

Na put je krenula avionom iz Beograda, preko Rima i Abu Dhabi-ja, do Dar Es Saalama, najvećeg grada Tanzanije, odakle ju je čekalo još 14 sati vožnje autobusom do sela Ujewa.

»Ono što se na tom putu dalo primijetiti jest da stanje u državi ide na bolje. Rade se nove ceste, ima dosta policijske kontrole i čini se sve sigurnijim. Dolaskom novog predsjednika školarina u državnim školama je ukinuta, tako da se svako dijete ima priliku školovati. Don **Ante** nas je kao i prije tri godine dočekao sa širokim osmijehom, baš onakvim kakvim se ljudi velikog srca smiješe. Iako je sada u mirovini i vidno stari, još uvijek zrači dobrotom«, navodi Magdalena, dodajući da je afrička svakodnevica puna prašine, vrelog sunca, teškoga rada i znoja, ali i smijeha i igre bosonoge dece.

»Po dolasku u selo dalo se vidjeti da je sada mnogo više kuća od zidane cigle, a sve je manje onih od slame i blata, ali i dalje su kuće bez struje i vode, s malim prozorima kroz koje jedva da dopire sunčeva svjetlost. Ljudi se tamo sami organiziraju i peku ciglu od crvene zemlje. Sve se radi ručno. Nema kauča i televizora, nema ugodnosti suvremenog svijeta, samo gola zemlja i prostirka. Kuće su uglavnom s dvije prostorije od kojih jedna čini ostavu i sobu za spavanje, a druga kuhinju i dnevni boravak u kome primaju goste. To su vrlo male prostorije. Iako se sve čini tijesno i da nema dovoljno mesta, ljudi nisu mrzovoljni, nervozni, ne gundaju jedni protiv drugih. Nemaju mnogo, ali to što imaju

Tjedan u Srijemu

željni su podijeliti jedni s drugima. Ponekad sam se zaista pitala kako im to uspijeva«, priča ona.

Kako nam je ispričala, vodu koju oni koriste za piće i dalje toče u obližnjem kanalu, u kome se i kupaju i peru odjeću. Uglavnom svakodnevno jedu *ugali* (kukuruznu bijelu palentu) i rižu, a meso je i dalje luksuz koji si samo rijetki mogu priuštiti. Zbog siromaštva, loših higijenskih uvjeta i promiskuiteta najčešći uzroci velike smrtnosti među tim ljudima su na prvom mjestu AIDS, zatim malarija i tuberkuloza.

»Ako promatraš sve to očima suvremenog čovjeka, sigurno ćeš vidjeti teško siromaštvo i ljudsku patnju, ali iza te pocijepane odjeće, bosih nogu i musavog lica krije se veliko bogatstvo duha. I tada shvatiš da je istinita ona: 'osmijeh ne košta ništa, a znači mnogo'. On obogaćuje one koji ga primaju, a ne osiromašuje one koji ga daju. Ljudi koji žive tamo nemaju prevelike zahtjeve i želje, žive u jako teškim uvjetima, skromno«, navodi Magda.

Neizmjerena zahvalnost

Po dolasku u selo okupili su lokalnu djecu, pošto selo koje ima 20.000 stanovnika nitko ne zna bolje od njih. Dogovor je bio da oni tragaju za siromašnim kućama u kojima uglavnom žive stari i bolesni ljudi, a oni po dolasku gledaju i procijene je li to kuća kojoj je zaista potrebna pomoć.

»Put do kuća je uglavnom uzak i nepristupačan za kola, pa smo svu hranu morali odnositi biciklima. Pod vrućinom afričkog sunca ponekad je bilo neizdrživo, ali to je bila prilika i za djecu da vide kako nam koža loše podnosi sunce i kako se guli. Ljudi u čije kuće smo ulazili dočekivali su nas s osmijehom i nevjericom, često bacajući se na koljena, sklapajući ruke zahvaljivali su se Bogu na pomoći. Mnogi su govorili da nikada toliko hrane nisu dobili ili imali u životu i da nas je sam Bog poslao na njihova vrata. Kupovali smo im krumpir, *ugali*, rižu, grah, ulje, meso, sol, šećer... što je bilo dovoljno da prežive nekoliko narednih mjeseci i da ne brinu o hrani. Kada smo ih pitali kako se inače snalaze za hranu, uglavnom su rekli da im susedi pomažu«, prisjeća se Magda.

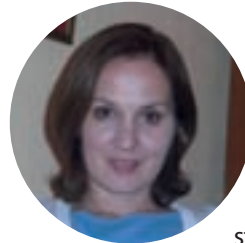
Radost u pomaganju drugima

U nekoliko rečenica na kraju našeg razgovora rekla je sve o sebi i poslala jasnu poruku mnogima.

»Bilo je nekoliko, za mene osobnih, trenutaka kada gledajući njihova lica i poniznost umalo nisam zaplakala. Ali onda stisnem usne, jer znam da je njima teže i da nemam prava na suze, da je to jedini život za koji oni znaju i da ne znaju za bolje. I shvatiš i da s onim malo čovjek može biti sretan i jednako zadovoljan i da čovjeka ne čini ono što ima oko sebe i na sebi, nego ono što nosi u srcu i da istinska sreća dolazi iz srca. A Bog nas je sve zamislio s jednakim srcem i hvala mu na toj jednakosti. Ljudi koji žive tamo nemaju mnogo, ali zato osmijeha i ljubavi imaju u izobilju. Stalno smo u žurbi za bogatstvom ovoga svijeta koje ne donosi istinsku sreću i zadovoljstvo, niti ono određuje našu pravu vrijednost. Ne umijemo zastati i osjetiti radost života pomažući drugima. Mislimo da će za takve stvari biti vremena ili će to netko drugi učiniti umjesto nas. Ja se uvijek vodim onom mišlju 'učiniti svijet bar malo boljim, znati da je bar netko lakše disao jer si ti živio', rekla nam je na kraju razgovora ova srdačna i humana cura, čijim primjerom bi se mogli rukovoditi mnogi.

S. D.

Samo nada

Tragajući za poslom, iz Srijema je proteklih godina svoje domove napustilo više tisuća stanovnika o čemu svjedoče i brojne napuštene kuće, posebno u manjim mjestima (mada ih je u posljednje vrijeme sve više i u gradovima). O tome smo u više navrata pisali u našem tjedniku, a slična situacija je, kako se može čuti, i u drugim mjestima u Vojvodini. Prolazeći ulicama Šida, na skoro svakoj drugoj kući se može vidjeti postavljeni oglas s natpisom »na prodaju« ili »za izdavanje«. Što se tiče prodaje, onaj tko nema riješeno stambeno pitanje za kuću u selu šidske općine treba izdvojiti nekoliko tisuća eura, što je ispod realne cijene. No, unatoč tome, kuće se ne prodaju. Ostaju napuštene i vremenom propadaju. Imati svoj dom, a ne imati sigurnost u smislu trajnog zaposlenja, složili biste se, ne znači ništa. A što se tiče Srijemaca, najprije su u neke od zemalja Europske unije odlazili oni koji u svom mjestu nisu mogli pronaći zaposlenje, niti su imali trajno riješeno stambeno pitanje. Potom su odlazili i oni koji su svoja radna mjesta napuštali zbog malih primanja. Uglavnom su to bili ljudi sa srednjom stručnom spremom, a u posljednje vrijeme sve češće iz Srijema odlaze i visokoobrazovani. Većina ih se na taj korak odlučila i zbog nastavka školovanja svoje djece. Odlazak iz svog mjesta na školovanje u drugi grad iziskuje veće izdatke: plaćanje školarine, stana, režija, što rijetko tko od svojih primanja u današnje vrijeme može priuštiti svom djetetu. A kad je riječ o stanovima, konkretno u Novom Sadu, za zakup jedne garsonjere potrebno je izdvojiti najmanje 150 eura, uz naravno obavezan depozit u istom iznosu. Ukoliko pronađete stan za nešto manji iznos, pravi ste sretnik, iako možda taj stan nije na pogodnoj lokaciji. Bilo kako bilo, u želji da svom djetetu omogućite ono što se nekako samo po sebi i podrazumijeva, da se obrazuje i radi na sebi, dođete u situaciju da u pronalasku načina da mu to omogućite, odete daleko od njega. O tome koliko je odlazak jednog roditelja poguban za jednu obitelj ne treba ni govoriti. Svi koji danas podnose žrtvu odvojenog života s nekim od članova svoje obitelji nadaju se da će njihova djeca po završetku školovanja ostati i raditi u svom mjestu, gdje će se njihova diploma više cijeniti. Ali to je samo nada.

S. D.

Hrvatski partneri u projektu *Organic Bridge* na 14. Biofestu

Zajedno do konkurentnije proizvodnje organske hrane

Činjenica je da naša pogranična regija ima odlične predispozicije za proizvodnju organske hrane i to je nešto s čime se možemo nametnuti na tržištu, bilo lokalnom, bilo europskom. Ono što nama svima nedostaje je jedna ozbiljna proizvodnja, veće količine ovih proizvoda i zato je jako nužna suradnja kako bismo učili jedni od drugih, kako bismo se povezali i kako bismo dostigli ozbiljniju priču za veća tržišta, kaže Lidija Maurović Koščak iz projektnog tima Udruženja TERA Tehnopolis iz Osijeka

Memorandum o suradnji između Centra za razvoj ekološke proizvodnje iz Valpova (Hrvatska) i Udruženja *Terra's* iz Subotice potpisan je u okviru 14. Međunarodnog festivala organskih proizvoda – *Biofest* 2018. održanog u četvrtak i petak, 17. i 18. listopada na Otvorenom sveučilištu u Subotici. Potpisnici će, među ostalim, razvijati suradnju na polju praćenja ekološke proizvodnje i ruralnog razvoja, razmjeni znanja i primjera dobre prakse i razvoju suradnje na projektima od zajedničkog interesa.

Sudionici *Biofesta* bili su članovi projektnog tima Udruženja *TERA Tehnopolis* iz Osijeka, koje je uz Centar za organsku proizvodnju Selenča i Udruženje *Terra's* iz Subotice partner na Interreg IPA projektu Hrvatska-Srbija *Organic Bridge*. Ovaj je projekt započet u lipnju 2017. godine s ciljem povećanja konkurentnosti Osječko-baranjske županije i Sjevernobačkog i Južnobačkog okruga kroz razvijene nove i/ili poboljšane postojeće proizvode, usluge i robne marke u organskoj proizvodnji. Njegov je cilj i jačanje suradnje organskih proizvođača, udruženja organskih proizvođača, lokalne samouprave, institucija

Adrijana Jurilj i Snježana Mitrović

koje pružaju podršku, klastera, obrazovnih i istraživačkih organizacija. Nositelj projekta je Grad Valpovo.

Što zanima hrvatske partnere

»Unatoč činjenici da u Osječko-baranjskoj županiji ima registriranih 670 ekoloških proizvođača (u Subotici ih ima 21, a u Osijeku preko 100), u ovoj županiji ne postoje organizirana udruženja koja se bave organskom proizvodnjom, poput *Terra'sa* iz Subotice i Centra za organsku proizvodnju iz Selenče. Upravo je to sa strane Hrvatske u projektu *Organic Bridge* bio cilj da saznaju i nauče kako funkcioniraju takva udruženja«, kaže **Lidija Maurović Koščak** iz projektnog tima Udruženja *TERA Tehnopolis* iz Osijeka.

Ona također ističe da, bez obzira što je u Srbiji prisutan manji broj proizvođača, zastupljene su ozbiljnije proizvodnje jer nema poticaja na ekološku proizvodnju. Kako pojašnjava, u Hrvatskoj ima jako puno obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava osnovanih samo zbog poticaja. Na njima je posađeno nešto aronije, oraha ili lješnjaka, ali oni nisu aktivni na tržištu, za razliku od ovdašnjih koji to rade zbog biznisa i zarade za svoju obitelj. Hrvatske partnere zanimaju i naši organskih proizvodi čija je paleta mnogo šira.

O tome što je do sada urađeno u okviru spomenutog projekta, Lidija Maurović Koščak kaže:

»Do sada je odrađen cijeli niz aktivnosti po pitanju unaprjeđenja suradnje između partnera na projektu. Njegov cilj je da zajedničkim snagama unaprijedimo ekološku proizvodnju na pograničnom području. Činjenica je da naša pogranična regija ima odlične predispozicije za proizvodnju organske hrane i to je nešto s čime se možemo nametnuti na tržištu, bilo lokalnom, bilo europskom. Ono što nama svima nedostaje je jedna ozbiljna proizvodnja, veće količine ovih proizvoda i zato je jako nužna suradnja kako bismo učili jedni od drugih, kako bismo se povezali i kako bismo dostigli ozbiljniju priču za veća tržišta. Krenuvši od toga, mi smo već imali niz sastanaka, aktivnosti, što kroz forume u Selenči, što kroz *Biofest* u Subotici. Također, svi partneri u projektu su vodili svoje istaknute ekološke proizvođače na studijsko putovanje u Beč gdje smo posjetili poduzeće *Adamah* koje ima izuzetno organiziranu bio proizvodnju i prodaju i koje nudi mogućnost suradnje s proizvođačima iz Srbije i Hrvatske. Organizirane su edukacije, radionice za poljoprivredne proizvođače u obje zemlje i moramo istaknuti da naš partner – Centar za organsku proizvodnju u Selenči kroz ovaj

projekt zapravo uspostavlja Centar za primijenjena istraživanja u organskoj proizvodnji, te će se u Selenči moći rješavati neka naša konkretna pitanja i problematika za ekološke proizvođače s obje strane granice.«

Studijski posjet Valpovu

U okviru projekta u planu je posjet naših eko proizvođača Ivanovcima kraj Valpova u Hrvatskoj gdje je nedavno osnovan spomenuti Centar za razvoj ekološke proizvodnje odnosno pokrenut edukativno-proizvodni pogon za preradu voća i povrća, prije svega namijenjen eko proizvođačima. Prema riječima **Adrijane Jurilj**, članice projektnog tima Udruženja *TERA Tehnopolis* i stručnjakinje za provedbu EU projekata, jako je velik odaziv proizvođača u ovaj centar i kontinuirano im se javljaju nova ekološka obiteljska poljoprivredne gospodarstva.

»U ovom proizvodnom pogonu eko proizvođači imaju mogućnost proizvesti svoju robu. Naime, neorganizirani smo, nemamo tržište i često ono što oni uspiju proizvesti, ne uspiju prodati i to im propada. Tako će im ovaj pogon omogućiti, kao prvo kroz edukacije saznati na koji način se mogu probiti na tržište, kako mogu preraditi svoje proizvode i biti konkurentni na tržištu kroz prodaju tijekom cijele godine a ne samo u sezoni. Želimo i da ovaj Centar bude kanal kroz koji će proizvođači biti konzultirani u postupku pripreme projekata kako bi se oni radili na način da to što se napravi zaista i unaprijedi našu proizvodnju, a ne da nam se događa da projekti završavaju i da poslije njih ne ostaje ništa. Nama su dostupni novci, ali nam nisu dostupni znanje i iskustvo proizvođača. U formalnom smislu još nismo otvorili pogon, ali mislim da će se to dogoditi do kraja mjeseca.«

Značajno iskustvo hrvatskih kolega

»Za razliku od partnera iz Hrvatske, mi imamo udruženja građana poput *Terra'sa* koje, među ostalim okuplja organske proizvođače, ali ono što mi nemamo, i pored želje i pokušaja samih poljoprivrednika da se organiziraju, su zadruge«, kaže **Snježana Mitrović** iz spomenutog udruženja, navodeći kao razloge za to nedostatak kapaciteta i ljudstva.

Ono što je dobro, kako ističe, jest da poljoprivrednici i dalje ne odustaju od ideje za udruživanjem.

»Kroz projekt *Organic Bridge* imat ćemo još seminara pa ćemo iskoristiti predstojeće susrete da vidimo kako bi, putem iskustva hrvatskih kolega, mogli ostvariti tu našu zamisao. U planu je posjet edukativno-proizvodnom pogonu u Ivanovcima i nakon što vidimo kako to funkcionira, pokušat ćemo i mi nešto slično realizirati. Imamo četiri-pet proizvođača od kojih je jedan nagovijestio da bi dao svoj plac na kojem se nalaze neki objekti i mogli bismo vidjeti da se formira zadruga uz podršku države, koja daje određena sredstva pod uvjetom da se udruži minimalno pet farmara«, kaže Mitrović.

Koristi od projekta *Organic Bridge* konkretno za Suboticu, prema njenim riječima su organizirani info organic dani, promocije organskih proizvoda, znaka, obuka farmara, studijska putovanja – jedno se realiziralo (u Beču) te predstojeće u Hrvatsku, a ono što je izuzetno korisno jest angažirani ekspert koji daje određene smjernice poljoprivrednicima.

Ivana Petrekanić Sič

Žigmanovljeve Vivisekcije književnosti u Puli

PULA – U sklopu »nultog dana« nedavno održanih Pulskih dana eseja, na pulskom Filozofskom fakultetu promovirana je i knjiga subotičkog književnika i publicista **Tomislava Žigmanova** *Vivisekcije književnosti*. Knjiga je objavljena ove godine u suradnji Istarskog ogranka Društva hrvatskih književnika iz Pule i Hrvatskog akademskog društva iz Subotice. O ovom su djelu, uz autora, govorili teatrologinja **Jelena Lužina** i književni kritičar i urednik **Boris Domagoj Biletić**.

Vivisekcije književnosti čine književni ogledi, studije, eseji i kritika na pretežno književne teme Hrvata u Vojvodini, a knjigu je autor posvetio nedavno preminulim doajenima hrvatske književnosti u Vojvodini **Lazaru Merkoviću**, **Petku Vojniću Purčaru** i **Vojislavu Sekelju**. Trajanje hrvatske književnosti u Vojvodini mjeri se stoljećima, no, kako je rekao Žigmanov, ona nije sustavno strukturirana i nedostaje joj stručne valorizacije. U prilog tomu govori i podatak da je u povijesti ove regionalne hrvatske književnosti, koja broji više tisuća naslova, objavljeno tek manje od deset knjiga književnih kritika, pregleda, studija, ogleda, navodi se u tekstu kojega je o ovoj promociji objavio pulski *Glas Istre*.

D. B. P.

Izložba *Slikom zajedno* i u Novom Sadu

NOVI SAD – Nakon Subotice, izložba *Slikom zajedno*, kojom manjinski zavodi za kulturu u Vojvodini obilježavaju desetljeće svojega rada, otvorena je u ponedjeljak u Novom Sadu, u dvorcu *Egység*. Izložba predstavlja radove šestoro umjetnika koji djeluju na sceni suvremene vizualne umjetnosti, petero iz manjinskih i jedne iz većinskog naroda. To su: **Davie Nagy Abonyi**, **Alena Klatikova**, **Lea Vidaković**, **Darjan Hardi** i **Valentina Brostean** te **Maja Rakočević Cvijanov**. Kustosica izložbe je **Nela Tonković**.

U ime resornog pokrajinskog Tajništva prisutne je pozdravila **Ivana Boroja**. »Bit ćemo snažni onoliko koliko poštujemo jedni druge, naše različitosti i istraživanja na stvaralačkom putu«, rekla je Boroja. Nazočnima su se obratili i ravnatelji manjinskih zavoda za kulturu na svojim materinskim jezicima.

Izložba se može pogledati do 31. listopada, nakon čega će biti prikazana prvo u Zrenjaninu, a potom i u Senti.

D. B. P.

Izložba fotografija Ivana Posavca

SUBOTICA – U subotičkoj Galeriji dr. Vinko Perčić večeras (petak, 26. listopada) u 19 sati bit će otvorena izložba fotografija poznatog hrvatskog fotografa **Ivana Posavca**.

Posavec je rođen 1951. u Dužici kraj Siska. Diplomirao je filmsko snimanje 1980. godine u klasi profesora **Tanhofera**, a godinu kasnije postaje majstor fotografije. Godine 1984. postaje najmlađim dobitnikom godišnje nagrade Fotografskog saveza Jugoslavije, a 1992. godine dobio je nagradu *Tošo Dabac*. Objavljivao je praktički svugdje, a izdavačaju se: *Polet*, *Studentski list*, *Mladina*, *Danas*, *Start*, *Vjesnik*, *Pitanja*, *Komunist*, *Svijet*, *Globus*, *Gloria*, *Arena* i dr. Ukupno je dobio pedesetak nagrada, a izlagao na tristotinjak izložbi.

Izložba će se moći pogledati do 16. studenoga, svakog radnog dana od 10 do 18 sati.

D. B. P.

Hrvatska riječ i ZKVH na Beogradskom sajmu knjiga

BEOGRAD – NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice predstaviti će svoja najnovija izdanja na ovogodišnjem, 63. međunarodnom beogradskom *Sajmu knjiga*. Predstavljanje dvaju nakladnika bit će održano danas (petak, 26. listopada) u sajamskoj dvorani *Vasko Popa* (Hala 1a), s početkom u 19 sati.

NIU *Hrvatska riječ* će predstaviti knjigu pjesama *Slike iz beskraja* **Vedrana Horvackog** te antologiju *Zapisane avanture za male i velike* koju je priredila **Katarina Čeliković**.

ZKVH će predstaviti izbor iz najnovije znanstvene i publicističke naklade o kojoj će govoriti **Robert Skenderović**, **Mirko Ćurić**, **Ivan Trojan**, **Tomislav Žigmanov** i Katarina Čeliković.

Predstavljanje NIU *Hrvatska riječ* i ZKVH-a održava se u organizaciji Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice. U sklopu Sajma, na štandu resornih pokrajinskih tajništava, među ostalima, bit će izložene knjige i druge publikacije hrvatskih nakladnika iz AP Vojvodine.

Beogradski *Sajam knjiga*, koji važi za najveću regionalnu manifestaciju posvećenu knjizi, održava se od 21. do 28. listopada.

D. B. P.

Održana IX. međunarodna smotra amaterskih dramskih društava u Somboru

Komedijom protiv svakodnevnne drame

HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora i njegova dramska sekcija bili su ponovno organizatori i domaćini susreta amaterskih dramskih društava, što je od 2010. godine jedna od redovitih manifestacija ove udruge. I ove godine smotra je bila u znaku komedije, jer su sve tri predstave bile iz tog žanra. Domaćini su održali tradiciju i za smotru pripremili premijeru. Ovoga puta bio je to komad *Matora dica*, rađen po tekstu **Marjana Kiša** u režiji **Jolike Raič**.

Gosti iz Belišća izveli su komad *Ljubav na prvi pogled*, koji je po tekstu **Fadila Hadžića** na scenu postavio **Ivica Koprivnjak**. Drugog dana Smotre HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice izvelo

Matora dica

je, Somborcima već poznatu, komediju *Č'a Grgina huncutarija*, **Marjana Kiša** (po motivima teksta **Dure Franciskovića**) u režiji također **Marjana Kiša**.

Premijera za Smotru

Komedija *Matora dica* u izvedbi domaćeg glumačkog ansambla priča je o obitelji s dvoje odrasle djece koja nikako da se skrase. Niti se »čer« udaje, niti sin ženi, a godine im prolaze. Svakome nalaze što opravdane, što neopravdane mane, a u cijeloj situaciji svoju ulogu imaju i dušobrižnici oko njih. Jednu od upečatljivih uloga u ovoj predstavi ima **Klara Oberman**, koja se poslije trogodišnje pauze ponovno vratila na kazališnu scenu.

»Volim glumu, taj kontakt s gledateljima. I ova nova uloga je baš po mojoj mjeri. Glumim strinu koja je i po ponašanju i odijevanju modernih shvaćanja. Od onog tradicijskog zadržali smo bunjevačku ikavicu, a sve ostalo prilagodili smo današnjem vremenu. Tekst je zanimljiv, smiješan i zadovoljna sam kako je publika reagirala. Nas za nekoliko tjedana čeka gostovanje u Hercegovcu i kreće život ove predstave«, kaže **Oberman**.

Nazorovim glumcima trebala su četiri tjedna da pripreme predstavu, a prvi puta redateljske uloge prihvatila se **Jolika Raič** dugogodišnja glumica ove sekcije.

»Lakše je biti na sceni kao glumac jer tada imate jednu svoju ulogu koju razvijate, a na redatelju je cijela predstava, treba zadati zadaću svakom glumcu, uspjeti iz njih izvući ono što najbolje mogu. Najbitnije je glumcu dati ulogu koja mu najbolje leži i onda je pola posla urađeno. S obzirom na ovo kratko vrijeme koliko smo radili na predstavi, ja sam zadovoljna«, kaže **Jolika Raič**.

Dragi gosti

Redoviti gosti Smotre, Amatersko kazalište Belišće izveli su komediju *Ljubav na prvi pogled*. Priča govori o udovici koja je poslije smrti dva muža trećeg odlučila potražiti putem oglasa. Međusobno upoznavanje, otkrivanje karaktera, onog što su oboje željeli sakriti donosi niz komičnih situacija, obrta, zapleta, što se konačno i završava razlazom nesuđenog para.

»U Somboru smo dragi gosti, a i Somborci su rado viđeni gosti na našem *Memorijalu Dragutina Merca Nunoša i Ivana Nikolnikova Vanje*. Mogu reći da smo već postali prijatelji koje povezuje mnogo više od ovih naših gostovanja. Okosnica našeg repertoara su komedije. Nije glumcima lako nasmijati gledatelje, jer su ljudi napeti i zbunjeni, ali ljudima je dosta drame u svakidašnjem životu i na kazališne predstave dolaze da bi se nasmijali«, kaže **Ivica Koprivnjak**.

Drugog dana Smotre gostovalo je HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice s predstavom *Č'a Grgina huncutarija*. Ova predstava somborskim gledateljima već je poznata, jer su Subotičani ovu komediju 2016. godine izveli na sceni somborskog kazališta, ali uigrana predstava, odličan tekst i odlični glumci ponovno su nasmijali gledatelje.

Z. V.

Po izboru selektora za najboljeg glumca Smotre izabran je **Nikola Brčić Kostić** iz Subotice, **Klara Oberman** iz Sombora proglašena je za najbolju glumicu, dok je za najbolju predstavu izabrana *Č'a Grgina huncutarija*.

XIV. međunarodni kroatistički znanstveni skup

Različiti aspekti velikih povijesnih obljetnica

U organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Katedre za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, Slavističkog odbora Regionalnog centra Mađarske akademije znanosti i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, 19. i 20. listopada u Pečuhu je održan XIV. međunarodni kroatistički znanstveni skup. U pitanju je najveći skup ovog tipa koji se organizira izvan Republike Hrvatske.

Na skupu je sudjelovalo sedamdesetak znanstvenika iz Hrvatske, Mađarske, Srbije i drugih zemalja Europe. Iz redova hrvatske zajednice u Srbiji svoje radove su izlagali: **Katarina Čeliković** (*Nakladništvo podunavskih Hrvata tijekom Prvoga svjetskog rata*), **Klara Dulić** (*Motivi u pjesništvu Jakova Kopilovića*), **Vladimir Nimčević** (*Uloga podunavskih Hrvata u priključenju Vojvodine Srbiji 1918. godine*) iz Subotice i **Sonja Periškić Pejak** (*Uskrsni običaji Hrvata Šokaca u Monoštoru sredinom 20. stoljeća*) iz Monoštora.

»Ovaj je skup višestruko važan i za Hrvate u Srbiji«, kaže Katarina Čeliković, sudionica skupa i djelatnica ZKVH-a, koji je bio jedan od suorganizatora. »Velike obljetnice bile su teme ovogodišnjeg skupa: 150. obljetnica Hrvatsko-ugarske nagodbe i 100. obljetnica od završetka Prvoga svjetskog rata za koje sa sigurnošću možemo reći da su imale dalekosežne posljedice na našu kulturnu i političku povijest. Željeli smo se i mi uključiti u skup u kojem brojni stručnjaci iznose različite aspekte vezane uz temu, što znači da

Katarina Čeliković, Klara Dulić,
Sonja Periškić Pejak i Vladimir Nimčević

smo i mi bili tematizirani izvan našeg domaćeg prostora. Osim što smo se na ovaj način povezali, imali smo prigodu sklopiti nove znanstvene veze. Ono, pak, što nas najviše raduje, naši su mladi istraživači, znanstvenici koje uključujemo u znanstvene skupove te tako postajemo nezaobilazni sudionici u međunarodnim skupovima koji se organiziraju u državama u okruženju.«

V. N.

Nova knjiga: *Dani hrvatske knjige i riječi* : zbornik radova 2017.

Jezikoslovni, književni i povijesni ogledi

U sunakladi Hrvatske čitaonice Subotica i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata nedavno je objavljena knjiga *Dani hrvatske knjige i riječi* : zbornik radova 2017. Kako ukazuje naslov, riječ je o zborniku radova sa znanstveno-stručnog skupa koji je održan u listopadu prošle godine u sklopu manifestacije *Dani hrvatske knjige i riječi* – dani Balinta Vukova. Skup je okupio predavače iz Srbije, Mađarske, Austrije i Hrvatske, a organiziran je skupa sa Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj i *Šokačkom granom* iz Osijeka.

Sudionici skupa su se bavili temama vezanim za književnost, jezik i kulturu Hrvata u Podunavlju, ali i temama vezanim uz hrvatsku književnost i jezik općenito. U zborniku je na 274 stranice zastupljeno dvadeset radnji podijeljenih u dvije tematske cjeline: *Jezikoslovne teme* i *Kulturološki diskursi – kroz književne i povijesne ogleda*. Autori radova su: **Sanja Vulić, Ante Bežen, Ana Mikić Čolić, Maja Glušac, Mirjana Crnković, Martina Kolar Billege, Vesna Budinski, Ladislav Heka, Vladimir Nimčević, Silvestar Balić, Vesna Vlašić, Robert Hajsan, Katja Bakija,**

Katarina Dinješ Gros, Milovan Miković, Mirko Čurić, Tamara Jurkić Sviben, Klara Dulić, Miroslav Stantić, Petar Pifat, Tomislav Žigmanov i Katarina Čeliković.

Urednica zbornika je Katarina Čeliković, koja u pogovoru, među ostalim, navodi kako radovi zastupljeni u ovoj knjizi predstavljaju »značajne prinose u valorizaciji književne i povijesne baštine čime organizatori doista čine velike pomake ako znamo da je skup ovakve vrste rijetkost u vojvođanskih Hrvata«.

»Korak dalje načinit ćemo kada ovi radovi budu pomoć budućim istraživačima nabrojanih tema, kada ih studenti i drugi zainteresirani budu uzeli kao korisnu građu. Ono što budi nadu je sastav i broj sudionika znanstveno-stručnog skupa koji Hrvate u Srbiji, Mađarskoj, Austriji i Hrvatskoj doživljavaju kao dijelove jednoga narodnosnoga bića povezanog bogatom kulturnom baštinom ali i suvremenom stvaralačkom energijom«, bilježi Čeliković.

Zbornik je likovno opremio **Darko Vuković.**

D. B. P.

Nova zbirka priča i u njoj novi pisci

Manifestacijom *Prepekova jesen*, održanom u subotu u Kulturnom centru Novog Sada, još jednom je proslavljen rođendan **Stanislava Prepeka**. Literarno-glazbenu večer organiziralo je lokalno hrvatsko kulturno-umjetničko i prosvjetno Društvo koje nosi ime tog velikog petrovaradinskog glazbenika, književnika, učitelja i knjižničara.

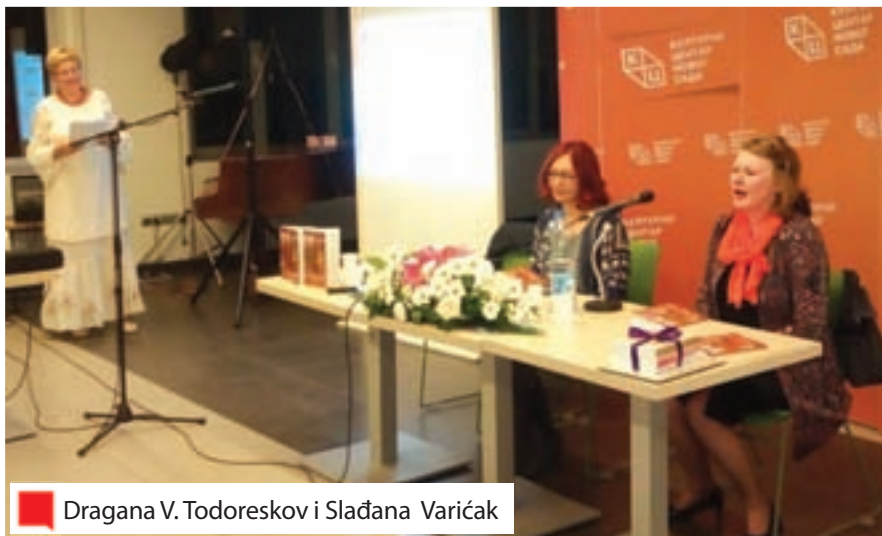
Nazočne je na početku večeri pozdravio predsjednik HKUPD-a **Stanislav Prepek Krešimir Tkalac**.

»Za Prepeka su rekli da je knjižničarski posao toliko volio da ga je podigao na razinu umjetnosti. Usprkos svojim brojnim životnim tragedijama, on je do kraja života bio dostojanstven, vrijedan i radan. Razgovarajući tijekom života s profesorom **Đurom Rajkovićem**, rekao je da vjeruje da će ipak jednog dana njegova zvijezda zasijati. Mi smo tu da mu odamo počast i da omogućimo da ta zvijezda zasija«, istaknuo je Tkalac.

Trijumf spisateljica

Standardno, dio predstavljanja aktivnosti ove udruge već treću godinu zaredom je zbirka kratkih priča *Prepekova jesen*. Ovogodišnju, *Prepekovu jesen 2018*, predstavila je dr. **Dragana V. Todosreskov**, članica uredništva i povjerenstva koje je priče koje su pristigle na prethodno raspisanom natječaju odabralo.

»Dobili smo materijal koji je obimom zaostajao za prošlogodišnjom produkcijom po kvantitetu, ali ne i po kvaliteti. Pored priča koje su stigle od članova Književnog kluba naše udruge, te od nekoliko spisatelja iz Novog Sada, stiglo je i dosta priča autora iz Hrvatske, te iz drugih dijelova Vojvodine. Ove godine mi je posebno drago da su dobitnice prve tri nagrade tri dame: **Paula Čačić** iz Županje, **Slađana Varićak** iz Novog Sada i **Jagoda Prebeg** iz Rijeke. Ovo je rijetka prilika da u jednom zborniku bude toliko priča naših spisateljica koje konkuriraju po svojem kvalitetu muškim autorima i zbog toga sam izuzetno zadovoljna. Osobno sam, nakon tri godine uređivanja ove zbirke, obogaćena i oplemenjena vrlo važnim iskustvom čitanja zanimljivih i žanrovski bogatih pripovjetki, stilski različitih. Zadovoljna sam i upoznavanjem s kulturom o kojoj sam nešto znala, ali ne toliko koliko znam sada«, rekla je Todosreskov, uz koju su ovogodišnje Povjerenstvo za odabir najboljih priča činili i književnici **Marko Kljajić** i **Franja Petrinović**.

Dragana V. Todosreskov i Slađana Varićak

Trinaest autora

Zbirka *Prepekova jesen 2018*, sadrži 19 priča, koje je napisalo 13 autora: **Stjepan Crnić**, Paula Čačić, **Branka Dačević**, **Maja Đekić**, **Dean Ganza**, **Bosiljko Kostić**, **Kata Kovač**, **Denis Peričić**, Jagoda Prebeg, **Ruža Silađev**, **Šime Storić**, **Branimir Miroslav Tomlekin** i Slađana Varićak. Prilikom primanja treće nagrade na natječaju za ovu zbirku, svoju priču *Na bolovanju* pročitala je publici gošća iz Rijeke Jagoda Prebeg. Priču *Bjekstvo u sjećanje*, koja je osvojila drugu nagradu, pročitala je njezina autorica Slađana Varićak, dok prvonagrađena mlada spisateljica Paula Čačić nije bila nazočna, te su nagradu primili njezini roditelji, a pobjedničku priču *Na kraju sela* pročitala je **Anamarija Kaluđerović**.

Poseban pečat ovom, kao i svakom *Prepekovom* događaju dale su članice Ženske pjevačke skupine ove udruge pod ravnanjem **Dobrivoja Jankovića**, izvođenjem spletova pjesama iz Srijema i Međimurja, dok je poseban gost, **Stevan Jović**, virtuosno uveo goste u svijetove gitarske čarolije.

Svoje zadovoljstvo sudjelovanjem u *Prepekovoj jeseni* izrazili su **Milan Mičić**, pomoćnik pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, te **Hrvoje Vuković**, konzul prvog razreda u Generalnom konzulatu Hrvatske u Subotici, a pozdravljeno je i prisustvo **Aleksandra Kravića**, člana Gradskog vijeća Novog Sada.

Ovom je manifestacijom također obilježena i trinaesta obljetnica rada HKUPD-a **Stanislav Prepek**.

M. Tucakov

Marijana Ilić iz Berega objavila knjigu *ON je ja i ja sam ON (Nova poetika, Beograd)*

Kad pobjednica posvjedoči

Marijana Radičev Ilić autorica je nedavno tiskane, i na ovogodišnjem *Sajmu knjiga* u Beogradu predstavljene motivacijske knjige *ON je ja i ja sam ON*. Marijana putem nje svjedoči svoje radosno i mukotrpno suočavanje s izazovom očuvanja svojeg života.

»Ljubav, igra i čista vjera – jedino što dijete posjeduje na samom početku svog postanka dano mu je od Boga – sile koja postoji i koja pokreće. Mi smo samo tu da proživimo iskustvo koje nam je na 'dohvat ruke' ako se upustimo u dubine našeg uma i naše svijesti. Sjediniti tijelo, um i duh je kombinacija dana od Boga koji nam je prije svega dao i najveći alat za rukovanje životom: izbor«, kaže autorica knjige.

Snaga vjere

Knjigu opisuje kao »djelomice autobiografsku«. Marijana je, doživjevši, preživjevši i, kako kaže, »pobjedivši« dva raka tijekom dvije godine, poželjela progovoriti o snazi vjere i vlastite moći da i nemoguće postane moguće.

»Knjiga je namijenjena svima koji trebaju naučiti voljeti same sebe i na taj način pojačati vjeru u sve ono što žele ostvariti. Kada verujemo, sve je moguće, što je i sam Isus rekao. U knjizi, na jednostavan način, uz primjere iz života obične žene pokazujem upravo ono što je Isus rekao. Potvrđujem i potpisujem jer, danas, poslije svega što sam doživjela, nisam pala. Baš nasuprot, idem ka vrhu, samo zato što sam sama odlučila raditi na sebi i vjerovati. Ako ja to mogu, svakome je dostupno isto«, kaže mlada spisateljica.

Pisanje bira mene

Marijana, ipak, nema namjeru da formalno bude okarakterizirana kao autorica.

»Nastavila sam pisati ali, kao što rekoh, pisanje bira mene. Jednostavno pustim da mi riječi dođu, zabilježim ih i uživam u njima. Tako je nastala ova, prva knjiga. Riječi su dolazile. Svidjelo mi se ono što dolazi i u jednom trenutku sam prihvatila to kao svoju svrhu... podijelila. Dizati energiju svima kojima je dizanje potrebno je danas više nego neophodno. A nismo svi sposobni to raditi. Ja jesam i vjerujem u to. U stvari, izabrala sam i naučila kako da vjerujem u to«, kaže ona.

Na pitanje o mjestu Berega u njezinom narativu, Marijana odgovara da je njezin rodni kraj »početak priče«. »Bolan, ali istinit. Isustva koja sam tada tamo živjela, ili pak, nisam osvijestila dovoljno, su dio mog djetinjstva u Beregu. Sretna sam kada vidim promjene koje ljudi unose u selo. I kada se sjete nekoga za koga sam bila uvjerena da je zaboravljen«, kaže naša sugovornica, obećavajući iskoristiti prvu priliku za predstavljanje knjige u Beregu.

Marijana Ilić rođena je 1984. u Somboru. Djetinjstvo je provela u Beregu, uz majku, brata i očeve roditelje. Srednju ekonomsku školu završila je u Somboru. Jedan dio života provela je u Novom Sadu, a 2012. seli se u Francusku gdje danas živi, stvara i školuje se. Aktivni je borac za slobodu življenja i slobodu izbora. Jedna je od osnivačica asocijacije u Francuskoj *Une vie saine* (Zdrav život) koja se bavi duhovnim i fizičkim zdravljem kao i širenjem svijesti o tome koliko je bitno za očuvanje nas i našeg planeta da živimo zdrav i ispunjen život. Njezino pisanje je, kako kaže, nešto što je došlo samo po sebi poslije dvije godine psihičke i fizičke borbe s teškim bolestima iz kojih je izašla kao pobjednik.

M. Tucakov

Film *Medeni mesec* Gorana Paskaljevića

Degradacija ličnosti uniformnim umom

I dok Radio-televizija Srbije s ponosom reklamira u vlastitoj produkciji snimljen skup ali glup proces pretvaranja čovjeka u papagaja u vidu serije *Vojna akademija*, dotle redatelj **Goran Paskaljević** – o čijem će djelu u ovom tekstu biti riječi – kaže da mu je rat najveći životni strah, ne toliko zbog ranjavanja i smrti koliko zbog sveopće degradacije čovjeka.

A degradacija čovjeka, osim u uniformi u ratu, nerijetko se događa i u svakodnevici u situaciji kada je pojedincu suprotstavljen sustav, bilo to na radnom mjestu ili u nekoj od državnih institucija. Jedan od najboljih primjera za to, bar u svijetu umjetnosti, svakako je film Gorana Paskaljevića *Honeymoon* (*Medeni mesec*, Muaj mjaliti), snimljen 2009. u srpsko-albansko-talijansko-mađarskoj koprodukciji. Radnja filma je jednostavna i vrlo aktualna: dva mlada para Maylinda (**Mirela Naska**) i Nik (**Jozef Shiroka**), odnosno Vera (**Jelena Trkulja**) i Marko (**Nebojša Milovanović**) žele iz Albanije i Srbije zapaliti u svijet i tamo potražiti sreću. Jedan događaj koji s njima nema apsolutno nikakve veze pokazat će se, međutim, presudnim za ishod njihovog cilja: ubojstvo talijanskog vojnika u okviru KFOR-a na Kosovu zbog čega se preko državnih medija u Albaniji i Srbiji krivac unaprijed »zna« i pronalazi, naravno, na drugoj strani.

Nik i Marko, mladići koji se ne poznaju, reaguju na tu vijest isto: zdravorazumski i protiv stereotipa i predrasuda koji dovode do kolektivne stigmatizacije Drugoga (»Nisu problem Srbi već takvi kao ti«, reći će Nik u jednom trenutku nekom albanskom tajkunu i »patrioti« u trenutku kada se počne komentirati vijest, odnosno krivica za počinjeno ubojstvo, a slično će reagirati i Marko u jednoj vojvođanskoj birtiji u kom su gosti listom u »Šiptarima« vidjeli krivce). Nije, vjerojatno, suprotstavljenost zdravog razuma onom kolektivno uniformiranom pridonijela jačanju želje za napuštanjem jedne jadne, siromašne, u sebe zaljubljene, bolesne i zaglupljene sredine, ali je svakako nije ni umanjila. I Nik i Marko svakodnevno su izloženi sličnim situacijama u kojima su gnjev i mržnja jedino oružje da bi se prikrla vlastita nemoć i negirala odgovornost za stanje u svom dvorištu.

Kulminacija problema, međutim, nastaje kada se Nik i Marko, zajedno s Maylindom i Verom, nađu na granici – u Bariju i na Kelebiju. Obojica zbog svog podrijetla (Nik albanskog, a Marko zato što se, ne birajući gdje, rodio baš u Kosovskoj Mitrovici) nailaze

Jedna od pouka mogla bi se odnositi na štetnost predrasuda u svakodnevnom životu u što su se nedavno, kao žrtve, na svojoj koži mogli uvjeriti dvojica mladića koji su govorili albanski u Novom Sadu, ali ne – bar za sada – i oni koji su vlastiti primjer bolesnog šovinizma s toliko dobre volje javno prezentirali

na neprobojni uniformirani um, odjeven u odore talijanske i mađarske pogranične policije koje na ogoljeni način pokazuju da se priroda svakog sustava temelji na malo pameti i puno apsurdna u kom se potčinjenost (degradacija) pojedinca podrazumijeva, a humanost (logika) unaprijed odbacuje kao sumnjiva i štetna.

Čak i oni koji se ne svrstavaju u bolje poznavatelje opusa Gorana Paskaljevića u *Varljivom letu*, *Posebnom tretmanu*, *Čuvaru plaže u zimskom periodu*, *Psu koji je voleo vozove* ili nekom drugom od 18 snimljenih filmova, prepoznat će bar dvije za njega toliko karakteristične osobine: nepretencioznost priče i njezina duboka humanost, a *Medeni mesec* svakako je kruna i jedne i druge. Zajedno s **Goranom Markovićem**, **Rajkom Grlićem**, **Lordanom Zafranovićem**... iz Paskaljevićevih filmova trajno ističe tinta Praške škole, kao možda i najbolje u Europi, bar kada je riječ o pravom, dakle umjetničkom filmu u kom jasna priča služi za priopćavanje poruke ili pouke ili pak, baš poput dobre knjige, potiče na razmišljanje.

Kakve bi se, pak, pouke mogle izvući iz *Medenog meseca*, odnosno kakva je poruka ovog filma i čime nas on potiče na razmišljanje? Jedna od pouka mogla bi se (baš kao kod **Čehova** o duhanu) odnositi na štetnost predrasuda u svakodnevnom životu u što su se nedavno, kao žrtve, na svojoj koži mogli uvjeriti dvojica mladića koji su govorili albanski u Novom Sadu, ali ne – bar za sada – i oni koji su vlastiti primjer bolesnog šovinizma s toliko dobre volje javno prezentirali. Jedna od poruka, a koja je već i naprijed rečena, mogla bi svakako biti i ta – što su klinci odavno shvatili i u što se svakodnevno uvjeravamo – da je najbolja obrana od gluposti bijeg što dalje od nje, jer je sustav tu da je hrani i brani (a po potrebi i potiče), a takva borba ne samo da je dugotrajno nepotrebno iscrpljivanje energije nego je u bližoj i daljoj perspektivi uzaludna. Ono što, pak, potiče na razmišljanje svakako je pitanje zašto jedno bolesno društvo kakvo ovo po mnogim parametrima jeste – umjesto već spomenute *Vojne akademije*; *Selo gori, a baba se češlja*; *Ranjenog orla* i sličnih indoktrinirajućih opijuma – na program jednog servisa ne stavi ciklus filmova poput *Medenog meseca*, *Karaule*, *Ničije zemlje*, *Pre kiše*...? Odgovor na ovo jednostavno pitanje također je jednostavan: da to uradi, ovo društvo ne samo da bi prepoznalo razum Paskaljevića, Grlića, **Tanovića** ili **Mančevskog** nego bi tim činom priznalo da je spremno na liječenje.

Zlatko Romić

Ekumenski susreti zborova crkvenog pjevanja

Gradimo zajedništvo u različitosti

»Kao što si ti Oče u meni i ja u tebi, tako neka i oni u nama budu jedno«, geslo je sedmog Ekumenskog susreta zborova crkvenog pjevanja, koji je 20. listopada održan u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu.

Predstavilo se šest zborova različitih kršćanskih zajednica: mješoviti župni zbor sv. *Cecilija* Rimokatoličke Crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Zemuna, mješoviti zbor *Tilia* koji djeluje pri Slovačko-evangeličkoj crkvi iz Stare Pazove, zatim mješoviti zbor *Harmonija* Grkokatoličke parohije Svetih apostola Petra i Pavla i Rusinskog kulturnog centra iz Novog Sada, Gradski zbor *Beograd* iz Beograda, *Meryy Gospel* zbor iz Beograda, a prvi puta na susretima su sudjelovali i gosti iz Hrvatske, Pjevački zbor *Zvon* iz Dobrinja s otoka Krka. Svojim pjesmama sudionici susreta pokazali su svu ljepotu različitosti, potičući kršćane da u današnjem vremenu budu nositelji ljubavi, mira i radosti.

Jedni u Isusu Kristu

Sve sudionike susreta i nazočne posjetitelje pozdravio je župnik, domaćin vlč. **Jozo Duspara**, ističući u svom govoru da župa Zemun, propovijedajući i navješćujući evanđelje, želi dati svoj doprinos Kristovoj zapovijedi: »Pođite po svom svijetu, naviještajte evanđelje«.

Nazočne je pozdravila i tajnica župnog zbora sv. *Cecilija Renata Nađ*, koja je tom prigodom istaknula da im je želja da svojim pjesmama iznesu svu ljepotu različitosti.

Beogradski nadbiskup mons. **Stanislav Hoćevar** također je pozdravio sve nazočne, pozivajući ih da cijene druge u njihovoj različitosti.

»Živimo u vremenu velike globalizacije koja nužno za sobom vuče posebne karakteristike, odnosno na duhovnom području je sve veća potreba ka jedinstvu kao i unutar naših života. Budući da se u kulturi danas pokazuje samo ono što je vanjsko, što ne donosi takve dubine, onda ovakvi susreti omogućuju da ljudi dublje doživljavaju sve što duhovno približava različite kršćanske crkve međusobno. Danas se u svijetu upravo zbog globalizacije jako naglašava slavljenje Boga, pjevanje. Zato je važno da među kršćanskim crkvama jače naglasimo duh slavljenja Boga, ali ne zanemarujući i sadržaj vjere, pa i moralni nauk«, kazao je mons. Hoćevar.

Prvi put u Srbiji

Prvi put na koncertu u Zemunu predstavio se zbor *Zvon* iz Dobrinja s otoka Krka.

»Kada sam saznao da se u Zemunu organiziraju Ekumenski susreti zborova, mene je to zainteresiralo i javio sam se prečasnom Duspari, izražavajući našu želju da sudjelujemo na susretima, što je on rado prihvatio. Dojmovi su izvrsni i više nego što smo očekivali. Naš zbor djeluje i radi punih 18 godina u sklopu Kulturnog društva *Ive Jelenović*. Tijekom svih ovih godina obišli smo mnoge države u svijetu i gradove u Hrvatskoj, a sada smo prvi put u Srbiji. Zbor je mješoviti i izvodimo sakralni, duhovni i svjetovni repertoar. Preč. Duspara nas je oduševio svojim načinom ophodnje prema ljudima i nadam se da ćemo sa zborom iz Zemuna nastaviti suradnju, ali i s drugim udrugama, a imamo želju uzvratiti gostoprimstvo«, kazao je voditelj pjevačkog zbora *Zvon* **Ranko Pavačić**.

Širimo ideju ekumenizma

I predstavnici drugih kršćanskih zajednica, sudionici susreta, istaknuli su značaj ekumenizma.

»Ono što je nama posebno drago upravo je ekumenizam. Mi kao pripadnici raznih kršćanskih crkava želimo svojim primjerom pokazati jedinstvo u Kristu i u kršćanskoj crkvi«, kazao je ravnatelj zbora *Harmonija* iz Novog Sada **Borislav Sakač**.

Pozitivne dojmove sa susreta podijelio je s nama i dirigent Gradskog zbora *Beograd*.

»Odazvali smo se na poziv da sudjelujemo s ovim divnim zborovima koji predstavljaju više crkava, ali koji imaju isti cilj, a to je ljubav. Ekumenizam je po mom mišljenju jako važan, jer su svi ljudi jednaki. Na ove susrete dolaze ljudi s različitim tradicijama, običajima i kulturama. Svaka ispravna religija govori o ljubavi, poštovanju, pronalaženju samog sebe«, istaknuo je dirigent Gradskog zbora *Beograd* **Milan Aćimović**.

Na kraju susreta izveden je tradicionalni zajednički nastup svih sudionika koji su otpjevali pjesme **S. S. Mokranjca** *Tebe po-jem* i pjesmu **J. Newtona** *Milost*.

Inicijator i domaćin Ekumenskih susreta je vlč. Jozo Duspara, organizator tajnica župnog zbora sv. *Cecilija Renata Nađ*, dok je pokrovitelj manifestacije Ministarstvo pravde, Uprava za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama i Opća bolnica *Belmedic*.

S. D.

Deseta obljetnica Srijemske biskupije

Srijemska biskupija ove godine obilježava desetu obljetnicu uspostave koja je obilježena na blagdan Gospe Snježne na Tekijama u Petrovaradinu. U sklopu ove obljetnice biskupija će i ove godine proslaviti svetkovinu nebeskog zaštitnika biskupije, katedrale i župe u Srijemskoj Mitrovici, sv. Dimitrija, đakona i mučenika. Euharistijsko slavlje, koje će predvoditi mons. **Ivica Petanjak**, krčki biskup, predviđeno je u katedrali-manjoj bazilici u Srijemskoj Mitrovici danas, 26. listopada, u 17 sati.

Duhovna obnova u Petrovaradinu

U crkvi sv. Jurja na Petrovaradinskoj tvrđavi 27. i 28. listopada bit će organizirana duhovna obnova pod geslom »U snazi imena Isusova je tvoja snaga i blagoslov«. Duhovnu obnovu organiziraju p. **Rozo Palić**, utemeljitelj bratstva *Trajnih klanjatelja Presvetog Trojstva* i njegovi suradnici iz Trsta. Duhovna obnova započinje 27. listopada prvim razmatranjem koje počinje u 10 sati, da bi drugo uslijedilo u 12 sati. Od 15 sati je molitva Krunice Božanskom milosrđu i euharistijska adoracija, nakon koje slijedi prilika za ispovijed i misa u 18 sati. U nedjelju, 28. listopada, završno razmatranje započinje u 9 sati, da bi u 11 započelo slavlje nedjeljne euharistije kojom se duhovna obnova završava.

M. T.

Prošlo je sedam tužnih godina otkako nije s nama naša voljena

Valentina Kujundžić - Tina

(23.10.2011. - 23.10.2018.)

»I mnogi bi dali sve da mogu vratiti vrijeme. Da zagrlje svoje voljene, da im čuju glas...

Ali, život je takav, ne pita te ništa. Samo ide dalje! Ne vraća se, niti ponavlja.«

Nedostaješ, ali moramo bez tebe. Tvoji: tata Tomica, mama Sandra, braća Dario i Mateo i sestra Kristina.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Čovjek s ruba kao vjerski uzor

Marko u svom evanđelju opisuje susret Isusa i slijepog prosjaka Bartimeja na izlasku iz Jerihona (usp. Mk 10,46-52). Osim što nam ovaj susret otkriva Isusov mesijanski identitet, koji on potvrđuje čudom prosjakovog ozdravljenja, također nas poučava i o vjeri.

Dva tipa vjernika

Kada je Isus sa svojim učenicima i silnim mnoštvom izlazio iz Jerihona, na putu je naišao na slijepog Bartimeja koji je sjedio i prosio. Mnoštvo koje prati Isusa svojim činom sugerira da vjeruje u njega, a kada Bartimej glasnim vikanjem krene izražavati svoju vjeru, oni ga ušutkuju jer se ponaša nedopustivo i neprimjereno, kako smatraju. No, njihovo je ponašanje hirovito i podložno promjenama u ovisnosti od situacije, pa kad Isus pozove slijepca i oni mijenjaju svoje stajalište, te ga ohrabruju da ustane i odazove se Isusovu pozivu. Ovim manje bitnim činom ukazuju na mnogo značajniju vrstu prevrtljivosti u zavisnosti od trenutka. Naime, Isus iz Jerihona kreće prema Jeruzalemu gdje mu se sprema muka i smrt. Mnogi će iz mnoštva koje sada ide za njim i prikazuje se kao vjeran puk, pristati uz ono mnoštvo koje će uskoro tražiti smrtnu osudu i odbaciti Isusa kao prevaranta i nekog lažnog proroka. Dakle, vjera mnogih koji slijede Isusa i određuju norme ponašanja slijepog prosjaka s ruba društva samo je privid i pristajanje uz trenutne društvene trendove, pa kada se situacija promijeni i oni će promijeniti svoje mišljenje. Tu ni nema prave vjere.

Nasuprot mnoštva stoji jedan čovjek, Marko kaže da je to slijepi prosjak, dakle čovjek s ruba društva, odbačen, živi od milostinje, nemoćan zbog svoga hendikepa. Težinu njegovog života možemo shvatiti još lakše kada znamo da su ljudi s hendikepom smatrani u ono vrijeme grješnicima, ili potomcima grješnika, a nedostatak koji imaju promatran je kao kazna za grijehe. Dakle, Bartimej pripada tom odbačenom sloju ljudi. Kada je čuo da Isus dolazi, on ga glasno doziva, a želi samo jedno: da ga Krist ozdravi. Način na koji ga zove: »Sine Davidov«, izraz je početne vjere, jer je to u narodu bio naziv za Mesiju. A samo dozivanje predstavlja molitvu, vapaj koji traži uslišanje. Oni koji idu za Isusom smatraju taj

vapaj neprimjerenim, jer nije na prikladnom mjestu i u prikladno vrijeme, jer oni, iako slijede Isusa, nisu još naučili slušati ljude na način na koji je on to činio. Procjenjuju situacije tako da ne stavljaju čovjeka na prvo mjesto, a Isus uvijek čini suprotno. On želi čuti molitve i uslišati vapaje nevoljnika, osobito onih koji dolaze s ruba društva, kao ovaj slijepi prosjak. Nikada ne želi ušutkati iskrene molitve, niti su mu društvene norme bitne da odredi je li za to pravi trenutak. Oni koji idu za njim nisu to od njega naučili. Ni iskrena vjera ne brine za društvena odobravanja, što vidimo iz Bartimejeva ponašanja. On ne mari što se oko njega događa, jedino mu je bitno da se Isus odazove na njegove molitve. Tako Bartimej svojom molitvom i vjerom stoji nasuprot onih koji slijede Isusa i misle da vjeruju i nešto znaju, a ipak nisu u potpunosti usvojili Isusovu pouku.

Preispitivanje vjere

Evanđelje nam po tko zna koji put odbačenog i nepoučenog čovjeka stavlja kao uzor u vjeri. Mi se kao vjernici često štimamo i mislimo je li prikladno pokazivati svoju vjeru, je li trenutak ili mjesto za to, pa se ponašamo poput ovog mnoštva koje slijedi Isusa. Ako procijenimo da je lakše i pogodnije odbaciti Isusa i njegov nauk zarad nekih društvenih ciljeva, učinimo i to. Možemo li reći onda da smo uistinu vjernici, kršćani? Isus želi našu iskrenost, želi vjeru bez ustezanja, bez usklađivanja s prolaznim trendovima i ljudskim mišljenjima. On želi da naša molitva bude iskrena i ustrajna, kao Bartimejeva. I što god nam se činilo kao prepreka, molitva ne smije prestati, jer za Boga nema prepreka. On traži vapaj iskrenog molitelja da bi odgovorio uslišanjem.

Važno je uočiti kako Bartimej ne postavlja pitanja i ne tuži se na situaciju u kojoj se nalazi, on samo traži smilovanje. I kada ga Isus pozove, on hita, jer vjeruje. Vjera ga je spasila, kaže Isus. Ovaj kratki evanđeoski izvještaj propituje našu vjeru, ispituje njenu iskrenost i veličinu, propituje naše molitve, jesu li one iskrene vapaji ili samo usputno brbljanje, jesu li one propitivanje Boga o tome zašto nam je dao neki križ ili iskrena želja za susretom s njim u nadi da će nam pomoći.

Ana Hodak

Ivan Ivanković Radak, učenik

I u slobodno vrijeme vježba tamburu

Ivan Ivanković Radak ima 16 godina i pohađa 2. razred srednje Muzičke škole u Subotici u klasi profesorice **Sonje Berte**, smjer muzički izvođač – tambura. Ivan je najmlađi u

obitelji, koju čine mama **Ruža**, tata **Željko** te ima i brata **Marka** i sestru **Anu**. Još kao mali poželio je svirati tamburu, te mu je od pete godine tambura i igračka i prijatelj. Slobodnog vremena, uz brojne školske obveze, nema puno, ali i to koje mu preostane koristi za vježbanje tambure. Često je svirao i kao pratnja folklornih ansambala različitih kulturno-umjetničkih društava. Ivan bi volio upisati Muzičku akademiju, ali ima još vremena; kaže: »možda se i predomisli«. Životna želja mu je zasvirati u orkestru **Zvonka Bogdana**. S tamburom u ruci i zbog glazbe osvojio je mnoge nagrade i putovao po svijetu. Ove godine sa Subotičkim tamburaškim orkestrom, tj. s kvartetom Subotičkog tamburaškog orkestra putovao je u Izrael. Tamburaški kvartet čiji je član Ivan bio u to vrijeme na XIV. *Festivalu vojvođanske tambure* u Sonti 2017. godine osvojio je 1. mjesto. S orkestrom je ove jeseni bio i na turneji u Italiji. Ova godina bila mu je izuzetno uspješna i zbog osvojenog 2. mjesta na republičkom natjecanju iz tambure koje je održano u Novom Sadu. Sluša isključivo staru tamburašku glazbu. Ponosan je i na to što je napisao glazbu za pjesmu *Biram strogo* za ovogodišnji *Festival bunjevački pisama*. Ispunjavaju ga nastupi pred publikom i nagrade koje su mu poticaj za ustrajnost i vježbanje.

K. D.

KAKO kontrolirati

APETIT

Donosimo nekoliko smjernica kako kontrolirati apetit:

Nemojte preskakati obroke. Ljudi koji preskaču doručak ili ručak imaju sklonost da prekomjerno jedu navečer. Problem je u tome što za vrijeme preskakanja obroka dolazi do pada glikogena u organizmu. To daje signal tijelu da traži hranu i može vas učiniti gladnim. »Utopite« svoj apetit. Piti vodu je najbolji način kako umjetno smanjiti apetit. Nastojte popiti 1,5 do 2 litre tekućine dnevno. Osim vode, dobar izbor su obrano mlijeko, čaj i niskokalorični voćni sokovi.

Ne zaboravite na juhu. U jednom ispitivanju ispitanicima su davali tri predjela: juhu od rajčica, sir i krekeri ili svježe voće. Količina kalorija u svakom predjelu bila je ista. Nakon toga bi ispitanici pojeli glavno jelo. Juha od rajčica »pobijedila« je druga dva predjela u smanjenju konzumiranih kalorija u glavnom obroku. Stvar može biti u veličini volumena kojeg juha zauzima u želucu.

Prezalogajte razumno. Mama nas je uvijek upozoravala da ne jedemo ništa prije glavnog obroka. Sada znanstvenici revidiraju taj savjet. S manjim, ali češćim obrocima, manje se inzulina oslobađa kroz kraći period. Smatra se da takav režim ishrane pomaže u borbi protiv prekomjerne tjelesne težine, na taj način što smanjuje količinu stvarne i uskladištene masti. Međutim, kad se kaže manji i češći obroci, ne misli se na kolače i sladoled, jer će se razina inzulina i apetit povećati. Misli se na grickanje, konzumiranje hrane s malo masnoća i puno vlaknastih komponenata, kao što su mrkva, breskve, naranče, paprika... što će potiskivati apetit.

Jedite više kompleksnih ugljikohidrata. Hrana bogata kompleksnim ugljikohidratima, a malim sadržajem masti (riža, krumpir, kukuruz i tjestenina) doživjela je velik »povratak« zahvaljujući djelomično tome što je sposobna zadovoljiti apetit s manje kalorija. Osim toga, ugljikohidrati se teže probavljaju i teže uskladištavaju u tijelu nego masti.

Gostite se s vlaknastim komponentama. Hrana bogata vlaknastim komponentama obično se konzumira sporije, a to znači i konzumira ukupno manje. Topiva vlakna u hrani kao što su ječam, grah, jabuke, agrumi, cikla, mrkva, krumpir... također smanjuju inzulinsku reakciju. Normalno, nakon obroka razine inzulina pomažu da se metabolizira šećer i mast. Međutim, topiva vlakna pomažu da se razine inzulina održavaju nižim nakon obroka. Hrana bogata vlaknima ima manje kalorija u svakom zalogaju, što znači i manje ukupno konzumiranih kalorija.

Upoznajte svoje vlastite »povode«. Bez obzira jesu li to kobasice koje cvrče u tavi ili hrskave kokice, miris, pogled, zvuk, čak i sastav hrane snažni su povodi da se prekomjerno jede. Prvo, zapitajte sebe zašto želite jesti, jer to možda nema nikakve veze s glađu. Neki put već sam pogled na neku hranu učini da ju poželimo pojesti. Emocije su sljedeći razlog zbog čega ljudi jedu. Glavni povod je stres. Prije nego krenete jesti zapitajte se »Jedem li zato što sam gladan ili zato što sam uznemiren, zabrinut ili potišten«? Svatko povremeno doživljava pojačanu želju za hranom, posebno za vrijeme godišnjih odmora, praznika i blagdana. Kad se takva jaka želja pojavi, odvratite svoju pažnju, učinite nešto što je nespojivo s hranjenjem, npr. pođite na jedno hodanje. U dvadesetak minuta taj će se nagon za jelom vjerojatno smanjiti. Što češće budete prakticirali ovakvu ili sličnu tehniku, ona će biti lakša za izvesti.

dr. Ivo BELAN

RECEPT NA TACNI

LIJENA PITA S JABUKAMA I CIMETOM

Mislim da je moja ljubav s cimetom počela upravo kroz kolače s jabukama i potpisujem da nema bolje kombinacije od kombinacije jabuke plus cimet. Nekad, kad sam lije-na za praviti neki kolač, umijem narendati jabuke, posuti ih cimetom i dodati malo meda. Obavezno probati! Odlična, mirisava, ukusna, zdrava i neodoljiva kombinacija. E sad, kad sam već u samom početku teksta rekla da to pravim kad sam lijena, onda moram dodati da lijenu pitu s jabukama pravim kad sam malo manje lijena. Šalu na stranu, obožavam ovu pitu i nikad mi ju nije teško praviti niti ima veze, naravno, s mojom lijenošću.

Potrebno: 2 jaja / 250 g margarina / 1 šalica šećera / vrećica praška za pecivo / 50 ml mlijeka / 600 g brašna / 1 kg jabuka / vrećica vanilin šećera / 1 žličica cimeta / 100 g šećera / malo šećera u prahu.

Postupak: Umiješati margarin i šećer da postanu pjena-sti, te im dodati jaja i mlijeko i nastaviti s mućenjem. Pomiješati brašno i prašak za pecivo, te to dodati smjesi koju ste umutili od margarina, šećera, mlijeka i jaja i zamijesiti tijesto. Tijesto podijeliti na dvije jufke i ostaviti da malo odmore. Za to vrijeme oljuštiti jabuke i izrendati, dodati im šećer, vanilin šećer i cimet. Kada se tijesto odmorilo, uzeti jednu jufku i razvući je. Razvučenu koru staviti u namašćen tepsiju, preko nje nanijeti fil od jabuka na koji nanijeti i drugu razvijenu koru. Gornju koru izbošiti vilicom. Staviti da se peče u pećnici zagrijanoj na 200 stupnjeva oko 35 minuta.

Kada se pita prohladi, posuti je šećerom u prahu i cimetom, isjeći na kocke i servirati na tanjure da mami i miriše.

Cimet je za mene romantičan, umirujući i neodoljiv ugođaj. Ovaj vikend će na cimet mirisati. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (135)

Traganje za oporavkom – i huncutarije

Tražeci putove izlaska iz krize, koja im je sve očiglednije potresala scenu i, razumije se, još jednu priliku vlastita oporavka, početkom osamdesetih godina XX. st. u subotičkom su se kazalištu odlučili za scenski »iskorak« prema onim vrijednostima što ih glumcima i publici provjereno nude i donose – baština i tradicija, te srcu blizak domicilni, ikavski izričaj.

U tom kontekstu praižveden je (25. siječnja 1980.) dramski prvijenac **Đure Franciskovića** *Ča Grgina huncutarija*, u režijskoj postavci **Boška Pištala**. Komad je nastao u dosluhu s vedrim i duhovitim pučkim igrokazima **Matije Poljakovića** i drugih pisaca koji su se javili slijedom njegovih dramskih uspješnica početkom druge polovice XX. stoljeća, kada je onodobna kazališna publika iz Subotice i drugih mjesta u kojima je ovdanjski teatar gostovao pokazala doista veliko zanimanje za ovakvu vrstu djela.

Slijedom rado prihvaćanih ponuda, ne samo darovitog i plodnog Matije Poljakovića, već pisaca kao što su **Pavao Bačić**, **Ivica Jakočević**, dvojac **Stipan Matijević** i **Geza Kopunović**, te **Lajčo Lendvai**, a u susjednoj Mađarskoj u prostoru koji zatvara Bajski trokut djela najprije **Ivana Petreša**, a potom i **Antuna Karagića**.

U ozračju sve veće krize, po mišljenju kritičara Franciskovića je *Ča Grgina huncutarija* dospjela na ovdanjsku scenu i kao repertoarsko osvježenje pridonoseći i uvećavajući raznovrsnost kazališne ponude. Premda je igrokaz pisan ikavskim izričajem dobrodošao, kako zapaža **Ladislav Kovačić** [*Rukovet*, 2., 1980.], istodobno ono može biti i znak nemoći, budući da izostaje njegova nužna nadgradnja. Ovakav stav nije izrečen s ciljem pokude Franciskovićeve teksta, već sa željom da se postavi pitanje: zbog čega se u gradu kojemu ne manjkaju književni stvaratelji više nitko ne poduhvata pera kako bi oslikao ovo podneblje ambicioznijim dramskim djelom od onoga koje ne ide dalje od već viđenih dramskih dosega pučkih igrokaza s pjevanjem.

Do mogućih razloga, pa i odgovora na ovako postavljeno pitanje moglo se doći promatranjem sudbine onih djela Matije Poljakovića i **Petka Vojnića Purčara**, dvojice uglednih i priznatih hrvatskih pisaca, koji su se osmijelili slojevitije pozabaviti vlastitom suvremenošću, ali su upravo iz tih razloga doživjeli brojne prigovore i političke diskvalifikacije iz tabora vlastodržaca, nakon čega ih je kazališna uprava bila prinuđena skinuti s repertoara, premda su ih gledatelji prihvaćali, a stručna kritika visoko ocijenila.

Ladislav Kovačić

Unatoč svim ogradama prikazivač je predstavu označio kao pun pogodak, pohvalivši učinak glumaca, na prvom mjestu **Mirka Huske**, Ivica Jakočevića i Geze Kopunovića, kao i prinos redatelja Boška Pištala. Bila ova predstava uz ili niz dlaku, pogađala ona nečiji kazališni ukus, ili ne, *Ča Grgina huncutarija* Đure Franciskovića premostila je stanovitu repertoarsku prazninu, ispunila gledalište posjetiteljima koji su zadovoljni napuštali Talijin hram i ne na posljednjem mjestu – također i zamjetno puniju kazališnu blagajnu.

ČA GRGINU HUNCUTARIJU, prema dramskom predlošku Đure Franciskovića, režijski su ostvarili Boško Pištalo i Ivica Jakočević, u svojstvu njegova asistenta, nadalje lektor **Josip Buljovčić** i scenograf **Tomislav Marjanović**, a uloge su tumačili Mirko Huska, **Milan Marodić**, **Eržika Kovačević**, **Ksenija Marić**, Geza Kopunović, **Irena Jakočević**, **Bogomir Đorđević**, Ivica Jakočević, **Aleksandar Ugrinov**, **Svetislav Đorđević** i **Ilija Drašković**.

OTKUDA JAZ IZMEĐU SCENE I GLEDALIŠTA

Tijekom XX. stoljeća, nakon što se i u teatru odigra posvećena promjena svjetonazora i umjetničke paradigme, priklanjanjem sekularnom pogledu na svijet, sve žestoka kritika društva doima se eminentnom funkcijom tzv. visoke umjetnosti. Među posljedicama takvoga stava je i kidanje sveza između scene i gledališta. Publika je u ranijim razdobljima (srednji vijek, barok, građanska drama XIX. stoljeća) hrlila u kazalište, i to od siromaha i sluškinja, preko svećenika i biskupa, sve do samoga kralja, budući da su ga svi mogli razumjeti, bez posredovanja kazališne kritike i pojašnjenja teatrologa, ili doslovce – tumača!

Razvojem novih umjetničkih konvencija, do kraja XX. st. posve se poremetio odnos između gledatelja i protagonista umjetničke zbilje, otvarajući i put vladavini redateljskog kazališta, te ukidanju katarze. Radi toga je bilo potrebno izagnati prepoznatljive likove, logičnu ili ma kakvu priču, tekst – što li? A s trajnim narušavanjem mogućnosti shvaćanja viđenoga, bez posrednika (manifesta umjetnika, razjašnjenja kritičara itd.), gasi se motivacija praćenja zbivanja, ne samo u kazališnoj već i u svakoj drugoj umjetnosti.

Delegacija Bajskog trokuta kod maršala Tita

Posljedice završetka I. svjetskog rata bile su strašne. Bio je to jedan od najvećih i najstravičnijih ratova, jer je u njemu sudjelovalo više od 70 milijuna ljudi, a stradalo je oko 15 milijuna dok je oko 20 milijuna bilo ranjeno. Velike sile su krojile granice kako su htjele i bile su mnogima iznenađujuće i nelogične.

Bajski trokut dijelom je ostao u granicama mađarske države. I poslije završetka II. svjetskog rata dio slavenskog stanovništva pokušao je da se ispravi odluka iz Trianona. Jugoslavenski nastrojeno stanovništvo pokušalo je vratiti se u okrilje nove Jugoslavije. Određena je delegacija od 12 viđenijih ljudi da traži od maršala **Josipa Broza Tita** prijem za iznošenje svojih želja.

Maršal Tito je ovu delegaciju primio siječnja 1945. godine, izvještala je beogradska *Politika* od 14. I. 1945. i vjerojatno *Borba*, a zboru u Gari (Mađarska) nazočili su general **Ivan Rukavina**, **Nikola Petrović**, član AVNOJ-a, te **Lajčo Jaramazović**, predsjednik NOO Subotice (*Radio vijesti* 10. 1. 1945).

U ime delegacije iz Bajskog trokuta maršala Josipa Broza Tita je pozdravio **Antun Karagić**, izabran na Zboru u Gari (Mađarska) koji je među ostalim rekao:

»Druže maršale, naša delegacija iz Bajskog trokuta, mi rodoljubivi Jugoslaveni, došli smo i Vama da iznesemo želju cijelog našeg naroda Bajskog trokuta, koji hoće da živi u slobodnoj demokratskoj Jugoslaviji. Naš kraj, naš Bajski trokut, bio je uvijek slavenski, bio je slavenski još mnogo, mnogo prije dolaska Mađara. Prije više od tisuću godina naš narod je obrađivao sva polja, borio se za njih, za svoju rodnu grudnu, za svoj opstanak... Mi Vas molimo u ime cijelog naroda u Bajskom trokutu da nam pružite pomoć da se ta naša stara slavenska zemlja, cijeli Bajski trokut, koji ima u svakom pogledu nadmoćnu slavensku većinu prisajedini slobodnoj demokratskoj Jugoslaviji.«

U ime žena maršala Tita je pozdravila **Marija Vidaković**.

Maršal Tito je odgovorio:

»Dičim se vašoj nacionalnoj svijesti koju ste uspjeli sačuvati kroz toliko patnji i teror sa strane mađarskih reakcionara. Vaša

1. Lazo(iz Bačalmaša); 2.; 3. Antun Mujić (Bikić); 4. Mariška Vidaković (Čavolj); 5. Antun Karagić (Gara, vođa delegacije); 6. Nikola Petrović (ministar industrije ?); 7. Alojzije Babić (Gara); 8. Gabor Pijuković (Bačalmaš); 9. Vince Dulić (Sentivan); 10. (iz Gare); 11. ... (iz Gare); 12. Joso Kričković (iz Gare)

velika patriotska i nacionalna svijest još je jedan dokaz nepobjedivosti jugoslavenskog naroda čiji ste vi krvni dio. Današnji rat se ne vodi samo protiv njemačkog fašističkog okupatora i njegovih slugu, nego se vodi za pravo pojedinaca i naroda da se može slobodno, kulturno i nacionalno razvijati. Uvjeren sam da u budućnosti ne smije i ne može biti nikakvih prepreka vašem slobodnom kulturnom i nacionalnom životu. I naš bratski dug prema vama neće izostati. Čuvajte i njegujte nacionalne osjećaje i ponos i dajte sve od sebe da pobjeda nad fašizmom bude konačna. Samo nad pobijeđenim germanskim osvajačem i fašizmom svi narodi mogu živjeti u slobodi i miru, a posebno slavenski narodi kojima su germanski imperijalisti i mađarski feudanci bili vječiti neprijatelji.«

Delegati su poslije toga duže vremena ostali u srdačnom razgovoru s maršalom Titom. Pozdravljajući se s maršalom, izrazili su uvjerenost u pobjedu pravedne stvari i obećali da će u svom kraju pojačati mobilizaciju boraca za Narodnooslobodilačku vojsku i partizanske odrede Jugoslavije.

Ljudevit Vujković Lamić

Obilježen *Dan kravate*

to su davali ljudima, vojnicima. Dobili su kravatu, rubac od cura kada su išli u rat. To je značilo da će ih čekati» – **Luka Crnković**.

»Danas je 18. listopada, *Dan kravate*. Kravate su nastale tako što ih je krojačica sašila. Cure su vojnicima vezale rupce oko vrata. Zato su ih vezali da ih čekaju» – **Sara Vukov**.

»Došli smo u HNV zato što je danas *Dan kravate*. Tu smo gledali crtani o kravati. Vezali su im rubac i onda su ih čekale» – **Roko Piuković**.

Dan kravate nisu samo obilježili najmlađi nego i oni malo stariji. Učenici osnovnih škola su također u školu toga dana išli s kravatama. Ujedno su se upoznali s poviješću ovoga odjevnog predmeta, a u OŠ *Matko Vuković* u višim razredima je organizirano natjecanje u vezanju kravate. Oni najspretniji su za nagradu dobili slatkiše, a niži razredi su pravili veliku kravatu, koju su prethodnu zajedničkim snagama ukrasili. Zanimljivo je bilo i u OŠ *Ivan Milutinović* u Maloj Bosni gdje su učenici nižih razreda od papira pravili kravate, te ih ukrasili.

Ž.V.

U četvrtak, 18. listopada, Hrvatsko nacionalno vijeće otvorilo je svoja vrata za skoro stotinu djece koja su pohitala iz svojih vrtića kako bi obilježila *Dan kravate*. Svi s kravatama oko vrata, kako i priliči ovom danu, došli su iz vrtića: *Marija Petković – Biser* iz Subotice, *Petar Pan* iz Tavankute, *Bambi* iz Male Bosne i *Marija Petković – Sunčica* iz Subotice. Djelatnici HNV-a su ih dočekali, prikazali im prigodni crtani film o kravati i njenoj povijesti, razgovarali s njima o kravati, te ih počastili i ugostili.

Neka djeca su već došla spremna pa su svoje znanje samo produbila. Svima je ovo bio poseban dan, jer su i oni mogli toga dana doći u vrtić s kravatom oko vrata. Bilo je tu raznih kravata, zanimljivih dezena, od onih jednobojskih do šarenih, te onih s likovima iz crtića, a našle su se i kravate

koje sviraju i svijetle u mraku. Bila je to prava revija kravati.

Evo što su o tome rekla djeca:

»Imam kravatu od brata **Timoteja**, ali tata ju je vezao. Gledali smo crtani o kravati u Hrvatskom nacionalnom vijeću» – **Emanuela Vukmanov Šimokov**.

»Došli smo na *Dan kravate* u Hrvatsko nacionalno vijeće. Imam tatinu kravatu i moja ju braća također imaju, a znam vezati kravatu, ali bolje veže tata. Od rubaca su prvo napravili kravatu,

OŠ *Ivan Milutinović*, Mala Bosna

OŠ Matko Vuković, Subotica

Tavankut

I u OŠ Matija Gubec u Tavankutu je obilježen *Dan kravate* te su svi nastavnici i učenici došli s kravatama u školu. U čast kravati pripremljen je i program u sklopu kojega su učenici imali priliku prisjetiti se najvažnijih simbola kravate, ali i legende o njezinom nastanku.

Nakon toga, svi zajedno uputili su se u školsko dvorište gdje je bista Matije Gupca kako bi ga okrunili posebnom kravatom koju su dobili od *Academie Cravatice* baš u tu svrhu na čemu im veliko hvala.

Uslijedila je izložba učeničkih radova, a bilo je tu uistinu raznolikih motiva i simbola i odluka o najbolja tri rada nije bila nimalo laka. Od velike je pomoći bio žiri koji su činili: konzul prvoga razreda **Mihael Tomšić**, ravnateljica škole **Stanislava Stantić Prčić** te nastavnica likovne kulture **Larisa Đurić**. Učenici su s nastavnicom **Sonjom Zvekić** imali radionicu vezanja kravate.

Proglašeni su pobjednici, a nagrade, koje je osigurala *Academia Cravatica*, najboljim učenicima je uručio konzul Tomšić koji se obratio s nekoliko riječi.

U nastavku su svim učenicima bile uručene zahvalnice za sudjelovanje i njihov doprinos ovome danu.

I. D.

Monoštor

U obilježavanje *Dana kravate* uključila se i OŠ 22. oktobar u Monoštoru. Učenici i djelatnici škole odgovorili su na poziv Ekološke udruge *Lijepa naša* iz Zagreba i na nastavu i posao došli s kravatom oko vrata. Toga dana se tijekom nastave Hrvatskog jezi-

ka s elementima nacionalne kulture govorilo o tome da je kravata izvorni hrvatski proizvod, da je 2008. godine Hrvatski sabor 18. listopada proglasio *Danom kravate*, o tome da je i sam naziv kravata izveden iz riječi Croata (Hrvat), izrađeni su krojevi prijedloga kravata i sve to prezentirano u holu škole.

Z. V.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Uzdam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064305 1488.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.
Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavonska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavonska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Sijačica OLT GAMA 18, s lulama, dvobrazni plug 12 leopard – tel: 024/528-682. Gobels prikolica 14 tona registrirana za traktor, u dobrom stanju, na prodaju – tel: 024/532-570.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozadni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodaje se zidni sat i trajnožareći štednjak. Tel.: 024/528-682.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta J.K.P. VODOVOD I KANALIZACIJA SUBOTICA, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica, podnio je dana 17. 10. 2018. pod brojem IV-08/I-501-311/2018 zahtjev za davanje suglasnosti na studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: POSTROJENJE ZA PRERADU VODE ZA PIĆE NA VODOZAHVATU II FAZA 2 na katastarskim parcelama 14584/1, 14585/2, 14586/2, 14789/2, 14589/2 i 14590/3 KO Novi grad, Ulica Magnetna polja bb, Subotica (46.096969°, 19.705056°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 22. 10. 2018. do 29. 11. 2018., a javna prezentacija Studije bit će održana 29. 11. 2018. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

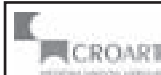

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 7. 11. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od

649

din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

U Boks klubu *Spartak* ne zaboravljaju stare šampione

Posjetili živu legendu

U Boks klubu *Spartak* iz Subotice su potvrdili da ne zaboravljaju svoje legende, suborce i učitelje. A sve je to spojeno u liku i djelu **Franje Tamašija**, čuvenog subotičkog boksača, kasnije boksačkog trenera. Čika Franju je zato posjetila delegacija BK-a *Spartak* u kojoj su bili **Mirko Antelj**, **Rade Krstić** i **Dragan Lakčević**, a bila je to prilika da se još jednom evociraju uspomene iz zlatnog perioda subotičkog, ali i jugoslavenskog boksa.

»Kakvu smo samo ekipu imali tih godina, **Blažić**, **Krstić**, **Ibrahimović**, **Takač**, **Tamaši**, **Antelj**, **Torontali**, **Serdanović**, **Merković**..., poslije **Tumbas**, **Kosanović**, **Vujković**... Imali smo sjajnih boksača za dvije ekipe, šteta što nismo bili prvaci Jugoslavije. Mogli smo, trebali smo, ali su odlučivale neke druge stvari«, sjećaju se nekadašnji suborci, a sada sportski prijatelji, pa onda konstatiraju:

»Nismo uspjeli ostati svi na okupu, nekoliko boraca je otišlo u *Partizan*, nekoliko u *Radnički*, Vujković je otišao u Banja Luku... Nekako je tada počeo sunovrat našeg boksa koji i danas traje. Pokušavali smo se više puta vratiti na staze stare slave, pokušavamo i sada, ima uvijek nade, ali zavisi i od stanja u našem sportu u cijeloj državi. Sada se čini da se događaju opet neke dobre stvari, osvojili smo konačno medalje s reprezentacijom na Mediteranskim igrama. Zanimljivo, seniorsku reprezentaciju vodi Subotičanin **Tomislav Antelj**, također jedan od učenika Franje Tamašija«, dodaje Mirko Antelj, trenutno i predsjednik Boks kluba *Spartak*.

Ugodno prijevodno u domu čika Franje donosi priliku i da se sportaši pohvale svojim rezultatima, a Franjo Tamaši je zaista bio biser jugoslavenskog boksa. Titulu prvaka Jugoslavije u pojedinačnoj konkurenciji osvojio je 1963. i 1965. godine, 1963. je bio i treći na Mediteranskim igrama u Napulju, a te godine je biran i za sportaša godine Subotice. Dres s državnim grbom nosio je šesnaest puta, a dva puta je osvajao i prestižnu nagradu *Zlatni pojas*: 1963. i 1965. godine.

»Boksom sam se bavio od svoje trinaeste godine, a aktivan sam bio gotovo do posljednjeg dana 33. godine, do kada je u to vrijeme bilo moguće baviti se amaterskim boksom. U seniorskoj karijeri sam imao 347 mečeva, od toga sam 17 izgubio, 27 je bilo neodlučeno, a ostalo su bile pobjede«, ističe čika Franjo, a ostali dodaju:

»Većina tih pobjeda je bila nokautom. Sjećamo se da je publika, koja je u to vrijeme bila vrlo brojna na našim mečevima, 'molila' Franju da ne koristi odmah razornu lijevu ruku koja je obarala protivnike, da bi meč što duže trajao.«

Koliko je trajala boksačka karijera, trajala je i trenerska, sve do 2007. godine. Trajala bi možda i duže, ali je zdravstveno stanje (infarkt) tada prekinulo ipak fizički težak posao trenera u boks.

Franjo Tamaši (desno) s prijateljima iz BK *Spartak* i plakatom koji najavljuje njegov oproštajni meč

»Kada si samo boksač, onda imaš obvezu voditi računa samo o sebi. Kada si trener, onda se brineš o svima, ne samo o stvarima u sali, nego i kada su legli, jesu li izlazili, kako žive... Važno mi je uvijek bilo da imam plan rada. Zato bih i poslije svakog treninga dolazio kući, prvo sjedao za stol i pisao što smo tog dana radili, a onda što se s kime još treba raditi. Bilo je mnogo planiranja, crtanja, pravljenja programa, a sve je to dalo rezultata«, ističe čika Franjo, te napominje da svega u njegovoj karijeri ne bi bilo bez jednog čovjeka:

»Mnogo dugujem mom treneru **Stevanu Engelbertu**. Od čika Pište sam sve naučio. Bio je to najbolji trener, ne samo u Jugoslaviji u to vrijeme, nego, siguran sam, u čitavoj Europi.«

D. Vuković

Izuzetna konkurencija

Franjo Tamaši je tijekom karijere nastupao u velter kategoriji, a sjeća se velike konkurencije u svoje vrijeme.

»Boks je u to vrijeme bio izuzetno popularan u Jugoslaviji, i to ne samo popularan, nego kvalitetan. Iz tog razdoblja su gotovo svi naši veliki šampioni. U svakom čošku je nikao boks klub i svaki je imao neke jako dobre borce. Konkurencija je tada bila velika, obično bi na Prvenstvu države morao imati po sedam teških mečeva, pa da stigneš do finala. Kod nas, u velteru, je u to vrijeme bilo desetak odličnih boksača, a sjećam se da mi je **Belić** bio nekako najveći konkurent. Dobri su bili i **Džakula**, **Salai**..., ali su borbe protiv Belića uvijek bile teške i neizvjesne«, sjeća se čika Franjo Tamaši.

Rukomet žene Druga liga Sjever – zapad

Umjesto prvih bodova odgoda utakmice

SONTA – Mlada ekipa ŽRK Sonta u ovom kolu nije igrala, jer je vodstvo kluba svega sat i pol prije zakazanog početka utakmice od strane direktorice lige **Vere Vraneš** obaviješteno da zbog bolesti četiri igralice ekipe *Rusina* iz Ruskog Krstura neće doputovati u Sontu na zakazani meč. Samo dan ranije Sončani su od strane predstavnika *Rusina* zamoljeni za odgodu utakmice zbog odlaska polovice ekipe u svadbu. ŽRK Sonta će u narednom kolu gostovati u Deronjama kod istoimene ekipe.

Atletika

Borbelju Apatinski polumaraton

APATIN – Apatin i Banja Junaković bili su u nedjelju, 21. listopada, domaćini 23. Dunavskog polumaratonu. Trčane su utrke na 21,1, te 10 i 5 kilometara, s više od 300 sudionika u sve tri discipline. Ovogodišnji Dunavski polumaraton bio je najmasovniji do sada, a po organizaciji vjerojatno i najbolji. Ostat će upamćen i po pobjedi mladog Apatinca **Dure Borbelja**, člana AK Apatin. Borbelj je oborio vlastiti rekord, istrčavši stazu od 21,1 kilometra za 1 sat, 9 minuta i 50 sekundi. Iako se s još dvojicom rivala izdvojio već na startu, utрка je odlučena pred samim ciljem. Sve do posljednjeg kilometra Borbelj je trčao u zavjetrini Čajetina **Velimira Bojovića**, a onda u snažnom finišu, kroz špalir sončanskih mažoretkinja, prvi presjekao ciljnu vrpcu. Drugi, s vremenom 1:11:02 bio je Bojović, a treće vrijeme, 1:15:04, zabilježio je **Aleksandar Adžić** iz AK Vojvodina. U utrci na 10 kilometara pobjedu je zabilježio **Marko Nikolić** s vremenom 33,31, a u konkurenciji žena na 21 kilometar **Ljiljana Cvijanović** rezultatom 1,21, 47. Zlato je osvojila još jedna Apatinka, u utrci na 10 km trijumfirala je članica AK Apatin **Aleksandra Burkanović**.

Nogomet Srpska liga Vojvodina

S novim trenerom maksimalno

SUBOTICA, STARI BANOVCICI – Predvođena novim trenerom **Savom Pavičevićem** ekipa *Bačke 1901* zabilježila je dvije vezane pobjede i znatno popravila poziciju na ljestvici. U izvanrednom, 11. kolu Subotičani su ugostili ekipu *Crvene zvezde* iz Novog Sada i pogotkom **Krmara** u 39. minuti, jedinom na utakmici, obradovali dvjestotinak najvjernijih navijača. Iako se igralo obostrano otvoreno i napadački i stvarale se vrlo izgledne prigode ispred obojice vratara, mreže se više nisu tresle. U 12. kolu *Bačka 1901* je sigurnom igrom na gostovanju u Starim Banovcima svladala ekipu domaćeg *Dunava*. Rezultat 2:4 (2:1) plod je upornosti Subotičana i maestralne igre trostrukog strijelca **Šormaza** (5. 51. i 60.), ali i atraktivne obrane penala vratara **Jovića**, kojom je očuvao prednost svoje ekipe pri rezultatu 2:3. Pobjedu je ovjerio **Tumbas** u 90. minuti. U narednom kolu *Bačka 1901* će ugostiti ekipu *Borca* iz Sakula, a u klubu se nadaju novoj pobjedi.

Vojvođanska liga Sjever

Ušli u seriju pobjeda

TAVANKUT – Tavankučani su ušli u seriju pobjeda, pa su znatno popravili bodovni saldo i napravili solidan odmak od fenjera. U

najboljoj igri ove jeseni, s novim trenerom **Željkom Zinajom**, na svojem travnjaku su svladali favorita, četvrtoplasiranu ekipu *Mladost Apa* iz Apatina, rezultatom 2:0 (1:0). Domaćini su odlično otvorili utakmicu i već u 7. minuti zgoditkom **Peić Tukuljca** došli u prednost. Ovaj zgoditak bio je signal Apatincima za pojačanje pritiska na vrata Tavankučana, međutim, vratar **Horvacki** bio je za njih nesvladiv. Domaćini su u nastavku igrali još bolje, a prednost su podvostručili u 83. minuti, zgoditkom **Šimića** nakon najljepše akcije na utakmici. U narednom kolu *Tavankut* će gostovati u Bačkom Brestovcu, kod fenjeraša BSK-a.

Težak poraz Somboraca

CRVENKA – Na utakmici u Crvenki, pred oko 120 gledatelja, domaća *Crvenka* je rezultatom 5:0 (3:0) teško porazila ekipu somborskog *Radničkog*. Nakon prvih pola sata igre domaćini su već imali tri zgoditka prednosti, pa pobjednik više i nije bio upitan. Gosti su i dalje igrali otvoreno, napadački, međutim, Crvenčani su se bolje snalazili pred protivničkim vratima, pa su zgodicama u 64. i 83. minuti postavili i konačni rezultat. U narednom kolu *Radnički* će ugostiti zahuktalu *Slogu* iz Čonoplje.

Nova petarda

SOMBOR – *Radnički 1912* nesmanjenim tempom grabi ka je-senskoj tituli prvaka Sjevera. U nedjelju su na svojem travnjaku, pred tristotinjak gledatelja, s uvjerljivih 5:1 (4:0) isprašili ekipu *Poleta* iz Karavukova. U prvom poluvremenu nemoćni gosti su četiri puta vadili loptu iz mreže, a prema vrataru domaćina **Pavasoviću** nisu uputili niti jedan udarac. Strijelci za domaćina bili su **Kobiljski** u 5. i 43., **Matijašević** u 13., **Bošković** u 27. i **Radmanović** 78., a čast *Poleta* spasio je **Milunović** u 68. minuti. U narednom kolu *Radnički 1912* će gostovati u Mladenovu, kod sedmoplasirane ekipe *Budućnosti*.

PFL Sombor

Derbi Somborcima

SOMBOR – Nogometaši ŽAK-a su pred stotinjak svojih navijača u derbiju kola tijesno, s 2:1 (0:0), svladali ekipu *Rusina* iz Ruskog Krstura. U prvom poluvremenu igralo se tvrdo, žestoko, bez izrazitih prigoda za zgoditke, pa se na odmor otišlo netaknutih mreža. Slično se igralo i u nastavku, a sva tri zgoditka pala su u finišu utakmice. Domaćine je u prednost doveo **Nenadić** u 72. minuti. Gosti su poravnali 11 minuta kasnije, a Somborci su slavili zgoditkom prvog strijelca **Stankovića** na ulasku u sudačku nadoknadu vremena. Ovom pobjedom *željezničari* su zasjele na 2. poziciju na ljestvici, s dva boda iza lidera *Starog grada* iz Bačke Palanke. U narednom kolu ŽAK će gostovati u Bačkoj Palanci kod šestoplasirane ekipe *Krila Krajine*.

Dva gostovanja bez poraza

GAJDOBRA – Na gostovanju u Gajdobri *Tvrđava* iz Bača je susjedu na ljestvici, ekipi *Hercegovca*, u igri bez zgoditaka otkinula dragocjeni bod. Igralo se tvrdo, objema ekipama kao da je bilo bitnije sačuvati vlastita vrata nego ugroziti protivnička. U takvoj igri bodovi su podijeljeni, što svakako više odgovara gostima. U narednom kolu *Tvrđava* će ugostiti trećeplasiranu *Slaviju* iz Pivnica.

Bodovi lideru

BAJMAK – Na domaćem travnjaku nogometaši *Radničkog 1905* nisu uspjeli svladati lidera, ekipu *Proleter* iz Ravnog Sela. Gosti su odnijeli bodove rezultatom 0:1 (0:0) i Bajmačanima odmakli na sigurnih šest bodova razlike. Sigurnom igrom otupjeli su oštricu napada domaćina, a zgoditkom u nastavku osvojili zlata vrijedne bodove u borbi za lidersku poziciju. U narednom kolu *Radnički 1905* će gostovati u Novom Kneževcu, kod ekipe *Obilića*.

Đurđinci se zahuktali

SENTA – U derbiju začelja probuđeni *Đurđin* je na gostovanju u Senti, kod istoimene ekipe, minimalnom pobjedom osvojio tri zlata vrijedna boda u borbi za opstanak u ovom rangu natjecanja. U narednom kolu *Đurđin* će ugostiti četvrtoplasiranu *Sutjesku* iz Bačkog Dobrog Polja.

Goleada u Nadalju

NADALJ – Ekipa *Preporoda* gostovala je u Nadalju kod ekipe *Napretka* i zabilježila novi poraz. Domaćini su bili konkretniji u napadu i goste isprašili rezultatom 5:2 (4:1). U narednom kolu *Preporod* će ugostiti trećeplasiranu *Iskru* iz Kucure.

Općinska liga Bačka Palanka

Presudio domaći travnjak

VIZIĆ – Ekipa *Slavije* iz Bođana na gostovanju u Viziću nije uspjela izvući ništa više od časnog poraza. U derbiju začelja fenjeraš *Borac* je nadigrao Bođance i rezultatom 3:2 osvojio vrijedne bodove. U narednom kolu *Slavija* će ugostiti ekipu *Bačke* iz Despotova.

Četvrta pobjeda zaredom

PLAVNA – Plavanska *Sloga* je i u ovom kolu zabilježila pobjedu, četvrtu u nizu. Na svojem travnjaku su rezultatom 3:2 (0:0) porazili susjeda na ljestvici, ekipu *Neština* iz istoimenog mjesta. U prvom poluvremenu se igralo u grču, prilično nepovezano, pa su i mreže mirovale. U nastavku su gledatelji uživali u dinamičnoj igri i pet prelijepih pogodaka. U narednom kolu Plavanci će odigrati derbi u Selenči, protiv trećeplasiranog *Krivnja*.

MFL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Dunavu bod u gostima

DERONJE – Nogometaši *Dunava* su teško gostovanje u Deronjama apsolvirali bez poraza. U utakmici punoj neizvjesnosti do posljednjeg sudačkog zvižduka, protiv uvijek neugodnog rivala, ekipe *Omladinca*, zabilježili su rezultat 2:2 i doma se vratili sa zlata vrijednim bodom. U narednom kolu *Dunav* će ugostiti ekipu *Omladinca* iz Bukovca.

MFL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred

Radost prve pobjede

SOMBOR – Sončanski *Dinamo* je na gostovanju u Somboru nenadano zabilježio pobjedu protiv starog rivala, OFK *Metalca*. Rezultatom 0:2 (0:1) mogu biti zadovoljniji domaćini, jer je gostujuća ekipa tijekom cijele utakmice dominirala. Po stvorenim prigodama rezultat je trebao biti bar trostruko veći u korist Sončana. *Dinamo* je u prednost došao u 28. minuti zgoditkom kapetana **Tetkova**, a već u narednom napadu novi zgoditak, poništen na intervenciju delegata **Bobana Marjanovića**, zbog navodnog zaleđa strijelca **Vučičevića**, uz burne prosvjede igrača i klupe Sončana. Isti igrač pogodio je mrežu domaćina u 77. minuti za prvu pobjedu u ovom prvenstvu. U narednom kolu Sončani će ugostiti drugoplasiranu ekipu *Graničara* iz Riđice.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Domaći teren

Ako pogledamo rezultate 11. kola 1. HNL, mogli bismo se ozbiljno zapitati predstavlja li igra na domaćem terenu određenu prednost u odnosu na gostujućeg protivnika. Jer, četiri od pet prvenstvenih susreta završilo je pobjedom gostiju. Uzmemo li da su pobjede vodećih *Dinama* i *Osijeka* protiv fenjeraša *Istre 1961* (4:1) i *Rudeša* (4:1) bile očekivane, probuđena *Rijeka* je tijesno slavila u Zaprešiću protiv *Intera* (2:1), baš kao i hit prvenstva *Gorica* u Koprivnici kontra *Slavena* (1:0). Pobjedu na domaćem travnjaku izborila je *Lokomotiva* svladavši posrnuli *Hajduk* (2:0) i tako jedina potvrdila premoć igre pred svojim navijačima.

Ali, ako pogledamo širu sliku europskih nogometnih travnjaka na kojima svakog vikenda nastupaju brojni hrvatski nogometaši, uvidjet ćemo kako je ovaj trend itekako sve više prisutan. Razvojem nogometne igre, koja je postala brža i agresivnija a s druge strane i mnogo više taktički usavršenija, nema više ustaljenog koncepta domaćin napada – gost se brani. Istina, gostujuće momčadi ne srjaju baš isuviše napadačkom igrom, ali s ojačanom obranom i brzim kontranapadima često stižu do željenog rezultata.

Pogledamo li aktualnu statistiku 1. HNL u rubrici igre na gostujućem terenu, momčad *Gorice* drži prvo mjesto s čak četiri ostvarene pobjede, a slijede *Osijek*, *Dinamo* i *Lokomotiva* s tri pobjede. Na drugoj strani, statistika uspješnosti igre na domaćem terenu donosi posve poražavajuće podatke za većinu momčadi elitnog hrvatskog klupskog razreda. Samo *Dinamo*, *Osijek* i *Lokomotiva* imaju 50 posto uspješnosti u pobjedama na domaćem terenu, dok ostalih sedam prvoligaških klubova nema niti približan domaćinski efekt. *Rijeka*, *Slaven*, *Inter* i *Gorica* imaju samo dvije pobjede, *Hajduk* jednu, dok *Istra 1961* i *Rudeš* nemaju niti jednu na svom terenu.

Zbog svega navedenoga pogled na prvenstvenu ljestvicu nakon 11 odigranih kola je i dalje, za ustaljene hrvatske prilike, vrlo neobičan. Izuzev ponovno suverenog *Dinama* (27 bodova), u samom vrhu su *Osijek* (23) i *Lokomotiva* (22), te *Gorica* (19). Sredinu tablice drže *Rijeka* (17), *Slaven* (12), *Hajduk* (11) i *Inter* (10), dok su na začelju *Istra 1961* (8) i *Rudeš* (2).

Također, u sljedećem 12. kolu, koje se igra ovoga vikenda sastaju se: *Slaven* – *Dinamo*, *Istra 1961* – *Osijek*, *Rudeš* – *Lokomotiva*, *Hajduk* – *Rijeka*, *Inter* – *Gorica*.

Hoće li domaći teren biti prednost?

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

200. obljetnica crkve u Lemešu

Iz Ivković šora

Vašari..

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi. Jedva sam čeko da vam ispriopovidam, šta ću kad sam taki, držim u sebi divan kugod rešetovodu. Došo mi niki dan Josoi veli da idem s njima na vašar, iće njegov deran kupovat kojikake gvoždurije pa da ne ide sam. Ja se prvo niki mislio, pa nemam baš ništa vašarit, a samo ić da mi čakčire vide puta, a on će »ta ajde sad kad ti se pružla prilika, davno smo obodvojica bili na pravom velikom vašaru, još otkad su ode kod nas u varoši našeg ukinili ovi što samo prodaju limuzine a naš paoršag zabranili«. I ja ko velim, ajd, ni onako sam neću nikad otić, a i rezervar mi na limuzini prazan kugod pivski doboz posli utakmice. Sutradan viču oni na kapiji, a ja nikako da nađem legetimaciju. Ta diš brez legetimacije! Niste l čitali da su onog sirotog čovika kaznili na njegovoj ledini dok je čuvo ovce? Borme je istina kažu, a i koga će? Ta ove ošišane što vijaju limuzine brez dozvola i neregistrovane cigorno neće. Još je moj dida kazo da nasrada uvek pošten i prav. Eee, jevo je! Sad možmo. Sio i ja u limuzinu pa naprid. Stigli mi, čeljadi, ko dvajst jedan. Kad ono velika vašarina, svega i svačeg na njem. Doduše, sve je to modernija roba, vrlo je malo košarova, opanaka i sveg onog što je kadgod bilo na vašarima, al se održo. Ja nikako da se iščudim a Josoi veli: »Šta se čudiš, pa varoški oci su ode za svoju čeljad a ne kugod naši, ode je i zk uložak triput jeptiniji neg kod nas«. Kugod da nismo jedna država, mislim se ja dok razgledam vašar, kadli jel ja to vidim dobro, prava kandžija i to sapište od pletene morkače, baš kaku je i moj dida kadgod imo. Nema nikog, ja se uvatijo za kandžiju pa velim čije je ovo, pošto je? A jedan gnjuri med svakojakom robom pod astalom, pa mi veli »tlista dinala«. Ja se niki sav trgo kugod da mi se nepro ukazo. Bolje malkoc razgledo onu kandžiju što držim u rukama i tek ondak vidim da je plastična, a i čapo nije kožni neg niki nejlonski.. Eto ti, čeljadi, i naše vašare okupirali pa i na njima ne mož vidit čestog zanatliju što je svojom mukom i rukom opravio već i ode industrija i stranci. Ostavijo sam kandžiju, jel tu stvar što je tako zovu, i produžio se mislit i šetat. Nožara nisam ni vidio, a ni košarova; tamo di se prodaje josag nisam ni smio otić razgledat. Bojo sam se da su već otkaledoneli i deve pa da ji prodaju ode kod nas. Kako je krenilo našeg svita sve manje, a stranskog sve više. Svašta se mož trevit, čeljadi moja, nemojte se vi smijati s Branišom, još će i ode u mojim lipim Ivković šoru osvanit kako čudo nepoznato. Tako zamišljenog našo me Josoi, pa smo nas dvojica očli lipo i sili pod šatru u niku mijanicu, ožednili smo a i ogladnili od vašara. Izmed zalogaja pita me šta sam kupio na vašaru, a meni se ondak upalila lampica. »Hu, izem mu, pa nisam ni unuki šećera kupio!« Trk oma na početak kod kapije na vašarištu i kupim dvi velike štanicle, jednog mekanog posutog krištaljom, a drugog paprenog, ovoj mojoj, da ne moram lagat da se potukli šećerari. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Di su stari vinogradi

piše: Ivan Andrašić

Niki dan bač Iva došo doma, ni baš ožednijo i ogladnijo, al bome se dobro utuko. Još jutros potli fruštuka latijo biciglu, veli ide malo obit atar. Zna, ne bi smijo, al srce vuče. Džabe ga njegova odvrćala. Prvač se nji dvoj divanili kako bilo lipo ka bi njegovi pokojni dida i baka pravili berbu, pa njegov tetak Pava upregne čilaše, a dida Franja ponese njegovu frulu. U berbe bi se dobro naradilo, al uvijek bilo veselo. Šalilo bi se, pa bi se kogagod znalo i dobro podbost, a istom bi niko započo kakugod pismu, jal bi se dida Franja latijo frule, pa se znalo i uvatit u kolo. Sve to bač Ive vi dana prolazilo kroz glavu i što dalje, sve više osića kako ga vinograd zove da se makar još jedamput vidu. Pripravijo se još zarana. Dok njegova bila zabašurita pripravljanjem fruštuka, kradom ošo u vojat, metnijo u torbicu komat slanine i otrako komadeš kruva. Misli se, kako bi se i moglo obit vinograd, a ne mađžarit? Krenijo se oma potli fruštuka. Njegove jedino bilo malo čudno što fruštukovo samo par zalogajčića crna kruva i popijo medecine, a mliko ni ni probo. Oma se krenijo no nu stranu atara di vinograd. Jal di kadgoda bijo. Već nikoliko godina ga ne radu, bola i starost ga skoletile, pa ni kadar, a vinogradu triba muška ruka. A žo mu prodat. Veli, šćim ga Bog primi, nek prodađu njegova i cure, jal misli ako bi ga on prodo, š njim bi prodo i dušu. Ni se žurijo, moro dobro pazit, jal do vinograda više nema noga širokoga, kadgod prašnjavoga, kadgod blatnjavoga puta, kojim se moglo i na lemuzine. Sve zaraslo, ostala jedino uska stazica, pa jedva mož projt i na bicigle. Polako pedali, a što bliže vinogradu, srce mu sve jače dutnji. Vidi, sve zapušćano, a kadgoda u tomu dila atara bili najlipši vinogradi. Ni njegov ni bijo bolji. Staza što išla kroz po vinograda sva zarasla u šibljak, jedva došo do bunara. Biciglu moro ostavit na kraj. Bunar jedva i mogo najt. Sika više ni nema. Jedino mu još prid očima ka zažmuri. Na četiri bagramova stubića prišite daske, uvik friško ofarbane, kako drugače, neg u zeleno. Đermu niko otesterijo još za voga poslidnjega rata, a sik jal protrunijo, jal ga odvukli ni što i dan danas kradu drva po ataru. Ni do vode više ne mož, zarunijo se skoro do gore. Što duže gleda, sve mu više dutnjalo u prsa, a ka mu stalo i zujat u ušima, baš se pristravijo. Napušćala ga i želja za mađžarenjem. Krenijo se do bicigle, nogu prid nogu. Najedamput ositijo mokro na obrazma, a onda sijo nuz biciglu. Gleda okolo, napušćana i zarastita i na dva salaša blizu vinograda, nigdi žive duše, samo odnikud dolutala dva kera. Izvadijo iz torbice kruv i slaninu i bacijo prid nji. Onjušili, digli glave i stali mavat repovma. Veselo ztalajali, skobačili ponudalje i otrćali, vada jedino oni znadu kud. Bač Ive se jako steškalo, sto jodat ko malo dite. Dugo mu tribalo dok se ni umirijo, latijo biciglu i krenijo se doma. Taj dan ni više ni glad osićo, pojijo samo nikoliko zalogaja crnoga kruva brog medecina. Srce mu ni ništa iskalo.

NARODNE POSLOVICE

- Žalost i tuga, otrovna kuga.
- Zapleo se kao pile u kućinu.
- Dobrota je najveće blago.
- Bolesna pitaju, a zdravome daju.

VICEVI, ŠALE...

- Mama, želim se udati!
- Što? Dva puta si se već udavala!
- Ali, mama...
- Ništa »mama«, ne zanima me!
- Mama, molim te, neću dugo!

Kaže žena mužu:

- Napravila sam ti onaj omiljeni kolač od malina s jabukama, ali nisam imala maline.

Na to će muž:

- Nije problem, vodim te na more u Španjolsku u Sutomore...

Mujo sjedi na čaršiji s turistima iz Amerike i Japana, pa nakon nekog vremena priča skrene na politiku, a Amerikanac se pohvali:

- Mi već dva sata nakon izbora znamo rezultate!

Japanac prezrivo odmahne rukom:

- Ma daj, mi znamo za dvije minute...

Mujo ih pogleda i nasmije se:

- Ne kontam ja, što se sad tu hvalite... kod nas se sve zna dva mjeseca unaprijed!

DJEČJI BISERI

- Penzioneri moraju mirovati kod kuće da bi što više ostajali živi i zato često penzioniraju, kako bi se reklo!
- Odrasli piju kavu kada im je dosadno.
- Kad imaš novac, postaneš bogat čovjek i onda to potrošiš na kupovinu i opet si normalan čovjek. A kad imaš obitelj, ne možeš je potrošiti, to zauvijek traje.

FOTO KUTAK

Zimsko računanje vremena počinje kada se punjena paprika zamijeni sarmom

**PETAK
26.10.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:09 Ekumena
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:18 Vrijeme
12:27 Imperij, telenovela
13:16 Dr. Oz
14:04 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:48 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
20:05 Hitler: Konačni pad, njemačko-talijansko-austrijski film
22:36 Slavnih holivudskih parovi: Jean Harlow i William Powell, dokumentarna serija
23:34 Dnevnik 3
00:06 Hrvatska za 5
00:59 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
01:16 Velečasni Brown
02:10 Veterinar Engel
02:56 Dr. Oz
03:39 Dobar dan, Hrvatska
04:26 Skica za portret
04:41 Fotografija u Hrvatskoj
04:53 Kod nas doma
05:48 Imperij, telenovela

05:55 Regionalni dnevnik
06:39 Džepni djedica
07:03 Juhuhu
10:11 U drugom svijetu
10:34 Školski sat: Zadruga po zadrugu
11:08 Kućni ljubimci Marca Morronea
11:33 McLeodove kćeri
12:22 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
13:11 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga
13:36 Slatka malena ovisnica, kanadski film
15:08 Putovanja u daleke krajeve
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Planet Zemlja II: Dnevni, serija
17:37 Odmori se, zaslužio si
18:14 Seoska gozba
19:01 Cesarica - hit godine

19:04 Hlapićeve nove zgode, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Endeavour, mladi Morse
21:37 Nezaboravljeni
22:27 Na granici, film
00:16 Slatka malena ovisnica, kanadski film
01:43 Bitange i princeze
02:16 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
27.10.2018.**

06:50 Klasika mundi: 11. Zagrebački međunarodni festival komorne glazbe 2016., snimka koncerta
08:10 Dvoboj kod Silver Creeka, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:12 Mijenjamo svijet: Mračna strana turizma, dokumentarni film
14:11 Duhovni izazovi
14:43 Prizma
15:30 Sigurno u prometu
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Osmijeh koji spaja
17:40 Lijepom našom: Čazma
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Put oko svijeta u 80 dana, njemačko-irsko-britanski film
22:05 Dnevnik 3
22:50 Snowden, francusko-njemačko-američki film
01:00 Egzorcist, američki film
02:00 Dvoboj kod Silver Creeka, američki film - ciklus klasičnog vesterna
03:15 Potrošački kod
03:40 Skica za portret
03:55 emisija pučke i predajne kulture
04:25 Eko zona
04:50 Manjinski mozaik: Osmijeh koji spaja
05:05 Treći format
05:45 Veterani mira
06:13 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu

06:35 Džepni djedica
09:25 Operacija Barbarossa
09:55 Sölden: Svjetski skijaški kup - veleslalom
11:05 Botanički vrt Kew na tanjuru: Zima, dokumentarna serija
12:10 Špica, riva, korzo
12:55 Sölden: Svjetski skijaški kup - veleslalom
13:53 Auto Market Magazin - sponzorirani program
14:23 Cesarica - hit godine
14:28 Endeavour, mladi Morse
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Cesarica - hit godine
16:30 Žene, povjerljivo!
17:25 Košarka, PH
19:15 Glazbeni Top20
20:05 U obitelji sobova, dokumentarni film
20:55 Prijelomna otkrića: Energija na rubu budućnosti, dokumentarna serija
21:40 Downton Abbey
22:35 Igra prijatelja
23:25 Varalice
00:10 Simpsoni
00:40 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
28.10.2018.**

07:15 Indiskrecija, američko-britanski film
08:55 Biblija
09:05 500 godina reformacije
09:58 Osijek: Dan reformacije - misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Ljubav pod zvijezdama, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 "Ko te šiša
20:40 Velikani hrvatskog glumišta: Fabijan Šovagović, dokumentarna serija
21:40 Šezdesete: Dugi marš do slobode
22:25 Dnevnik 3
23:05 Indiskrecija, američko-britanski film
00:41 Nedjeljom u dva
01:36 Dolina sunca, serija
02:21 Sve će biti dobro, serija
03:06 Mir i dobro
03:31 Reprizni program

04:01 Iggy Pop & Joshua Homme - Američka Valhala, glazbeno-dokumentarni film
05:21 Šezdesete: Dugi marš do slobode, dokumentarna serija
06:01 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Džepni djedica
08:30 Luka i prijatelji
08:57 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
09:55 Sölden: Svjetski skijaški kup - veleslalom
11:05 Lidijina kuhinja
11:30 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:55 Sölden: Svjetski skijaški kup - veleslalom
13:55 Indeks
14:30 Daj pet
15:30 Downton Abbey
16:20 Cesarica - hit godine
16:23 Memorijal Branka Bošnjaka, dokumentarni film
16:45 Magazin nogometne LP
17:10 Cesarica - hit godine
17:15 Hokej na ledu, EBEL liga: KHL Medveščak - HC TWK Innsbruck, prijenos
20:05 Viktorija
21:00 Lorenzovo ulje, film
23:15 Graham Norton i gosti
00:05 Iggy Pop & Joshua Homme - Američka Valhala, glazbeno-dokumentarni film
01:25 Simpsoni
01:55 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
29.10.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Velečasni Brown
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Rat prije rata: UDBA vs. KOS, dokumentarna serija

21:00 Novine
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Velečasni Brown
00:50 Veterinar Engel
01:35 Dr. Oz
02:20 Dobar dan, Hrvatska
03:10 Dolina sunca, serija
03:55 Sve će biti dobro, serija
04:40 Reprizni program
05:09 Kod nas doma
05:54 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Ekumena
06:34 Juhuhu
10:00 U drugom svijetu
10:30 Školski sat
11:05 Indeks
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
13:10 Cesarica - hit godine
13:13 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
13:37 Uhoda iz susjedstva, američki film
15:07 Putovanja u daleke krajeve
15:52 Cesarica - hit godine
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - hit godine
16:45 Prizemljene ptice, dokumentarni film
17:45 Auto Market
18:20 TV Bingo
19:00 Cesarica - hit godine
19:03 Hlapićeve nove zgode
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 99 domova, film
22:55 Most
23:50 Dvoboj do istrebljenja, britanski film
01:25 Uhoda iz susjedstva, američki film
02:50 Noćni glazbeni program

**UTORAK
30.10.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1

12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Znanstveni krugovi
 14:25 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 Putovanje prostor-
 vremenom: Svemirska
 putovanja za sve - san o
 zaradi iz svemira
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Uvijek je sunčano u
 Philadelphiji
 23:50 Velečasni Brown
 00:35 Veterinar Engel
 01:20 Dr. Oz
 02:05 Dobar dan, Hrvatska
 02:55 Dolina sunca, serija
 03:40 Reprizni program
 04:19 Koktel-bar
 05:09 Kod nas doma
 05:54 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Vremeplov, serija
 10:30 Školski sat
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Zavolite svoj vrt uz
 Alana Titchmarsh
 13:13 Tragovima
 istraživačice: Tajne vikinškog
 blaga, dokumentarna serija
 13:37 Smanjili smo šefa,
 njemački film
 15:07 Putovanja u daleke
 krajeve

16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Cesarica - hit godine
 16:45 Željezna džungla -
 povratak prirode u dolinu
 Ruhra, dokumentarni film
 17:35 Odmori se, zaslužio si
 18:15 Seoska gozba
 19:05 Hlapićeve nove zgode
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Milijarde
 21:00 Dobar savjet, film
 22:35 Most
 23:30 Pakleni jahači, film
 02:30 Bitange i princeze
 03:05 Smanjili smo šefa,
 njemački film
 04:35 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 31.10.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 10:20 Veterinar Engel
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Potrošački kod
 14:25 Pogled preko granice -
 Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Velečasni Brown
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Mijenjamo
 svijet: Erdogan: Uspon
 do apsolutne moći,

dokumentarni film
 20:58 Mi vidimo ljude,
 dokumentarni film
 21:26 Pola ure kulture
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Uvijek je sunčano u
 Philadelphiji
 23:50 Velečasni Brown
 00:35 Veterinar Engel
 01:20 Dr. Oz
 02:05 Dobar dan, Hrvatska
 02:55 Dolina sunca, serija
 03:40 Pola ure kulture
 04:10 Skica za portret
 04:19 Žene, povjerljivo!
 05:09 Kod nas doma
 05:54 Imperij, telenovela

05:20 Pravac na treću
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Vremeplov, serija
 10:30 Školski sat
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Zavolite svoj vrt uz
 Alana Titchmarsh
 13:13 Tragovima
 istraživačice: Tajne vikinškog
 blaga, dokumentarna serija
 13:37 Ponoćni maskenbal,
 američki film
 15:07 Putovanja u daleke
 krajeve
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Mame u životinjskom
 svijetu: Novorođenčad,
 dokumentarna serija
 17:32 Odmori se, zaslužio si
 18:12 Seoska gozba
 19:00 Cesarica - hit godine
 19:03 Hlapićeve nove zgode
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Obiteljski zločini

21:00 Gas do kraja, film
 22:35 Most
 23:30 Noćna kretanja, film
 01:05 Bitange i princeze
 01:40 Ponoćni maskenbal,
 američki film
 03:05 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 1.11.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Veterinar Engel
 11:10 Mrtva noć, emisija
 pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:15 Sport
 12:18 Vrijeme
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Dhruv Baker: Iz
 Hrvatske s ljubavlju,
 dokumentarna serija
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:57 Mirogoj: Svi sveti -
 misa, prijenos
 17:45 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Laž ili zatvor,
 dokumentarni film
 22:55 Dnevnik 3
 23:30 dokumentarni film
 00:20 Veterinar Engel
 01:05 Dr. Oz
 01:50 Dobar dan, Hrvatska

02:40 Dolina sunca, serija
 03:25 Sve će biti dobro, serija
 04:10 Mrtva noć, emisija
 pučke i predajne kulture
 04:40 Klub 7
 05:30 Reprizni program
 05:34 Kod nas doma
 05:54 Imperij, telenovela

05:20 A forum
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:00 Vremeplov, serija za
 mlade
 10:30 Školski sat
 11:05 Pozitivno
 11:35 McLeodove kćeri
 12:25 Zavolite svoj vrt uz
 Alana Titchmarsh
 13:16 Tragovima
 istraživačice: Tajne vikinškog
 blaga, dokumentarna serija
 13:42 Kanjon osame,
 američki film
 15:07 Putovanja u daleke
 krajeve
 15:52 Cesarica - hit godine
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Cesarica - hit godine
 16:45 Mame u životinjskom
 svijetu: Mališani,
 dokumentarna serija
 17:35 Odmori se, zaslužio si
 18:10 Seoska gozba
 19:00 Cesarica - hit godine
 19:03 Hlapićeve nove zgode,
 crtana serija
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Tu, hrvatski igrani film
 22:30 Most
 23:25 Zauvijek Alice,
 američko-francuski film
 00:50 Bitange i princeze
 01:25 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Presušeni momenti

Trudim se da ne čitam vijesti, ne gledam televiziju, ne klikćem na linkove koji oglašavaju bilo što ružno jer mi anksioznost raste. Zbunjuje me brojnost ružnih vijesti, mislim da nas to guši, da od toga obolijevamo, da se tako otuđujemo. Je li tako bilo i prije ali nam tada te informacije nisu bile dostupne, ne znam, ali znam da se s ovima ne umijem nositi.

Prije neki dan sam ipak kliknula na link, jer je na njemu bio naznačen Uvac. Obožavam to mjesto, njegovo krivudanje, njegove bjeloglave supove, vidikovce, špilje... Jučer sam poželjela

ugrožena flora i fauna ovog kraja. Ono što ide u prilog ovoj priči jest činjenica da ovo nije bila sušna godina i da je bilo dosta oborina i da je bilo mnogo vode. Ova verzija se savršeno uklapa u već aktualnu temu o izgradnji mini hidroelektrana kojima rijeke nestaju i koje izravno ugrožavaju šira područja zemlje. Da to ne ide nekim uređenim sustavom, da ima mnogo nelogičnosti i da ostavlja velike posljedice postalo nam je svima jasno jer je to jedna od tema koja se mnogo provlači u medijima. No, koliko god ova priča bila velika i katastrofalna za prirodu i čovječanstvo mi se njome nećemo baviti u ovom tekstu jer to nije dio našeg kolača u smislu da možemo nešto promijeniti. Taj kolač je mnogo veći i njega krčkamo kao ljudi i to ne radimo dobro. Još jedan od razloga zašto sam odlučila sada se ne baviti pričom o MHE je druga strana priče. Jezero Uvac je nastalo prije oko 40 godina, i to u svrhu proizvodnje električne energije. Nalazi se na 995 metara nadmorske visine, a njegova najveća dubina je 108 metara. Trenutno je razina vode nekih 20 metara ispod maksimalne razine, ali stručnjaci tvrde da je to daleko od ekološke katastrofe, kao i da je riječ o redovitoj pojavi Uvačkog jezera koje je prije nekoliko godina bilo čak 40 metara ispod svog maksimalnog nivoa. Ponovno uspostavljanje vodostaja Uvačkog jezera se očekuje u ožujku i travnju kada se očekuje topljenje snijega kojeg u ovim krajevima ima zaista u izobilju, a u ovom razdoblju su jače i oborine.

I još po nešto

U svim ovim alarmantnim pričama oko Uvca na vidjelo je izašla i priča o otpadnim vodama iz Sjenice koje upravo završavaju u ovom divnom jezeru. Tu bi priča o ugrožavanju flore i faune mogla dobiti više na značaju.

Ništa nije slučajno, ali je zanimljivo zaključiti da koji god da je razlog nastanka ove situacije u njenom centru stoji čovjek, a rukovodi li se čovjek nekom parolom koja mu dozvoljava da on uništi ono što je on stvorio, valjalo bi se zapitati jer bahatost neki ljudi očigledno tretiraju kao vrlinu.

Gorana Koporan

Uvac - nekad

planetu se ispričati za čovjeka, za postojanje, za to što smo takvi. Opet. U naslovu je pisalo: »Uništiše nam jezero«. Uvac je presušio. Kada ste veliki fan nekog mjesta, kao što sam ja ovdje, upale vam se svi alarmi i morala sam krenuti u istraživanje.

Dvije strane priče

Odmah su se počeli nizati članci o nestanku jezera, jer koliko god da volimo dobru vijest, mi novinari umijemo i pretjerati, pa sam odlučila smiriti uzburkane strasti i pristupiti problemu sa svih strana. Jednu od tih strana priče pričaju mještani, pa je tako jedan od ribolovaca iz Sjenice objasnio da vodostaj jezera opada već dva mjeseca. Sada je on niži za dvadesetak metara i u nekim dijelovima jezero se povuklo i do dva kilometra, čime je, kako navodi ovaj mještatin,

Uvac - sada

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЖКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

POZIVAMO VAS NA ŠESTI

HOLLYWIN

na predstavu o životu
zaštitnice grada Subotice Terezije Avilske
VAŠA SAM, ZA VAS SAM ROĐENA

srijeda 31.10.2018. 20 sati
HKC „Bunjevačko kolo“

Prikupljanje dobrotvornih priloga za misije